

Primorski dnevnik

Postnina plačana v gotovini Cena 80 lir TRST, nedelja, 11. aprila 1971 Leto XXVII. Št. 85 (7873)

PO SPLOŠNI STAVKI 7. APRILA «Vsebinska» reform

V sredo se je Italija razdelila na dveje. Še sredi proizvodne paralize, ki jo je povzročila splošna stavka, se je nadaljevala polemika o nje- ni umestnosti. Radio in televizija, velik del časopisja, so vsak dan, do zadnjega, zadrževali, da je stavka tokrat »nepremišljena« in »politična«. Nekateri so celo zapisali, da je cilj te splošne stavke prehod KPI v vladno koalicio.

Ta propaganda ni bila namenjena delavcem in kmetijskim delničarjem, niti študentom, ker so tem razmere znane in politiko, ko se o reformah samo govori in ne uresničuje, čutijo na lastni koži. Niz delavskih in študentskih skupščin prav na predvečer stavke je lahko razblinil zadnje dvome. Propaganda vladnih občil in velikega dela tiska je bila tokrat namenjena tistim srednjim slojem, ki lahko le posredno čutijo potrebo po korenitih spremembah v italijanskem družbi, ali tudi ne ločijo med deklarativno politiko rimske vlade, dejanskim političnim stanjem in radikalno značilnostjo zahtevanih reform. V tem smislu je med nekaterimi sloji (verjetno nismo Slovenci izjema) prava vsebinska reforma malo znana, da bi postala predmet zavestnega boja vseh družbenih skupnosti in strok, če niso neposredno vključene v proizvodnjo.

Po močnih delavskih stavitkah, ko so skoraj vse stroke v nasokih zavzele nove delovne pogodbe v dveh, treh mesecih, so sindikati že jeseni 1969, posebno pa spomladi 1970, izjavili, da odpirajo nov spor, tokrat z vlado, za korenite družbene reforme. Smoter teh reform, so zatrjevali sindikalisti, je onemogočiti spekulacijo na račun medznih povikov, ki jih draginja in davki lahko uničijo v razmeroma kratkem roku. V Italiji pa so protislovja in nereseni problemi, ki zavirajo gospodarski razvoj, istočasno pa krčijo tudi rezerve blagostanja italijanskega delavca ali uradnika. To so pretirano draga stanovanja, krivična davčna politika, dragi in neurejeni prevozi, kaos in splošna nemarnost v zdravstvu, preostanki srednjeveške ureditve v kmetijstvu, šola.

Na teh področjih so potrebne prenosne. Nekateri trdijo, da bi reforme le racionalizirale italijanski kapitalizem, drugi si pa delajo utvare, da so reforme same po sebi že socialistične. Res je le, da se — če govorimo o politični vrednosti teh reform — z reformami ugotovimo, da vlada ne more uveljaviti vloga delavskega razreda, družbeni spopad pa prenese na višjo raven, kot sad tega napredka.

Oktober 1970 so po daljših razgovorih izdali sindikati in vlada prvo tiskovno sporočilo. V njem se omenjajo obveze, ki jih sprejema vlada v zvezi z reformo stanovanjskega sistema v Italiji in reformo zdravstva. Na pogajanjih so predstavniki teh delavskih sindikalnih organizacij jasno povedali, da ne smejo biti reforme povod za nova bogatenja in spekulacije. Zato so jih vsebinsko zelo ostro označili kot protimonopolistične.

Ena izmed osnovnih črt reforme stanovanjskega sistema in ljudskih gradenj je na primer načelo razlastitve in javno korist vseh zazidalnih zemljišč. Namen te razlastitve je odpravi spekulacij z zemljišči, ki je lastnikom (večinoma velikim nepremičninskim monopolom) vrgla težke milijarde, stanovanja pa znatno podražila.

Razlaščenost zemljo, ki bi na to bila na prodaj za gradnje skupin hiš ali posameznih domov, bi morali prodajati po predhodno določenih kmetijskih cenah, kar bi imelo za posledico: omejena stanovanja, več hiš na javnih skladov, pospešitev zadržanih in posamičnih gradenj in, po vsem tem, nov vzgled gradbene dejavnosti v Italiji, ki stagnira in pušča na ulici deset tisoč gradbenic.

Druga reforma, o kateri so sindikati tedaj govorili z vlado, je reforma zdravstva. Po- udarjeno bi moralo biti načelo,

PREDSTAVNIKI DEVETIH DRŽAV V KAIRU

Medarabski sestanek o krizi v Jordaniji

ZDA dobavljajo tanke kralju Huseinu?

KAIRO, 10. — V Kairu se je začelo danes zasedanje predstavnikov devetih arabskih držav, ki za zaprtimi vrati razpravljajo o položaju v Jordaniji. Predstavniki spritih strani, kraljeve vlade in Palestincev, niso prisotni, vendar je bil za jutri najavljen prihod zastopnika palestinskega odpora. Konferenca se udeležujejo veleposlaniki Libije, Sirije, Sudana, Libanona, Alžirije, Kuvajta in dveh Jemenov v Kairu, ZAR na zastopa veleposlanik pri arabski zvezi Abdel Kader.

Udeleženci konferenca so ob koncu današnjega sestanka, ki je trajal tri ure, poslali kralju Huseinu in predsedniku centralnega komiteja palestinskega odpora šiva Arafatu povelje, naj napravi konec bojem, da bi omogočil mirno preučetv vzrokov, ki so privedli do poslabšanja položaja v Jordaniji. V pozivu je tudi rečeno, da »boji koristijo samo imperialističnemu in sionističnemu svračniku, ki pripravljajo zaroto za uničenje Jordanije«.

Vesti, ki prihajajo iz Amana in drugih delov Jordanije, pa potrjujejo, da se položaj zboljšuje, potem ko je bil včeraj na posredovanje vrhovnega poveljnika Sirskih oboroženih sil generala Tlasa dosežen sporazum za imenovanje mešane komisije, ki naj razčisti odprta vprašanja med vlado in palestinskimi organizacijami.

Precej razburljive vesti pa objavlja danes nizozemski dnevnik «De Telegraaf», po katerem dobavljajo ZDA Jordaniji skoraj sto tankov »centurion« britanske izdelave. Tanke pošiljajo v Jordanijo z ladjama, ki odplujejo iz Hamburga in Rotterdam; nekateri so že dospeli na cilj, drugi pa bi morali priti v Jordanijo v prihodnjih dveh tednih.

Tanke so ZDA posodile Nizozemski, ki pa jih sedaj zamenjuje z zahodnonemškimi »leopardi«. Glasnik washingtonske vlade je potrdil, da je Nizozemska vrnila »centurione« ter dodal, da je vlada ZDA pristojna, da sklene, kam naj tanke sedaj pošlje. Vest je jasna, da bi Nixon nikdar ne poslal Huseinu orožja, ki naj bi ga ta uporabil proti Izraelu. Zaradi tega se vsiljuje vprašanje: če jih ne sme uporabljati proti Izraelu, kaj služijo tanki Huseinu? Odgovor je menda na dani.

DOKUMENT SO SOGLASNO ODOBRLI VSI DELEGATI

Popolna podpora politični liniji CK v zaključni resoluciji kongresa KP SZ

Srečanje jugoslovanske delegacije z Gierekom

MOSKVA, 10. — Tiskovna agencija TASS je objavila resolucijo, ki jo je skoraj pet tisoč delegatov včeraj soglasno odobrilo pred zaključkom 24. kongresa komunistične partije SZ. Resolucija, ki je zelo dolga, v glavnem obnovlja osnovne točke, ki jih je poudaril partijski sekretar Brežnev v svojem uvodnem poročilu.

Dokument izraža na začetku popolno podporo politični liniji in praktičnemu delu centralnega komiteja, kot tudi zaključkom in predlogom, ki jih je dal Brežnev v svoji intervenciji. Kongres je visoko ocenil premočrno izvajanje leninistične zunanje politike s strani CK, tudi glede odnosov z LR Kitajsko. V tej zvezi je v resoluciji rečeno, da je bilo edino možno stalno zaščita marksističnih leninističnih načel, utrjevanje enotnosti mednarodnega komunističnega gibanja in obramba interesov naše socialistične domovine. Kongres odklanja »obkrovalne izmišljotine kitajske propagande, po drugi strani pa se zavzema za normalizacijo odnosov med SZ in LR Kitajsko.

Kongres je tudi v celoti podprl mednarodno pomoč, ki so jo SZ in bratske države dale českoslovaškemu ljudstvu v obram-

bi socialističnih uresnitvev proti notranji kontrarevoluciji in imperialistični reakciji.

Resolucija poudarja nato ugoden razvoj francosko - sovjetskih odnosov ter poudarja važnost sporazumov, ki jih je Bonn dosegel s SZ in z Poljsko. Ratifikacija teh pogodb — pravi resolucija — bo prispevala k izboljšanju položaja v Evropi. SZ je tudi pripravljena razviti odnose z Washingtonom, bo pa venomer odločno nasprotovala agresivnim akcijam ZDA ter njihovi politiki sile.

Kongres je odobril tudi politiko podpore narodom Indokine ter stalne partije in vlade do krize na Bliskem vzhodu. Kongres izraža solidarnost z narodi, ki se borijo za lastno nacionalno neodvisnost ter nalaga centralnemu komiteju, da še bolj utrdi vezi z revolucionarnimi in demokratičnimi partijami dežel v razvoju.

Del resolucije je posvečen odobrili gospodarskih ciljev in ugotovitvi, da bo »politika izboljšanja življenjskih pogojev imela odlično vlogo ne samo v novem petletnem planu, pač pa tudi v splošnih smernicah dolgoročnega gospodarskega razvoja. Končno je kongres vnesel nekaj sprememb

v partijske statute: med temi je tudi določba, da se bo kongres odsejal vsaki pet let namesto vsake štiri, tako da bodo kongresi sovpadali z gospodarskimi plani.

Po zaključku kongresa je imel včeraj Leonid Brežnev ločena sestanka z voditeljem KP Poljske in češkoslovaške Gierkom in Husakom. Na obeh srečanjih so govorili o dvostranskih vprašanjih. Husak je tudi povabil delegacijo KP SZ na kongres češkoslovaške partije, ki se bo začel 25. maja v Pragi. Po zaključku kongresa se je Gierek sestel tudi z jugoslovansko delegacijo, ki jo vodi Mijalko Todorović.

Ulbricht obišče Romunijo

BEograd, 10. — Agencija Tanjug poroča, da bo Walter Ulbricht obiskal ob koncu aprila Bukarešto. Uradni obisk bo trajal štiri dni in bo Ulbricht podpisal pogodbo o prijateljstvu med Romunijo in Vzhodno Nemčijo. Ulbricht bo v Romuniji 23. aprila in torej dva tedna pred obiskom predsednika zapadne Nemčije Heinemanna.

PO SKLEPU PREDSEDNIKOV PERTINJA IN FANFANIA

Parlamentarni komisiji se bosta posvetovali s sindikati o reformah

V sredo pogajanja za obnovo delovne pogodbe uslužbencev hotelov V Carrari se je pričel kongres federacije italijanskih anarhistov

RIM, 10. — Predsednik poslanske zbornice Pertini je prejel vlogo treh sindikalnih organizacij CGIL, CISL in UIL, v kateri prosijo za sestanek s poslanci članji komisije za javna dela, da bi jim obrazložili stališče sindikatov o zakonskem predlogu glede reforme stanovanjske politike. Pertini je takoj odobril ta razgovor in je predal vlogo komisiji, ki bo odločala v soglasju z vlado na osnovi obstoječe prakse, kdaj in na kak način bo prišlo do te postopek je izvedel tudi predsednik senata Fanfani, ki je prejel vlogo, da bi se sindikalni predstavniki sestali s člani komisije za finance in zakonodajo, ki preučuje zakonski predlog o reformi davčnega sistema.

Z odobritvijo razgovorov s strani predsednikov obeh zbornic parlamenta je bil narejen prvi konkretni korak za izvajanje včerajšnjih sklepov vseh treh tajništev sindikalnih konfederacij, da se izvedejo stvarne pobude za učinkovitejšo politiko reform po zadnji splošni stavki. Kot smo že poročali, so sindikati poleg tega tudi sklenili, da se bodo sestali s predstavništvom vseh demokratičnih strank, ki so zastopane v parlamentu, s katerimi bodo govorili o splošnem gospodarskem položaju in o reformah.

Minister za delo Donat Cattin je sklical za sredo 14. aprila lastnike hotelov in sindikalne predstavnike uslužbencev na pogajanja za obnovo delovne pogodbe. V preteklih dneh je že posredoval minister za turizem Matteotti pri ministru za delo, da bi prišlo čim prej do rešitve spora in je minister Matteotti včeraj tudi sprejel delegacijo sindikalnih predstavnikov, katere je pozval, da prekinejo stavko med prazničnim razdobjem.

V Carrari se je danes pričel kongres italijanskih anarhistov, na katerem je prisotnih okrog sto delegatov federacije italijanskih anarhistov ter delegati skupin »gruppi di iniziativa anarhistica« (gre za skupino, ki se je

zelo odločila od federacije po bolonskem kongresu maja 1965) in skupino »federazione di gruppi anarhistici«, ki se je pojavila v Milano po francoskem »maju« in študentskih bojih v Nemčiji. Poleg tega so prisotni odgovorni za anarhistični tisk: »Umanità nuova«, »Volontà«, »Seme anarchico«, »Agitazione del sud«, »L'Internazionale« in revija »A«, ki je prišla izhajati februarja v Milano.

Kongres je strogo zaprta tipa in so na njem lahko prisotni samo delegati ter niso dopustili prisotnosti nobenega novinarja. Predvsem bo šlo za spor med starejšo gardo anarhistov, ki skušajo doseči tesnejšo organizacijsko povezavo med različnimi skupinami in mlajšimi predstavniki, ki vidijo v vsaki povezavi ustvarjanje avtoritativne partije. Vzporedno s tem pa gre tudi za napore za združevanje male pomembnih anarhističnih listev.

Še vedno kritično stanje Rolovića

Predsednik republike je veleposlanika odlikoval z redom narodnega heroja

STOCKHOLM, 10. — Stanje ranjenega veleposlanika Rolovića je še vedno kritično. Njegovo stanje se je včeraj popoldne po kratkem zboljšanju ponovno poslabšalo. Poslabšalo se je delovanje srca, padel je krvni pritisk, dober znak je edino, da se nevarnost možnega povečanja otekline na možganih ni povečala. Ob postelji veleposlanika Rolovića stalno dežuri skupina zdravnikov, med njimi tudi jugoslovanski zdravniki, ki so zaposleni na švedskem. Stanje ranjene Mire Štempiharjeve se naglo izboljšuje.

BEograd, 10. — Danes je pripel v Beograd Velimir Milosević, jugoslovanski konzul v Malmoi, ki ga je državno tajništvo za zunanje zadeve poklicalo na posvetovanje.

Smole je odpotoval v ZDA

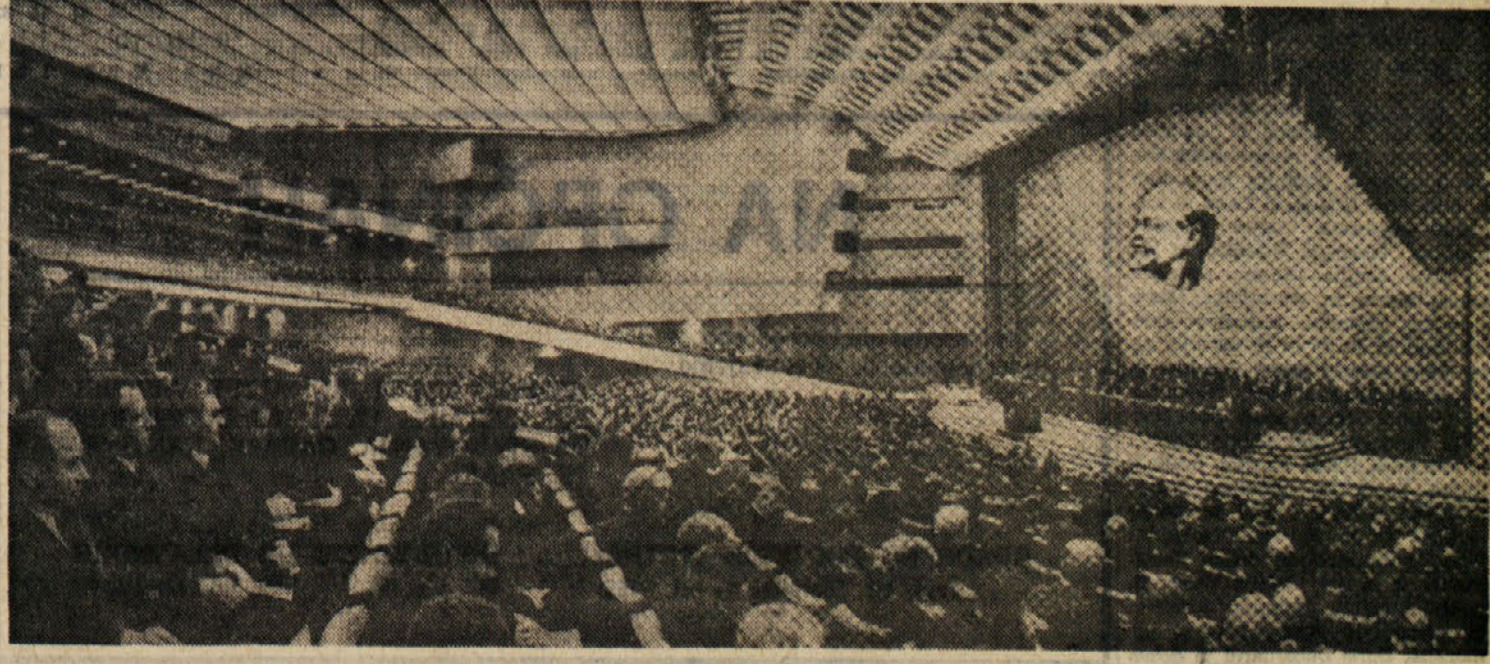
(Od našega dopisnika)

BEograd, 10. — Zvezni tajnik za finance Janko Smole je odpotoval danes jutraj na obisk v ZDA. Njegovi razgovori z ameriškim ministri za finance, trgovino in kmetijstvo bi morali po izjavi Smoleta prispevati k nadaljnjemu napredku gospodarskega sodelovanja, posebno k povečanju jugoslovanskega izvoza, za kar so po njegovem mišljenju velike možnosti. Poleg tega se bo Smole v Ameriki razgovarjal o skupnih naložbah v neke nove gospodarske objekte. V programu Smoletovega bivanja so tudi razgovori z voditelji mednarodne banke o novih posojilih Jugoslaviji za graditev cest, turističnih in drugih objektov.

B. B.

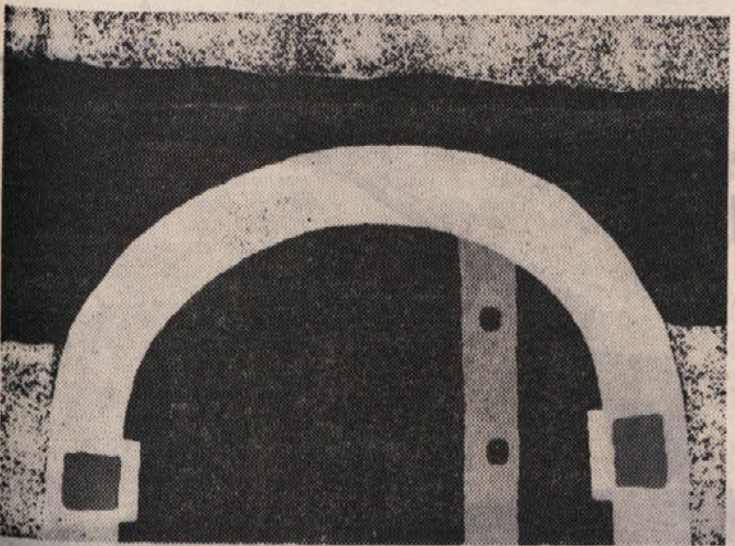
Upravne volitve na Japonskem

TOKIO, 10. — Jutri bo vodilo 70 milijonov japonskih volivcev 4000 predstavnikov lokalnih ustanov in med njimi osemnajst guvernerjev pokrajin, župana v O-saki in Jokohami, člane 44 od 47 skupščin japonskih pokrajin, občinske svete v O-saki, Nagoji, Kioto in Kobeju ter svete 23 okrajnih Tokio. Za nedeljo 25. aprila pa so predvidene naslednje volitve v še preostale svete, pri čemer bo glasovalo približno isto število volivcev. Japonsko javno mnenje zelo zanimajo jutrišnje volitve, saj bodo pokazale splošno usmerjenost prebivalstva pred političnimi volitvami, ki bodo junija.

Pogled na moskovsko kongresno dvorano pred zaključkom 24. kongresa KP Sovjetske zveze

Nova galerija «Cartesius» z veliko Spacalovo razstavo

Trst, ki je že tako bogat z umetnostnimi galerijami (sicer bolj po številu kot po kvaliteti), bo v tem tednu dobil še eno v U. Giulia 10. Otvoritev te galerije — «Cartesius» — bo v četrtek, 15. t.m. ob 19. uri z veliko osebo razstavo našega tržaškega slovenskega umetnika Lojzeta Spacala. Za to slavno priložnost je tudi že iz-

šel ličen katalog s črno-belimi in barvnimi reprodukcijami nekaterih značilnih Spacalovih del, z biografskimi podatki, krajšimi izjavami iz raznih recenzij, s seznamom glavnih dobljenih nagrad in muzejev in galerij, v katerih je naš umetnik stalno zastopan. Ljubitelji likovne umetnosti o-
pozorjamo na ta pomemben kulturni dogodek.

USPEŠNA AKCIJA AGENTOV LETEČEGA ODDELKA

Za zapahi mlada izsiljevalca ki sta terorizirala ves Trst

Študentom in drugim sta z grožnjami izsiljevala
najprej majhne, potem pa vedno večje vsote denarja

Pred približno tremi meseci je Beograđanin razveselil vseh, da so milicijski končno ulovili skupino mladih pobalnikov, ki je dalj časa terorizirala mesto s svojimi goljufijami oziroma izsiljevanji denarja. Ker so se ljudje zbal, da bi jih fantazini ne pretepli, so raje vse skupaj grenko porili in sploh niso prijavljali dogodkov policiji.

Tile dogodki, ki jih je z mastnimi naslovi prineslo dnevno časopisje, so vznemirili tudi bujno, po čepav skrajno otroško domišljijo dveh tržaških golobradcev, 19-letnega Sergia Clemenca iz U. Al. Cave 2/1 ter 19-letnega Franca Murro iz U. Cologna 37, ki so ju agenti letkega oddelka kvesture pod vodstvom dr. Petrovna in podčastnika Furlana predvčerajšnjim popoldne končno je spravili za zapah oziroma jih po sodnem nalogu z dne 9. t.m. namestnika državnega pravdnika dr. Brencija, aretirali.

Agentom je prišla na uho vest, da se po Drevoredu XX. septembra klatita dva mladeniča in zahtevata od študentov, ki se sprehajajo po drevoredu, majhne vsote denarja. Študentje so kajpada klonili tem predrzanim zahtevam in niso niti prijavili zadrževanja policiji, kajti nesramna mladeniča sta jih resno opozorila, naj nikar ne romajo na kvesturo.

Ko sta golobradca videla, da jim skupaj dobro nese, sta sklenila razširiti svojo dejavnost še na druge žrtve vsotah denarja. In tako je reči, da je le poseg agentov letkega oddelka kvesture preprečil fantazinalno, da se nista še dalje pogrezala v blato, v katero sta že takoj zabredla, saj sta (do sedaj) tako izpovedala le nekaj takih primerov) tako rekoč terorizirala ves Trst: najprej z majhnimi vsotami denarja (in majhnim masčevanjem v primeru prijave policiji), potem pa z vedno večjimi in večjimi.

Dolina št. 40

tel. 228116

Posebna potreba ob slavnostnih priložnostih: poroke, rojstva, imenanci, birne in druge slavnosti. — Možnost prenočitve. — Izbrana jedila in pišade.

Ob sredah zaprto.

POTOVALNI URAD

AURORA

TRST, ULICA CICERONE 4

Sporoča, da so vsi prostori za potovanja v

PALMO DE MALLORCA

z odhodi dne 13. in 24. aprila že oddani. Sprejemajo pa se prijave za štirinajstodnevno bivanje v PALMI z odhodi 3. in 20. maja, 3. in 17. junija, 1. in 15. in 29. julija ter 12. in 26. avgusta. Cena bivanja, vključno s potovanjem v reaktivnem letalu iz Ljubljane do Palme in nazaj stane 85.000 lir.

Potovalni urad Aurora sprejema nadalje prijave za potovanje z reaktivnim letalom v Sovjetsko zvezo, in sicer v

MOSKVO IN LENINGRAD

od 6. do 9. maja 1971. Izredno ugodna cena: 67.500 lir. Informacije pri Aurori v Ulici Cicerone 4, telefon 29243.

ŠE NA MNOGA LETA:

Štiriindevetdeseti rojstni dan Antonije Stančič vd. Kufersin

Med novicami in vestmi nam je vedno najbolj prijetno, ko beležimo visoko obletnico kakega znanca ali znanke. Posebno še z veseljem pišemo o ženi, ki je taka, kot je Antonija Kufersin. Prijetno je najbrž tudi njej, ko se lahko s ponosom ozre na svojo preteklost.

Pa pojdemo po vrsti. Antonija Stančič vd. Kufersin po rodu ni Tržačanka. Štejemo pa jo lahko za Tržačanko, saj je v našem mestu od leta 1906, ko se je z možem preselila iz Brezovice pri Materiji, kjer se je rodila 5. aprila 1877.

Slavljenka je torej slavila prejšnji ponedeljek svoj 94. rojstni dan v krogu svojcev pri Sv. Mariji Magdaleni, kjer nana Antonija, kot ji pravijo domačini, živi pri sinu Marčelu.

Dokler se ni omožila je nana Antonija živela v rojstni vasi, kjer je tudi dokončala ljudsko šolo, nato pa delala in pomagala doma in na kmetiji, kajti pri številni družini ni nikoli manjkalo dela. Takoj po poroki se je nana Antonija preselila v naše mesto. V zakonu je povila

štiri otroke, od katerih so živi še trije. Vsi otroci so se rodili v Trstu in tu tudi živijo ter niso pozabili svojega materinega jezika, ker jih je njihova mati, kot zavedna Slovenka vzgojila v ljubezni do slovensčine, v pošteno, napredno in delovno ljudi.

Kljub tako visoki starosti je naša slavljenka še čvrsta in zdrava. Vsak dan jo srečujemo v raznih trgovinah pri Magdaleni. Pa tudi v mestu gre, tako v trgovino kot na Trg Ponterosa, kjer si nakupi razne stvari in jo odmah peš nazaj, ker se z avtobusom ali s filobusom ne mara peljati. Tudi doma vedno kaj dela in pomaga v kuhinji, ter vedno kaj šiva ali krpa nogavice. Nana Antonija se zanima tudi za vse, kar se dogaja po svetu. Vsak dan prebere Primorski dnevnik od prve do zadnje strani. Bere in dela vse brez načelnikov.

Čestitkam njenih otrok, sorodnikov ter vseh znancev se pridružujemo veliko število vaščanov, prijateljev in znancev, ki so ga cenili in spoštovali.

Svojcem naše iskreno sožalje.

M. M.

Borisa Čoka ni več

V torek, 6. t.m. je bil v Lonjerju pogreb, kakršnega že dolgo ne pomnijo. In kako bi moglo biti drugače, saj so tega dne pospremili iz zadnjemu počitku komaj petdesetletnega moža, zavednega Slovenca, dobrega očeta in poštenega ter delovnega človeka. V mislih imamo Borisa Čoka, ki ga je kruta bolezen iztrgala svojcem po štirih mesecih bolezni ki ji niti našodobnejša medicinska znanost ni kos.

Boris Čok se je rodil v Lonjerju 17. oktobra 1921 v družini, ki se ni zadovoljila več samo s kmetijstvom. Njegov oče je bil namreč eden izmed soustanoviteljev lonjerskega kamnoloma. In tudi Borisovo življenje, kar ga je privedlo doma in zdrav, je bilo vezano zanj. Njegov oče je že pred vojno upeljal sina v vodstvo kamnoloma, žal pa je ta doba trajala malo. Že 1941, so Borisa poklicali k vojakom, ki so italijanskemu letalstvu. V glavnem je služil v Gorici, dokler ga niso ob razpadu italijanske vojske jeseni 1943 Nemci ujeli in odpeljali v Nemčijo, kjer je najprej v kraju Königshütte, nato tudi drugod moral garati in trpeti lakoto vse do januarja 1945, ko so ga osvobodili rdečearmeji. Vse do avgusta 1945 je Boris ostal od doma, najdlje v Pragi, kjer se je bil po osvoboditvi izpod nacističnega jarma vključil v civilno policijo.

Ko se je Čok vrnil domov, se je ponovno pogljal na delo. Najprej je bilo treba popraviti rane, ki jih je pustila za seboj dolga vojna. Glavno skrb je posvetil kamnolomu, ki ga je nekaj let tudi vodil. Prav nič manjša pa ni bila njegova skrb za družino, ki ji je posvetil vse svoje moči in sposobnosti. Žal pa ga je sredi najbolj ustvarjalne dobe načela bolezen, ki ji je podlegel prav na dan, ko bi bil slavil 25-letnico poroke.

Naj mu bo lahka domača zemlja, svojcem pa naše iskreno sožalje.

IZ BORŠTA

Zavednega Urha Hervata so položili v prerani grob

Množica vaščanov, prijateljev in znancev iz Brega in s Krasa, poleg svojcev in sorodnikov, je v ponedeljek spremila na zadnji poti pokojnega Urha Hervata iz Boršta. Štev. 41. V zadnje slovo mu je pel žalostne borštanski pevski zbor, tako velika udeležba na pogrebu, številni venci in cvetje pa so bili dokaz, kako je bil pokojni Urha priljubljen in cenjen daleč naokoli zaradi svojega vedrega značaja, poštenosti, marljivosti in narodne zavednosti. Na hitro je odšel. Nekega dne se je počutil slabo, odpeljali so ga v bolnišnico, toda po treh tednih je ugasnil kot sveča. Urha Hervat se je rodil 30.6.1897 v Borštu, pri «Tonetovih» na hišni številki 81 v številni družini, ki je štela kar 12 otrok. Izučil se je v Trstu za zidarja, pa je kmalu moral

pustiti zidarsko orodje, ker je izbruhnila svetovna vojna in ga je poklical cesarski glas. S štajerske so ga poslali v Galicijo, kjer je padel v ujetništvo, pa je pobežnil in je bil nato zapleten v znani radgonski upor leta 1918, tik pred koncem prve svetovne vojne. Imel je srečo, da ga niso ustrelili in tako se je živ in zdrav, čeprav izmučen vrnil v svoj Boršt.

Cez dobro leto si je v vasi izbral življenjsko družico se poročil z Uršo Petaros in pristopil k «Šketcenim». Rodili so se jima 4 otroci, od katerih so še 3 živi. Urha je dolga leta obdeloval kmetijo in zidaril. Delal in skrbel je kot mravlja.

Ker je bil zaveden Slovenec so ga fašisti tu pa tam, ob raznih prilikah zapirali za nekaj časa, potem pa spustili. Narodno zavednost so Urha in vsa njegova družina izpričali tudi v zadnji vojni. Vsa družina je aktivno sodelovala. Pri «Šketcenih» so dobili zatočišče ranjenci, kuhali so in prali, Urha je sodeloval na terenu, hči Olga je bila kurirka, sin Josip pa v partizanih. Po osvoboditvi je bil Urha član vsakega odbora in nato 12 let občinski svetovalec izvoljen na listi Neodvisne socialistične zveze.

Z vso ljubeznijo je delal v vinogradu in je za najboljšo vino prejel na občinski vinski razstavi več nagrad in diplom.

Zelo rad je hodil na kulturne prireditve in predstave Slovenskega gledališča, od vsega začetka pa je vsak dan prebiral Primorski dnevnik.

Zeni in otrokom izrekamo globoko sožalje. Dragega Urha bomo ohranili v lepem spominu. Naj mu bo lahka domača zemlja.

CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE

TRŽAŠKA HRANILNICA

USTANOVLJENA LETA 1842

Odobritev bilance 1970, 128. poslovnega leta

Pod predsedstvom odv. Giorgio Iaut se je 29. marca 1971 sestal upravni svet Tržaške hranilnice — Cassa di Risparmio di Trieste, ki je soglasno odobril obračun za leto 1970, za 128. poslovno leto zavoda.

Obračun je prikazal generalni direktor dr. Giordano Delise, ki je podal sliko zapletenih gospodarskih in finančnih razmer, ki so v preteklem letu zadevale nacionalno in krajevno gospodarstvo, tudi v zvezi z razvojem mednarodne konjunkturo.

Generalni direktor se je še posebej ustavil pri razvoju tržaškega gospodarstva, gospodarstva tržaškega področja ter graške občine in prišel do bistvenih pozitivnih sklepov.

Nadalje je podčrtal precejšen in čisto odločen delež tržaške Cassa di Risparmio — edine krajeve bančne ustanove — pri zasebnih in javnih pobudah na tem področju in se toplo zahvalil tistim, ki so — v razmerah skrajno napete konkurence pri izbiranju sredstev — še nadalje ostali zvesti klienti zavoda in s tem dokazali ne le, da visoko cenijo njene storitve, pač pa tudi predvsem svojo visoko državljansko zavest.

Iz analize in iz primerjalnih podatkov izhaja, da se je v poslovnem letu, o katerem je govor, obseg zaupanih sredstev povečal z 255.436.010.560 lir na

283.294.148.587 lir

kar predstavlja, glede na stanje z dne 31. decembra 1969, povišanje za 10,9 odst., medtem ko so se gospodarske naložbe povečale za 10,8 odst., ker so se povzpele s 120.050.263.611 lir na

132.967.742.541 lir

Kakor je že v tradiciji zavoda, so se očitne države v mejah varne previdnosti in to tako, kar se tiče premoženjskega rizika, kot tudi kar zadeva likvidnost.

Posegi zavoda Cassa di Risparmio v korist javnih ustanov — ki so omogočile uresničenje pomembnih pobud javne koristi — so dosegli skupno vsoto 29.992 milijonov lir, posegi v korist zasebnim dejavnostim pa so dosegli skupno vsoto 102.976 milijonov lir. Upoštevajoč dejstvo, da je v lanskem letu edinele Tržaške hranilnice — Cassa di Risparmio di Trieste nadaljevala s svojim operiranjem na tem področju, je posebno pomembna opora, ki jo je zavod nudil gradbeništvu, opora, ki se je izkazala v tem, da je bilo izdanih v ta namen 5.417 milijonov lir, kar je 1.007 novim najemnikom posojila omogočilo nakup stanovanj. K tem že močnim posegom je treba dodati še 87 posojil za nakup zemljišč v vrednosti 1.306 milijonov lir, kolikor je naš zavod dal v svojstvu področne direkcije zemljiškega kreditnega zavoda Istituto di Credito Fondiario delle Venezie.

Med naložbami izrazito socialnega značaja je treba omeniti odlični rezultat, ki je bil dosežen v finančnih operacijah za sposojila delavcem: v preteklem poslovnem letu je bilo izdanih posojil za skupno 942 milijonov lir v korist 2.064 nameščenecv, profesionalistov in upokojevcv in je bil pri tem odstotek insolventnosti zares skrajno majhen.

H gornjim že izpeljanim posegom je treba dodati še nadaljnje obveznosti, ki so bile sprejete in sklenjene za skupno vrednost 42 milijard lir.

Še nadalje je pomemben delež, ki ga Krožni sklad daje za ustanavljanje in za prenosov industrijskih dejavnosti v tržaški in goriški pokrajini. V preteklem poslovnem letu je bilo namreč izdanih z našim posredovanjem 10 posojil za skupno 6.452 milijonov lir. V 15 letih te dejavnosti je ustrejni odbor odobril 214 finančnih poslov za skupno vrednost nad 70 milijard lir.

Lep razvoj so imele tudi finančne operacije v podporo obrtništvu ter operacije za agrarni in zemljiški kredit preko ustreznih zavodov teh dveh kategorij.

Kakor je znano, gre precejšen del dobička, ki ga uresniči Cassa di Risparmio, v dobrodelne namene; zato je bil precejšnji delež dodeljen številnim pobudam podpornega značaja ter pobudam javne koristi, kajti v preteklem poslovnem letu je bilo v ta namen danih 257.787.876 lir, od česar je šlo 36,4 odst. za dela javne koristi, 28,7 za zdravstveno podporo, 20,6 za vzgojo in šolstvo, 14,2 odst. pa za podporo pomoči potrebnim, in delanežmožnim ljudem ter otrokom in doraščajoči mladini. Nadalje so bile dane posebne podpore marljivim in zaslužnim študentom v težkih gmočnih razmerah. Te podpore so obstajale ali v stipendijah ali pa v posojilih s poveljnimi obrestnimi pogoji.

V teku leta je bilo poskrbljeno za začetek nove organske preobnove zavoda in so bili postavljeni temelji za razširitev in posodobitve — v bolj primernem sedežu — elektronskega centra in to v perspektivi, da bi se v doglednem času uresničil moderen sistem poslovanja.

V okviru razširitve zmogljivosti in to zato, da bi se bolj šli na roko klientom, je bila mreža naših okenc še bolj razširjena s tem, da je bila na Proseku odprta nova poslovalnica, medtem ko se išče nova rešitev za modernizacijo uradov osrednjega sedeža zavoda.

Ekonomski račun se je lani zaključil v višini 19.803.098.603 lir, zaradi česar je, po oddelitvi previdnostnih skladov ter po izenačenju pasivnih razlik v postavki vrednostnih papirjev, čisti dobiček

490.016.932 lir

Premoženjski skladi so se povečali na 8.725.217.656 lir, zaradi česar, po nadaljnji dodelitvi 1/10 čistega dobička zveznemu rezervnemu skladu ter 4/10 rednim rezervnim skladom, ti skladi po odobritvi obračuna, znašajo:

8.970.817.656 lir

Ob zaključku svojega poročila je generalni direktor izrazil svojo toplo zahvalo vsem osebam za sodelovanje in se iskreno zahvalil tudi oblastem, deželni in krajevnim ustanovam, guvernerju zavoda Banca d'Italia in preko njega osrednji upravi ter krajevne-mu sedežu Emisijskega zavoda, upravnemu odboru Krožnega sklada ter članom posvetovalne komisije in ekspertom.

Predsednik je tudi v imenu uprave čestital generalnemu direktorju in vsem njegovim sodelavcem za lepe uspehe, ki so bili doseženi med poslovnim letom.

Uprava Tržaške hranilnice — Cassa di Risparmio di Trieste je sestavljena takole:

PREDSEDNIK: odv. Giorgio Iaut.

PODPREDSEDNIK: odv. Tullio Puecher.

SVETOVALCI: g. Bruno Fontanot, dr. Rinaldo Fragiaco, dr. Lucio Frezza, dr. Carlo Martinelli, kom. Giacomo Modiano, odv. Teofilo Simicic, dr. Eugenio Vatta.

NADZORNI ODBOR: rag. Giuseppe Abbiati, dr. Ezio Ferri, dr. Guido Terzani.

GLAVNO RAVNATELJSTVO:

GENERALNI DIREKTOR: dr. Giordano Delise — POMOCNIK GENERALNEGA DIREKTORJA: odv. Ernesto Battiggi - Stabile.

BILANCA 31. DECEMBRA 1970

AKTIVA

Blagajna	1.103.809.426
Korrespondenti	109.924.342.291
LASTNI VREDNOSTNI PAPIRJI:	
V posebnem skladu za likvidnost	49.142.107.000
Ostalo	27.214.476.635
GOSPODARSKE NALOŽBE:	76.356.583.635
Portfelj	7.203.606.579
Tekoči račun	80.108.253.712
Zastavna posojila	688.946.100
Posojila proti odstopu plače	1.541.542.180
Posojila zasebnikom proti vknjižbi	18.084.820.525
Posojila ustanovam ter diskontirane državne anuitete	25.340.573.445
Nepremičnine	132.967.742.541
Pohištvo in oprema	1.790.311.618
Dolžniki in razne postavke	8.678.130.149
Obveznosti in riziko	12.852.527.460
Izterjevalnice in blagajna	1.950.000.207
Efekt in druge vrednotnice za inkaso	2.157.433.912
Aktivne akontacije in pregled pasive	1.581.359.256
	349.362.240.454
Posojila iz Krožnega sklada za gospodarske pobude	27.910.310.101
Gradbena posojila GESCAL	269.125.073
Deponirane vrednosti in zaupana sredstva	88.787.607.781
Hranilni vrednosti	89.475.156.055
	555.804.438.506

PASIVA

ZAUPANA SREDSTVA:	
Hranilne vloge	70.632.745.396
Tekoči računi	212.661.403.191
	283.294.148.587
Korrespondenti	18.835.917.076
Razni upniki in razne postavke	22.200.464.788
Obveznosti in riziko	12.852.527.460
Izterjevalnice in blagajna	814.183.393
Cedenti efektov in drugih vrednotnic za inkaso	643.551.565
Pasivne akontacije in pregled aktive	1.506.213.039
	340.147.005.908
PREMOŽENJSKI SKLADI:	
Redni rezervni sklad	4.813.200.000
Zvezni jamstveni sklad	437.400.000
Sklad za riziko in izgube na posojila FRIE	2.295.217.656
Sklad za riziko in izgube po zakonu št. 1228 od 27. 7. 1962	879.400.000
Sklad za tečajne razlike	300.000.000
	8.725.217.656
Dobiček poslovnega leta	490.016.932
	349.362.240.496
Državni sklad — posojila FRIE	27.910.310.101
GESCAL — gradbena posojila	269.125.073
Vlagatelji vrednosti	88.787.607.781
Vrednosti pri hranilnih	89.475.156.055
	555.804.438.506

RADIO TV IZJAVA

NEDELJA, 11. APRILA

PONEDELJEK, 12. APRILA

TRST A

8.15, 13.15, 14.15, 20.15 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Maša; 10.45 Za dobro voljo; 11.15 Oddaja za najmlajše; 12.00 Nabožna glasba; 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi; 13.00 Kdo, kdaj in zakaj; 13.30 Glasba po željah; 15.30 Radijska igra; 17.30 Zborovsko petje; 18.00 Koncert; 18.45 »Pratika«; 19.00 Lahka glasba; 20.00 Sport; 20.30 Naši kraji in ljudje v umetnosti; 21.00 Semeni plošče; 22.00 Nedelja v sportu; 22.10 Sodobna glasba.

TRST

8.30 Kmetijska oddaja; 9.30 Maša; 10.45 Ljudski motivi; 14.00 »El Campanon«.

KOPER

7.00, 8.30, 12.30, 14.30, 19.15, 22.30 Poročila; 7.10 Jutranja glasba; 8.00 S pesmijo v nedeljsko jutro; 9.00 Nedeljsko srečanje; 9.30 »20 tisoč lir za vaš spored«; 10.45 Medio velikih mojstrov; 11.30 P. morama; 12.00 Pogovor s poslušalci; 12.10, 12.45 in 15.00 Glasba po željah; 12.35 Zunanje politični pregled; 14.00 Sport; 14.30 Sosedni kraji in ljudje; 16.10 Ansambel Avenik; 19.00 Sport; 19.30 Prenos RL; 22.20 Plesna glasba.

NACIONALNI PROGRAM
8.00, 13.00, 15.00, 20.00 Poročila; 7.00 Jutranja glasba; 11.00 Spored z M. Bongionnom; 11.00 Maša; 13.15 Popolnadska oddaja; 15.30 Popolnada z Mino; 16.30 Nogomet; 17.30 Formula uno; 18.25 Nedeljski koncert; 19.30 TV glasba; 20.25 Lahka glasba; 21.20 Klavirski koncert; 21.50 Zenska 70.

II. PROGRAM

8.30, 13.30, 19.30, Poročila; 8.40 Plošče; 9.35 Veliki variete; 12.00 Sportne napovedi; 13.00 Kviz na robu; 13.35 Alto gradimento; 14.30 Orkestri lahke glasbe; 15.40 Resna glasba; 17.30 Sport; 18.40 Operetna glasba; 20.10 Operne skladbe; 21.30 Nove plošče.

III. PROGRAM

10.00 Koncert za začetek; 11.50 Folk glasba; 12.20 Brahms; 13.00 Medijara; 13.20 Donizetti; »Lucia di Lammermoor«; 15.40 Radijska igra; 17.20 Jazz; 19.15 Večerni koncert; 20.15 Poezija po svetu.

FILODIFUZIJA

8.00 Koncert za začetek; 9.15 Klavirski skladbe; 10.10 Schumann; 10.20 Mojstri interpretacije; 11.00 Medijara; 12.30 Radijske resne glasbe; 13.15 Brahms; 14.15 Sodobna ital. glasba; 15.30 Simfonična glasba — stereo.

SLOVENIJA

Poročila: 8.00, 9.00, 10.00, 12.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 23.00, 24.00; 8.05 Radijska igra za otroke; 8.30 Orkestralne skladbe; 9.05 Koncert iz naših krajev; 10.05 Se pomnite, tovariši...; 10.25 Plesne borbe in dela; 10.45 Naši poslušalci čestitajo; 11.50 Pogovor s poslušalci; 13.15 Zabarana glasba; 13.30 Nedeljska reportaža; 13.50 Z domačimi ansambli; 14.05 Orkester RTV Ljubljana; 14.30 Hule morskata tega tedna; 14.50 Orkester; 15.05 Iz opernega sveta; 16.10 Nedeljsko športno popoldne; 18.00 Radijska igra; 18.44 Zabarana glasba; 19.00 Lahko noč, otroci; 19.15 Glasbene razglednice; 20.00 »V nedeljo zvečer«; 22.20 Zaplesite z nami; 23.05 Literarni nokturni; 23.15 Jazz za vse.

ITAL. TELEVIZIJA

11.00 Maša; 12.30 »povedal ti bom, kdo si«; 13.30 Dnevnik; 14.00 Kmetijska oddaja; 15.00 Sport; 16.30 Oddaja za otroke; 17.45 Nogomet; 17.55 Spored s P. Baudom; 19.00 Dnevnik; 19.10 Nogomet; 19.55 Sportni dnevnik in kronike; 20.30 Dnevnik; 21.00 Glasbeni spored; 22.25 Sport; 23.15 Dnevnik.

II. KANAL

17.00 Sport; 17.30 TV priredba; 21.00 Dnevnik; 21.15 TV priredba; 22.40 Filmi 70.

KOPRSKA BARVNA TELEVIZIJA
19.00 Barvni monospod; 19.30 »Čarobna pisčalka«; 19.50 Risanaka; 20.00 »Geminus«.

JUG. TELEVIZIJA OD 11. DO 17. APRILA

NEDELJA, 11. aprila
9.30 Z ansambliom Franca Flereta; 10.00 Kmetijska oddaja; 10.45 Mozaik; 10.50 Otroška matineja; 15.25 Test z glasbo; 15.40 Obojka Vardar; 16.40 Nove melodije; 18.10 Angleški film; 20.00 TV dnevnik; 20.35 Humoriistična oddaja; 21.35 Videofon; 21.50 Sportni pregled; 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 12. aprila
9.05 Odrpta univerza; 9.35 TV v šoli; 10.30 Nemščina; 10.45 Angleščina; 11.00 Osnove splošne izobrazbe; 14.45 TV v šoli; 15.40 Nemščina; 15.55 Angleščina; 16.10 Francosčina; 17.40 Mendo in Slavica; 18.00 Risanaka; 18.15 Obzorik; 18.30 OF — država v državi; 19.05 Mladi za mlade; 20.00 TV dnevnik; 20.30 »Dokaz pod zemljo«; 21.20 Večer z Mihaelom Strojcem; 21.45 Poročila.

TOREK, 13. aprila
9.35 TV v šoli; 10.40 Ruščina; 11.00 Glasbeni pouk; 14.45 TV v šoli; 15.35 Ruščina; 15.55 TV vrtec; 16.10 Angleščina; 18.00 Obzorik; 18.15 Niso samo rože rdeče; 19.00 Mozaik; 19.05 Samoupravljanje; 19.30 Starši in otroci; 19.40 Pet minut za boljši jezik; 20.00 TV dnevnik; 20.35 Suha veja — it. film; 22.05 Nokturno; Lirika; 22.20 Poročila.

SREDA, 14. aprila
8.15 TV v šoli; 14.45 Mednarodni turnir v Osljeju; 17.45 Pika Nogavička; 18.15 Obzorik; 18.30

PRESEDNIK ZVEZE INDUSTRIJCEV CASELGRANDI O ESPOMEGO

«Uveljavimo keramiko in sanitarije v jugoslovanskem gradbenem 'boomu'»

Gorica bo lahko odigrala vlogo sejemskega mesta, če bo imela potrebne infrastrukture in svojo sejemsko ustanovo

«V zadnjih letih smo pričeli prave gradbenemu boemu v Jugoslaviji, ki pa ga spremlja rahla nepravilnost v izdelavi materialov kakor so keramika in sanitarije — pravi predsednik Zveze industrijev Remo Caselgrandi (gradbenik) v svoji oceni blizne prve blagovno-vzornice razstave ESPOMEGO v Gorici in takole nadaljuje — Naša dežela je na tem sektorju tako v tehniki kakor v proizvodnem pogledu na visoki stopnji. Zato ni nič čudnega, če smo v posebnem razstavem prostoru uredili specifično razstavo gradbenega materiala.»

Ker preživlja gradbeno dejavnost po vsej državi in tudi na Goriškem vse globljo krizo, je Caselgrandi povsem upravičeno spoznal, da kooperacija ni samo koristna, ampak nujna. Nedvomno bodo inženirski operaterji pokazali veliko zanimanje za našo keramiko v razstavem paviljonu.

Med ostalimi proizvodi, ki so delo naših podjetij, omenja stroje za tipično, caravanning in športne rekvizite za šotorenje. Gre za tipično italijansko blago, ki se zanj vse bolj zanimajo inženirski kupci. «V predvidevanju prihodnosti moramo to blago reklamirati in dosegati, da ga bodo v svetu vzljubili,» pravi Caselgrandi. On že vnaprej prisoja uspeh ESPOMEGO, kakor bi bila v Gorici deležna uspeha slehernega razstava, če bodo inženirski operaterji spoznali njeno koristnost. Po njegovem mnenju bi morali se razširiti predvsem na tista področja, ki privlačijo tuje potrošnike. Sploh pa se s sedanjimi napori pravi skuša napraviti iz Gorice učinkovito trgovsko središče, kar ustreza njeni legi in tradicionalni nalogi.

Seveda nahajamo poleg pravkar opisane sončne tudi celo vrsto senčnih stvari. Med poglavitnimi hibami sedanje razstave je za Caselgrandi pomanjkanje infrastrukture. Če ne bi imeli telovadnice in športnih hal nekaterih zaslužnih združenj, bi pobude ne mogli uresničiti. Zato predlaga postopno izgradnjo poslopij po vzgledu drugih mest, ki so se lotile dela s skromnimi sredstvi ter razpolagajo sedaj z obsejnimi in modernimi objekti. Vazno pri vsem tem je, seveda, začeti z delom. Caselgrandi je nato poudaril, kako pravilno je, da je nekdo, v tem primeru Trgovina, ki v prihodnje se bo moral s tem vprašanjem ukvarjati koordinacijski organizem, ki bo uspel združiti napore vseh, ki vidijo koristi v razširitvi sedanje zasnove.

«Sejemška ustanova — zaključuje Caselgrandi svoje izjave — ni bil najprimernejši organizem, ki bi sejem vse bolj spodbujal k sodelovanju in koristnosti.»

Gospodarska konferenca v sredo v Gorici

V okviru priprav za blagovno razstavo Espomego v Gorici, bo v sredo 14. t.m. v Gorici tiskovna konferenca gospodarskih predstavnikov. Ob tej priliki bodo razpravljali o »gospodarskih problemih Gorice, obmejnega mesta na najbolj odprti meji v Evropi«.

Svojo udeležbo so med drugimi najavili župani iz Gorice in Nove Gorice ter podpredsednik gospodarske zbornice iz Ljubljane. Program predvideva tiskovno konferenco ob 10. uri v prostorih trgovske zbornice v Gorici ter ob 11.30 ogled za razstavo določenih prostorov.

Deželni prispevek za zdravstveno ambulanto v Sovodnjah
Kmalu bodo v stavbi sovođenskega županstva uredili zdravstveno ambulanto, o kateri je sklepal na eni izmed zadnjih sej občinski svet. Za ambulanto bodo skupno potrebovali 1.261.200 lir, deležno upravo so zaprosili za prispevek v višini 70 odstotkov. Na predlog deželnega odbornika za zdravstvo Devetaga je deželni odbor sprejel izdelek 882.840 lir v korist sovođenske zdravstvene ambulante.

Plačilo davčnega obroka po podeželskih občinah

Davčni uradniki bodo pobirali plačilo aprilskega obroka državnih in občinskih davkov po naslednjem koledarju:

V SOVOĐNJAH na županstvu dne 13. aprila ob 8. do 12. ure.
V STEVERJANU na županstvu v sredo 14. aprila ob 8. do 12. ure.
V DOBERDOBU na županstvu v

Brata Miloš in Božidar Tabaj sta prevzela v režijo edino domačo »PRALNICO«, ki je že obratovala v Štandrežu pri šoli, ter jo premestili na št. 177 Ul. S. Michele (v stavbo bivšega odbora).

Nova lastnika se pripravata domačinom in znancem, da bi se se naprej posluževali njihovega podjetja in objavljalata boljše postrežbo z dostavo blaga na dom.

torek 20. t.m. ob 8. do 12. ure.
V SLOVENCU 15. in 16. t.m. ob 8. do 12. ure.
V KAPRIVI 19. in 20. t.m. ob 8. do 12. ure.
V MOŠI 13. in 14. t.m. ob 8. do 12. ure.
V DOLENJAH 26. aprila ob 8. do 12. ure.
V JENKOVEM 27. aprila ob 8. do 12. ure.

Roditeljski sestanek na nižji srednji šoli

Ravnateljstvo slovenske nižje srednje šole v Gorici, Ul. Randaccio 10 sporoča, da bo v petek 16. aprila

ob 18. uri v šolskih prostorih običajni mesečni roditeljski sestanek.

Jutri praznik v Doberdobu

KD »Hrast« priredi jutri v Doberdobu »praznik pomladi«. Na igrišču mladinskega doma bodo ob 14.30 razne šaljive in športne tekme. Ob 16. uri pa bo v dvorani mladinskega doma koncert pevskih zborov. Nastopili bodo cerkveni zbor iz Kriza, moški zbor »Kras« iz Ronk, moški zbor »Fante« izpod Grmada in doberdobski mešani zbor »Hrast«. Nastopil bo tudi orkester TAIMS z Opčin.

VESTI Z ONSTRAN MEJE

Na Krasu polna zaposlenost in vsi sadovi civilizacije

Zaskrbljenost zaradi propadanja nekaterih kulturno-zgodovinskih objektov in drugih tvor. cev materialne kulture tega območja. V Lokvi bodo letos proizvedli okrog 30.000 pršutov

Bori na Krasu tudi pozimi ohranijo svežino, vonj in barve. Sedaj pa že brste tudi travniki in gozdovi. Na Krasu je pomlad. Kamen je seveda zmeraj mrtev in siv, pa čeprav ga boža sonce in z njim živijo ljudje. Kras ni enolična in pustla pokrajina, nekakšen založen svet z mnogo poezije, a še z več solza in trpljenja. Ne, to je stara predstava, ki jo naš čas in življenje zanika. Od nekdanje dobe so sicer ostali ljudje, teran in pršut, pa kamen in bori. Toda v sedanjosti utrip Krasa so vtanki tudi polna zaposlenost, razmeroma ugodne življenjske razmere z vsebi sadovi civilizacije, pa dobre glavne ceste, ki so Kras odprle vplivom in tokovom širšega domačega in tujega sveta.

Podobno in značaj Krasu je dal predvsem kamen, ki se morda najbolj odraža v arhitekturi. Žal pa se arhitektura zaradi neodgovorne vnašanja novih elementov in uporabe neprimerljiv gradbenih drugih materialov, spreminja, pač. Zdi se, da gre sicer le za posamezne pojave in primere in zato bi poziv za ohranitev kraške arhitekture morda lahko še obrodil sad. Bolj zaskrbljujoče pa je propadanje posameznih kulturno-zgodovinskih objektov, značilnih primerkov kraške arhitekture in drugih tvorcev materialne kulture tega območja. Zato zasluži polno priznanje zavzetost goriškega Zavoda za spomeniško varstvo, ki svoja, čeprav zelo omejena sredstva, vlagata tudi v popravila najbolj ogroženih objektov. Letos bo na primer finančiral prekritje znamenite kraške hiše v Divači, ki je nemara največji biser kraške arhitekture, ter obnovi hiše sredi Štandreža. V slednjem primeru gre za eno najstarejših zgradb na Primorskem, ki je v celoti zgrajena iz kamna.

V teh sprehodih in razmišljanjih ob začetku pomladi na Krasu mirno seveda omeniti tudi teran in pršut, ki sta ostala pač najbolj mikavni in cenjeni specialiteti tega kamnitega sveta. Pravih oziroma čistih kmetov je ostalo malo, ker so ljudje po večini drugod zaposleni, toda teran še pridelujejo in reče prasiče, tako da Kraševci, kot nekoč, lahko bogato postrežejo sebi in drugim. Po vonju in sočnosti je na primer zelo znan in cenjen štanjelski pršut, ki ga dimljuje z brinjem. Po kraških domovih prodajajo teran po okoli dvesto novih dinarjev za liter, pršut pa po trideset do štirideset dinarjev kilogram.

Včeraj kmalu popoldne se je v cestni nesreči na Goriškem korzu ponesrečila 47-letna Franciska Petljan iz Sovodnj, Ul. Venezian 4. V goriški bolnišnici so jo zdravili 30 dni.

Pred dnevi je v Padovi doktoriral iz biologije ved RADO PELICON iz Sovodnj. Novemu doktorju iskreno čestita športno društvo iz Sovodnj ter mu želi obilo uspehov in sreče na novi življenjski poti.

SMETIŠČE PRED PODGORSKO ŠOLO

Na obširnem prostoru pred poslopjem osnovne šole v Podgori je prav to smetišče. Na tem prostoru so se nekoč otroci nemoteno igrali, danes pa se morajo petiti za žogo po cestah in seveda tekati po cestah, ko drvi mimo avtomobili, ni najboljše rešitev.

Okrog tega, nekoč čistega travnika, so poleg šolskega poslopja, še nekatere stanovanjske hiše. Pogled na te smeti ni prijeten, še manj bo prijeten smrad, ki bo iz teh smeti

Parkirišče pred števerjanskim županstvom

V Števerjanu so v zadnjem času končali precej del javnega značaja, nekatera dela pa so še v teku. Naša slika kaže obširno parkirišče pred županstvom, ki so ga dokončali že pred časom. Tudi stavbo županstva so dvignili za eno nadstropje in ko bo to poslopje popolnoma obnovljeno se bodo lahko števerjanci ponajli s lepim sedežem občinske uprave.

Na naši sliki vidimo županstvo, parkirišče in veliki oporni zid, za katerim je cesta, ki z Dvora pelje v Britof. Ob priliki letošnjega prvo-majskega praznovanja bo v Števerjanu precej več parkirnih prostorov kot v prejšnjih letih.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA — GORICA
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE. GORICA
v sodelovanju z E.M.A.C. iz Gorice

Dominik Smole

ANTIGONA

V četrtek, 15. t.m. ob 20.30 za okoliške abonente

Autobus št. 1 vozil skozi: Permo odhod ob 19.35, Oslavje, Števerjan, Dvor odhod ob 19.45 — Bukovje, Podgora. Autobus št. 2 vozil skozi: Vrh odhod ob 19.45, Rup, Peč. Autobus št. 3 vozil skozi: Dobord odhod ob 19.45 — Poljane. Autobus št. 4 vozil skozi: Jamlje odhod ob 19.45 — Dol, Gaborje, Sovodnje, Štandrež.

V petek, 16. t.m. ob 20.30 za mestne abonente

v Katoliškem domu v Gorici

Kino

VERDI 15.15—22.00: »L'ultima volta«, F. Bolkan in O. Sharif; kinomaskopski film v barvah.
CORSO 15.00—22.00: »Io non so... rompo«, A. Noschese in E. Montesano; italijanski kinomaskopski film v barvah.
MODERNISSIMO 15.15—22.00: »Le calde notti di Don Giovanni«, R. Hoffmann in I. Fürstberg; mladini pod 18. letom prepovedan.
VITTORIA 15.15—22.00: »Il silenzio si paga con la vita«, L. J. Cobb in L. Falana; ameriški film v barvah.
CENTRALE 15.00—22.00: »L'innafferrabile, invincibile mr. invincibile«, D. Jones in G. Moschini; film je v barvah.

Izidi

AZZURRO 14.00: »L'uomo che venne dal nord«, V. O'Toole in L. Phillips. Kinomaskopski film v barvah.
EXCELSIOR 14.00: »La superstita«, Monica Vitti in Ugo Tognazzi. Barvni film.
PRINCIPE 14.00: »Io non so... rompo«, E. Montesano in A. Noschese. Barvni film.
SAN MICHELE 14.00: »Sitti, sitti, bang«, D. V. Dicke. Kinomaskopski film v barvah. Dodatek, barvna slikanica.

Nova Gorica

SOCA (Nova Gorica): »Masha«, ameriški barvni film ob 16.18, 20. SVOBODA (Sempeter): »Človek imenovan hrabrost«, ameriški barvni film — ob 16.18, 20. RENČE: »Lepi spomini«, španski barvni film — ob 16.18, 19.30. DESKLE: »Mostobrana«, ameriški barvni film — ob 17.19.30. SEMPAS: »Vr in samokres«, ameriški barvni film — ob 16.18, 19.30. KANAL: »Rdeče klasje«, slovenski barvni film — ob 16.18, 19.30. PRVACINA: »Hranjenec«, jugoslovanski barvni film — ob 16.18, 19.30.

DEŽURNI LEKARNI V GORICI

V Gorici je danes ves dan in ponoči dežurna lekarna ALESANI, Ul. Carducci 12. tel. 2268.

V TRZICU
Danes ves dan in ponoči je v Trzicu dežurna lekarna Centrale na Trgu republike 26 — tel. 72341.

DEŽURNA CVETLICARNA
Danes je v Gorici odprta ovetilarna BANDELJ JOŽEF, Travniki, tel. 5442.

Praznik sv. Vanca v Štandrežu

Urniki trgovin za praznike

Danes, 11. t.m. vse trgovine bodo ves dan zaprte.

Jutri, 12. t.m. trgovine bodo ves dan zaprte z izjemo pekarn, mlekar in ovčevnikov, ki bodo odprte v dopoldanskih urah.

Slovensko gledališče v Trstu

Branislav Nušić

KAJ BOJO REKLI LJUDJE

Igra v štirih dejanjih
V ponedeljek, 12. t.m. ob 20. uri v župnijski dvorani v STEVERJANU

Z OBČNEGA ZBORA SPD

S tečajem na Lazni so nudili naraščajnikom osnove o smuku

Smučarski odsek je organiziral tudi vrsto izletov za odrasle smučarje

Ko smo prejšnji teden poročali o poteku letošnjega občnega zbora SPD smo omenili tudi smučarski odsek, ki deluje v okviru tega društva.

Iz poročila, ki ga je na zboru predal njegov načelnik Aldo Bavcon povzemo, da je organiziral smučarski odsek v času od 7. junija lani pa do 28. marca letos kar 12 smučarskih izletov in sicer na Planz pod Vrščem, Lokve, Kranjsko goro, Razor planino, Nevejsko sedlo in na Matajur.

Najbolj pa se je lahko pohvalil ta odsek z organizacijo 10 dnevnega smučarskega tečaja na Lazni pri Lokvah, ki je bil namenjen osnovnošolski mladini in dijakom nižje srednje šole ter so ga organizirali med božičnimi in novoletnimi počitnicami. Tečaj se je udeležilo 30 dedice in dečkov v starosti od 7. do 13. leta ter je prav lepo uspel za kar gre zasluga Nadi Sanzin, predsednici SPD in nekaterim drugim odbornikom ob sodelovanju smučarskega odbora pri planinskem društvu iz Nove Gorice, ki je rad volje in krepko prisločil na pomoč. Otroci so se v domu in na smučišču prav dobro počutili, čeprav vreme ni bilo vedno idealno.

Dne 5. januarja je bil v Gorici uradni zaključek tega tečaja, na katerem so podelili priznanja in nagrade udeležencem, smučarskim udeležencem iz Nove Gorice in drugim sodelavcem. Ob tej priliki so prikazali tudi film iz življenja tečajnikov na Lazni, ki ga je posnel Zdenko Vogrič. Tak filmski posnetek so predvajali tako v Štandrežu, odkoder je bilo več tečajnikov. Pozneje, v januarju, februarju in marcu je odsek za tečajnike organiziral več popoldanskih izletov na Lokve, da bi nadaljevali s treningom.

SPD je v zvezi s tem tečajem prejelo tudi posebno zahvalo in pohvalo komisije za doraščajočo mladino pri SKGZ, ker so z njim posredovali osnovne smučarske pojme velikemu številu goriških otrok. Zato je tudi novi odbor SPD sklenil, da bo tudi za prihodnost zimo stori vse potrebno, da bi se tak smučarski tečaj ponovil in še bolj razvil.

Ribijevi avtobusi za velikonočne praznike

Avtobusno podjetje Ribi javlja, da bodo ob priliki velikonočnih

Razna obvestila

Solski skrbnik v Gorici javlja, da je podeljšan do 30. aprila letos rok za predložitev prošnje za nastalno profesorska mesta v šolskem letu 1971-72. Ravnatelji bodo morali do 7. maja izročiti uradom šolskega skrbništva prošnje nastalih profesorjev za namestitve ali premeštev v drugo šolo. Podrobnejša pojasnila dobijo zainteresirani na ravnateljskih šol in šolskem skrbništvu.

JUREN
Gorica
Largo XXVII. Marzo 8 —
Palata INPS
Via IX Agosto 1
Velika tabira čevljev in torbice po konkurenčnih cenah!

Oskar in Leon Kovačič - prva organizatorja OF v spominu Kodričevih, pri katerih sta stanovala

Razgovor po tridesetih letih o neštetihih drobnih doživetjih, ki so kot zlata zrna velikega časa

O prvih dveh organizatorjih narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem osonoma na Tržaškem in v Istri, o bratih Oskarju in Leonu Kovačiču, ki ju je vodstvo oborožene vstaje v Sloveniji poslalo na Primorsko še sredi leta 1941, je bilo napisanih že nešteto člankov. Zgodovinar NOB Janez Kramar je tudi v našem listu 24. dec. 1968 objavil obširen in skrbno dokumentiran članek o Oskarju Kovačiču in njegovemu bratu Leonu, ki je prišel neposredno za njim. V tega članka je na primer razvidno, da se je Oskar oglasil najprej v Trzinu pri »Struganju vija«, da se je potem odpravil na Tolmino in nato na poročanje v Ljubljano, se v drugi polovici avgusta 1941 ponovno vrnil v Trzin s pristankom, da prenese sedišče OF v Trzin, kjer je našel prvo ilegalno stanovanje pri strici v Ul. Boccazio 11. Tu, v Trzinu, je navezal stike s prvimi tržaškimi aktivisti, kot na primer z Ernestom Arbancem, Ljubomirjem Sosičem, A. Modicem, Nadi Semrlom, Borisom Kovačičem, Zoro Perelovom, Voljo Struovo, Srečkom Kosu, Borisom Guino, Valentiju Kojancem-Spejo, Rudijem Jančarjem, Emilom in Tončicu Čolju, Jožetom Mezgecem, Sergijem Francovcem, Francem Plešničarjem, Jožetom Miklavčičem, Antonom Čadem, Petrom Vlopi pri Sv. Barbare, s Kodričevimi družinami in s nekaterimi drugimi. Preko vseh teh je razvil močno organizacijo in narodnoosvobodilno delovanje v mestu in okolici, zopet preko drugih pa tudi po Istri, kamor ga je večkrat vodila ilegalna pot iz Trsta. Njegovo aktivnost je prekinila aretacija 10. dec. 1941, še pred, in sicer 20. oktobra, pa je prišel v Trzin, kjer je bil pripravljen na aretacijo. Oskarja so v Trzinu najprej pri Borisu Kovačiču in nato pri Kodričevih na Stari Istri oseli 95. po Oskarjevi aretaciji je njegovo delo nadaljeval s starimi in mnogimi novimi aktivisti Leon, do katerih niso 2. februarja 1942 prav tako po izdajstvu kot Oskarja, aretrali tudi njega. Oba sta bila 17. septembra 1942 obsodena pred Posebnim sodiščem v Rimu na 30 let ječe. Oskar, ki je bil bil čvrsta zdravja, je v zaporu v Planosu zbolel za tuberkulozo, bil decembra 1943 s pomočjo aktivistov RK izpuščen, se vrnil v Ljubljano, bil ponovno aretriran in nato premeščen v bolnišnico, kjer je januarja 1944 umrl.

To je le bežen povzetek o blvanju obeh bratov v Trzinu, kar bi k že objavljenemu zgodovinskemu gradivu dodal še nekaj novega in pa tudi stave, kar je bil tolikrat naš namen svedeti od oseb, ki so v tistih letih prišle z njima v stik, za kakšno drobna doživetja, drobne spomine, ki mogoče nimajo posebne zgodovinske vrednosti, ki pa bi lahko bili danes, po skoraj 30 letih, zanimivi za doživljaj vstaje, ki je takrat prevečevala prvoborce NOB pri nas in zlasti za osvoboditve spomina na brata Oskarja in Leona Kovačiča.

V ta namen smo ne glede na zaporedje stikov z Oskarjem obiskali nekatere od prej omenjenih aktivistov in borcev (druge bomo v prihodnjih dneh, a žal ne vseh, ker nam tega časa nima, ne bo dopustil), in se z njimi pogovorili o takratni dobi. Kljub časovni oddaljenosti, ki je zabrisala marsikaj v spominu, smo za kakšno podrobnost le zvedeli in jo morda tudi osteli dokončno pozabili.

Anton Polak
Pri Kodričevih smo posedli v družinski krog in beseda je dala besedo, spomin je odgnal drugi spomin, toda o Oskarju bolj malo, saj se je pri njih začel le dva dneva in dve noči. Gospa Marija se spominja, da so se na poletje, toda točnega dneva ne ve več, pojavili pri njih doma - hiša je bila takrat zelo na samem in ne kot sedaj - istreje mladeniči, med katerimi je bil zagotovo takrat še medicinale Semerli in morda Boris Kovačič pa Nevenko Vuga. Z njimi je bil še neki drugi tovarš. Povprašali so po sinu Dušanju in neznane predstaviteli za Tomlja (Oskar je prišel v Trzin iz ilegalnega imena Anton Polak op. ur.). Rekelo so, da ga morajo sprejeti, da bo ostal le dan ali dva. Tako je tudi bilo. Po dveh dneh je Oskar odšel, najbrž v Miljske hribe k Violi. Poročje je sicer še kdaj prišel, toda le za hip, za kak najni ilegalni opravke.

Povratek iz Planosa
Poslednjič je Božena Kodričeva videla Oskarja nekako sredi decembra 1943, ko so ga kot teženca bolnika za tuberkulozo spustili iz zapore v Planosi in Italiji in so ga v vlakom vračali skozi Trzin v Ljubljano. Gospa Kodričeva pripoveduje:
«Nekoga dne v decembru je prišel k nam zobozdravnik dr. Kovačič, oče aktivista Borisa Kovačiča, in nam hitro povedal, da naj pohiti moja hčerka Božena, ker je manj kompromitirana kot on, na železnico postaja, kjer da čaka neki že na prvi pogled zelo bolan človek, in naj mu na kak način pomaga. Božena se je res takoj odpravila na postajo in zagledala Oskarja, ki je bil zaradi bolezni že skoraj na koncu svojih moči. Spravila ga je v hotel Continental, mu preskrbela nekaj hrane in kar je še potreboval za nadaljnjo pot proti Ljubljani. Koliko časa je ostal v hotelu in kdo ga je odpeljal v Ljubljano, se ne morem več spomniti, toda takrat je bil Oskar poslednjič v Trzinu, v katerem je dve leti prej zasedel sedež iz katerega se je kmalu razvnela močnega mreža Osvobodilne fronte.»

Oskar je po spominu Kodričevih bil suhe in precej visoke postave. Bil je zelo redkobeseden, rezerviran, resen, dajal je vtis ne prav zdravega človeka. Obleden je bil v rjavo obleko. Nidesar ni zahteval, le tu in tam se je poznal na kakšno stvar, toda zelo diskretno. Poznal se mu je že na prvi pogled, da je aktivist, ki se zaveda odgovornosti do stvari, sebe in drugih. Steno je zato pazil na konspiracijo.

Za njim Leon

Kmalu za Oskarjem je prišel h Kodričevim Leon. Tudi njega sta pripeljala Boris Kovačič in Semerli. Dotlej, to je od 20. oktobra, ko je prišel ilegalno v Trzin, je stanoval pri Borisu Kovačiču. Za razliko od brata je bil Leon bolj zgovoren, toda zato ni manj previden. Tudi njemu je bila konspiracija v krvi in čeprav je imel stike z mnogimi ljudmi se ni z njimi nikoli sestajal pri Kodričevih, da ja ne bi dal povoda komurkoli za kakšno sumničanje. Včasih je manjkali tudi po več noči, toda nikoli ni povedal, kam zahaja čeprav je vedel, da je pri popolnoma zanesljivih ljudeh.

Stanoval je v prvem nadstropju v isti sobi kot pred njim Oskar, ki se je umaknil prav zato, da bi sobo odstopil bratu. Ena njegovih glavnih nalog je bila okrepiti propagandno okolico za Osvobodilno fronto in zato je organiziral s pomočjo domačih aktivistov in predvsem mladincev trosilne in napisne akcije. Literaturo je prejemal po

tajnih kanalih iz Ljubljane in iz raznih tehnik, ki jih je začel ustanavljati. Ene teh akcij se prav dobro spominja Dušan Kodrič:

Zgodovinski letak

«Bilo je ob procesu proti Pinu Tomaziću in tovaršem. Na navodilo Leona Kovačiča smo v noči med 4. in 5. decembrom 1941 izvedli obširno trosilno akcijo po raznih predelih mesta. Jas sam sem raznosil letake po Sv. Anu in Škedinju. Bili so slovenski in italijanski. Enega sem pripeljal tudi na ograjo hiše št. 698 v tedanji Ul. Monte di Servo. Naslednje jutro ga je našel neki fašist in odnesel na kvesturo, na hrbtno stran lepaka pa je napisal svojo obrazložitve najdije (kar je razvidno iz objavljenega klisaja, op. ur.). Seveda sem za to zvedel kajenje po osvoboditvi, ko je prav ta letak prišel po ne vem kakšni poti v arhiv NOB v Ljubljani. Fotokopijo hranim kot dragocen spomin.»

Rdeči mavec

Dušan Kodrič pa se spominja še nečesa drugega: «Na podstrešju sva z Leonom pripravljala mavec za pisanje gesel po zidovih. Dodajala sva mu rdečo barvo, da so bili napisali bolj vidni in da jih je bilo težje odstraniti. Napravila sva ga kakih 30 kg v palčkah. Spominjam se, da sem štiri palčke držal zase, ostale pa je Leon odnesel nekam drugam.»

Leon Kovačič se je zadrževal s krajšimi presidami pri Kodričevih več kot 3 mesece vse do svoje aretacije, katere se gospa Marija spominja takole:
«Kot sem se povedala je Leon večkrat odhajal za nekaj dni in noči. Nikoli ni povedal kam, včasih pa je na pol v šali na pol resno dejal, da ga ni treba čakati, ker da ne ve, če se bo vrnil. Ker se je zavedal tveganosti svojih dejanj je pač računl na možnostjo, da ga lahko kje prestrežejo policisti in aretrajo.»

Rizota in krofi so ga čakali zama

Bilo je 2. februarja. Pravnomočno smo moj dog in pripravila sem rizoto in krofe. Zjutraj je šel od hiše, toda zvečer se ni več vrnil. Večerje, boljše kot o-

blečajno, ga je čakala zama. Zastutli smo, da nekaj ni v redu in res so ga prav tistega dne aretrirali. Kakih petnajst dni potem so prišli v hišo kvesturini in naredili preiskavo. Pregledali so vse kote in vse predale, a našli niso ničesar, čeprav bi lahko. Konspiracija je bila pri naši hiši prva skrb. Toda je našlo je manjkalo, da ne bi prišli na sled literaturi. Eden od kvesturinov je odpri neki predal. Bil je prazen, toda zapreti ga ni mogel več. K sreči mu to ni vzbudilo nobenega suma, kajti če bi pogledal kajak se predal ne zapira, bi našel snope literature, ki so bili skriti ob notranjih straneh omare.»

Se marsikaj zanimivega vedo povedati pri Kodričevih, zdaj zgovorna gospa mama, zdaj sin Dušan, zdaj hčerka Božena, ki sta bila že toliko odrasla, da sta lahko aktivno sodelovala. Med drugim se Dušan spominja tudi, da je Leon Kovačič, ki je dobil stik z zaprtimi s Tomazičevima procesa, predvsem s Albinom Dušom, prinesel iz zapore zadnje Pinkovo pismo dekletu,

tu, katerega je potem on sam, Dušan, s kolesom odnesel v Rimberk.

Soba aktivistov

Soba, v kateri sta prebivala najprej Oskar in nato Leon, je videla za njima še marsikatero drugega ilegalca, kot na primer Albina Čotarja, ki je prišel za Leonom Kovačičem, pa ranjelega Viktorja Kanteta, katerega je prihajala požirovalno zdraviti dr. Sonja Mašera, Zorka Kovačiča, katerega so skupno z Boženo aretrirali pri neki trosilni in napisni akciji, ko je imel pri sebi revolver in odpeljal v Rimarino, kjer je tudi umrl, medtem ko so Boženo odpeljali v taborniške v Nemčijo, za njimi pa še druge.

«Dosti je bilo tega, dosti strahu smo prestali pa nam ni žal, žal nam je za tiste, ki niso dočakali sadov tega veličastnega boja. Tovarš Leon pa nas še tedaj obišče in takrat res ne moremo verjeti, da je pretečelo že trideset let...»

Po pripovedovanju zapisal
JOŽE KOREN

Srečanje Filipa Feliceja Čača od Sv. Barbare s prvimi partizani v Miljskih hribih l. 1942

Nekega decembrskega dne 1942 jih je pripeljal domačin Ivan Merkandel-Mark v Čačevo kolonsko hišo v Fernedu

Filip Čač, Felice po domače, od Sv. Barbare ali od Korošcev, kot so v starih časih pravili, ima danes 67 let, toda njegov spomin na preteklost je še neverjetno svež. Z lahkoto pripoveduje o svojih medvojnihih doživetjih, ko se je med prvimi v Miljskih hribih pridružil narodnoosvobodilnemu gibanju. Seveda se mora včasih zbrati in globoko zamisliti, da uskladi dogodeke z raznimi datumi, kar po skoraj 30 letih ni več tako lahko. Toda marsikatera podrobnost v njegovem pripovedovanju zazvija, kot da bi se pravkar dogodile, kot da bi jih doživljal včeraj, predvčerajšnjim.

Prejšnji večer smo sedeli z njim v družbi še drugih prileteljih miljskih antifašistov v ljudskem domu in njihova pripoved se je pletla kot dolga nit nazaj v

prva leta narodnoosvobodilnega gibanja do jeseni 1941 in še bolj nazaj v predvojna leta, ko so v vseh miljske okolice stari komunisti postavljali temelje delavskemu gibanju. Bili so poleg Feliceja še Anton Kojancič, Franc Korošec pa Peter Viola, Viola, Kojancič in Korošec so se še kar dobro spominjali prvega organizatorja OF Oskarja Kovačiča, s katerim so prišli v stik že v jeseni leta 1941, Felice Čač pa se je razgovoril o svojem srečanju s partizani.

Srečanje v Fernedu

Mnogi drugi so takrat bili že po zapornih in konfinacijah ali pri vojakih - »je začel svojo zgodbo Felice - jaz pa sem bil doma na kmetski. Nekega zimskega dne 1942 sta prišla k meni Anton Čač in mož Almo Vivoda, Santalea iz Starih Milj, in mi sporočila, da bodo prišli k nam partizani in da jih bomo sprejeli v moji kolonski hiši na samem Fernedu, kjer sem imel kolono, nekega Stefana Tremula, domačina, ki pa je govoril samo italijansko, medtem ko je njegova žena znala tudi slovensko. Tremul je bil sicer dober človek, vendar politično bolj malo razgledan. Ukvarjal se je samo z obdelovanjem zemlje, a sčasoma se je kar sprijaznil z našo dejavnostjo in nam celo pomagal.

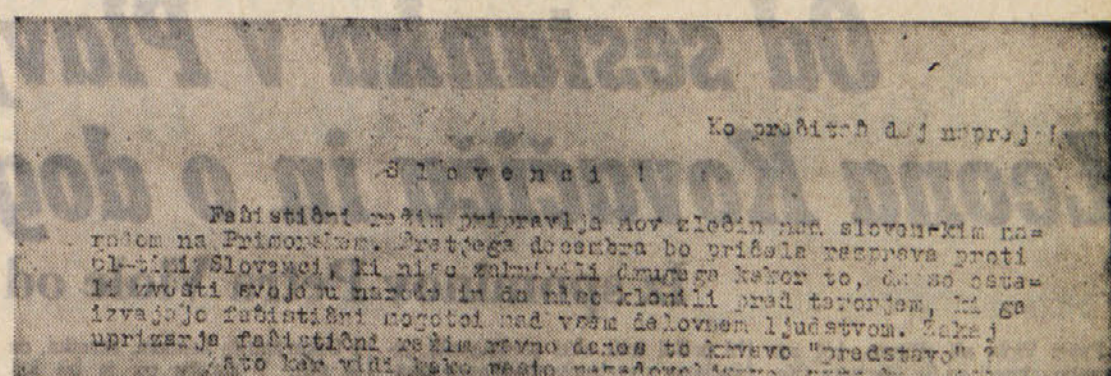
Ob dogovorjeni uri sem se z vozom odpravil na svojo posest, vendar sem nekoliko zamudil. Tako smo se s skupino kakih desetih partizanov, ki jim je bil za vodilo Gušto Babič iz Grize, srečali že kakih 200 m naprej od kolonske hiše, ker se sami niso upali vanjo. Na kratko smo se pozdravili potem pa smo se vrnili v kolonsko hišo, ki se je poslej spreminila v prvo partizansko karavalo v Miljskih hribih. Kolon in njegova žena, ki sta za stvar že vedela sta nas sprejela sicer prijazno, vendar z vidno zaskrbljenostjo v obeh. Med partizani nisem spoznal nobenega, čeprav je bil med njimi že omenjeni domačin Merkandel iz Grize, ki pa je bil že leta proč od doma. Toda Merkandel - Mark me je spoznal in medsebojno zaupanje se postalo kmalu večje, saj se je Mark go tovo prej poznal, kako je kaj z nami.

Stjenka in Alma Vivoda
Pretekli sta dobri dve uri, ko sta vstopila v karavlo eden prvih partizanov na Tržaškem - Stjenka (Sibela) Anton in Alma Vivoda, ki me je takoj spoznala. Čeprav ni znala slovensko je z nami prepevala slovenske pesmi in še danes imam v ušesih napev tiste stare »Nabrusimo kose«, »A vasjov«, kateri smo takrat najraje prepevali.

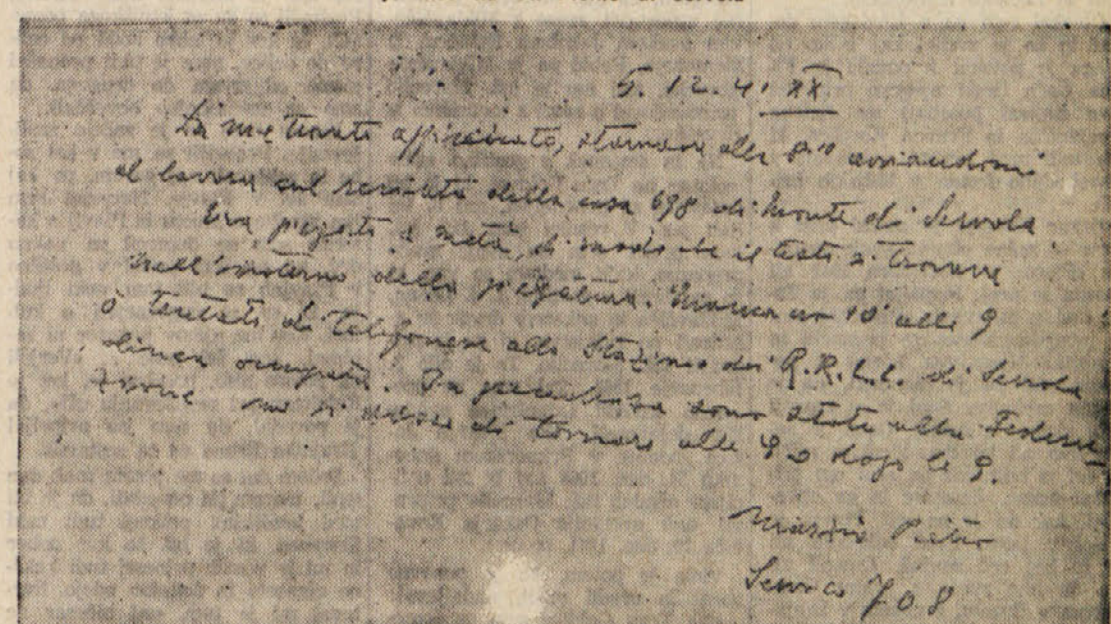
Prešli smo se razšli so mi Gušto Babič, Merkandel in Stjenka dala navodila, kako naj se ravnam za naprej, toda fantje, ki so sprva nameravali ostati v karavli le nekaj dni, so se zadržali najmanj kakih 20 dni. Ves ta čas smo skrbeli zanje, jim kuhali pri meni doma in nosili hrano v karavlo ali pa jim je prve dneve kuhala Tremulova žena. Njihovo tako dolgo bivanje v karavli komaj streljaj od karabinerjev v Miljah pa nas je začelo zaskrbjevati. Bili smo se za njih in tudi zase, toliko bolj, ker mi je Merkandel pripovedoval, da je bilo povsod, kamor so prišli v nekaj dneh izdano Na Guštovo in moji dom v Ul. del Pozzo 8 je bil shajališče borcev in terenskih delavcev. Pri njih so zbirali zdravila, živež in denar za partizanske borce.

Po osvoboditvi je namesto radosti legla na dom žalost. Oče, krepak, postaven, markanten mož, je udarec prenesel, mati ne. Umrla je od žalosti kmalu po vojni, oče pred sedmimi leti. Ivan se je odselil v Avstralijo, ostal je Bruno sam z novo družino, ki si jo je ustvaril. In z njim je ostal spomin na brata. Naj ostane njihov spomin tudi z nami, ki smo imeli srečo, da smo preživeli takratni boj.

J. K.

Fotokopija originala letaka, ki ga je Dušan Kodrič pripeljal v noči od 4. na 5. december 1941 na ograjo hiše na Ul. Monte di Servo

Fotokopija beleške, ki jo je fašist, ki je zjutraj letak našel, zapisal na hrbtno stran letaka, ko ga je nesel na kvesturo. Oba izvirnika sta hranjena v ljubljanskem muzeju NOB

Med razgovorom s prvoborci od Sv. Barbare v Miljskih hribih (od leve proti desni): Franc Korošec, zapisovalec razgovora, Filip Felice Čač, Anton Kojancič, Peter Viola

Prišlo je do streljanja. Eden od fantov je bil ranjen v nogo, drugi pa so se razbežali. Stjenka je nekatere pozneje spet zbral in pripeljal v našo karavlo, to je v mojo kolonsko hišo. Ko sem prišel spet tja z vozom in hrano mi je Mark povedal kaj se je zgodilo in da bodo fantje s kurirji vsakega posebej odpeljali na Tatre v bataljon. Tako se je potem tudi v resnici zgodilo in ko so odpravili vse tri, so se končno odpravili še vsi ostali nekam proti Stari Milji in kmalu v potok, kot smo pravili oziroma proti Privodur, kjer je bilo več naših zavednih in aktivnih ljudi čeprav je bilo tudi nam nevarno. Od tam so se kmalu odpravili k Premencanu pri Grgrju in ko so videli, da so ljudje prestrašeni zaradi njihove prisotnosti in tudi zaradi nevarnosti, da jih kdo ne bi izdal, so končno zapustili področje Miljskih hribov.

Tukaj bi se Felicevotvo pripovedovanje o prvih partizanih na Miljskem lahko tudi končalo, če se ne bi ponovno zgodilo nekaj, kar je imelo zanj usodne posledice.

Izdajstvo in aretacija

Ponoči 28. januarja 1943 so katarabinjerji in policija očitno po izdajstvu nekoga, ki je Čača poznal, njegovo hišo obklopi in odpeljali vse razen dveh maljših otrok in matere. Najprej so jih vodili na miljsko kvesturo in nato v prostore tržaške kvesture v Ul. Bellosguardo. In tu tri potem še v Korošcu se je začela Felicevotva kalvarija, kateri je naredil konec še razpad Italije v septembru istega leta.

Tremul ni zdržal

«Dopolnile me niso še nič spraševali - se spominja Felice Čač - popoldne pa so me iz celice, kamor so me zapirli ločeno od ostalih, odpeljali na zaslišanje. S presenečenjem sem zagledal tudi mojega kolona Tremula, saj nisem vedel, da so aretrirali tudi njega. Tremul je bil v kolu in je imel zavezane oči. Vprašali so če ga poznam. Odgovoril sem da ne. Potem so mu odvzeli oči in vprašali še njega, če me pozna. Odgovoril je: Poznam ga, moj gospodar je. Potem je izpovedal vse, kar je vedel od mene, ostalih in od partizanov. Seveda, njega so poneli še temeljito pretepli in še bolj zmehčali njegov že itak šibak in neodporen značaj. Zato nam nisem prav nič zameril in kaneje, ko so začeli pretepati z okrog tri kilograme težkimi vrečami, napolnjenimi s peskom, tudi mene, sem seveda še boljše raz-

zumel njegov položaj in to, da je klonil pred trpljenjem.

Potem so me spet odpeljali v drugo sobo in me začeli ločeno spraševati. Vedeti so hoteli, če res vse, kar je povedal Tremul. Tajni sem, potem pa so me začeli pretepati. Toda črhni nisem niti besede.

Sreča v nesreči

Od vseh, kar so jih takrat porabali po vasi, so nas 16 zadržali v zaporu, ostale so po zaslišanju izpustili, potem ko so nekatere s pretepti. Tudi moja žena so me preiskavo na domu našli nekaj cigaret, pa hrano in tudi denar, kar vse je bilo namenjeno partizanom. K sreči pa niso našli raznih literatur in druge partizanske literature, ki sem jih skrival v krompir. Našli so jih šele domači, ko so krompir pojedli. V celici v Ulici Bellosguardo sem bil zaprt 14 dni in deset dni so me sistematično pretepli. Končno so nas spravili v Korošcu, kjer je preiskava trajala skoraj do septembra. To pa je bila za nas še velika sreča: kajti medtem je prenehalo delovanje posebnih sodišč in če bi prišel preden, bi mi za moje »grehe« smrtne kazni gotovo ne ušla. Moram tudi reči, da sta oba vojaka zasliševalca - kapetana bil la še kar dobra in sta mi sama sugerirala naj povem, da ničesar ne vem. To moje vztrajno zankanje sta potem dala tudi na zapisnik. Rekla sta mi naj se nič ne bojim, jaz pa sem si mislil, samo da me ne obsodijo na smrt. Magari na 100 let, le na smrt ne, saj smo bili stili, da dolgo ne bo moglo trajati. V zaporu sem ostal do kapitulacije Italije.

Tremulova smrt

Toda vsi niso prišli takrat iz temnic. Moj kolon Tremul je zaključil svojo življenje neke noči, potem ko so ga ponovno neusmiljeno pretepli z vrečami peska in tudi drugace. Ker je bila njegova celica nedaleč od moje, sem lahko razločno slišal stražnike, ko so odprli njegovo celico in dejali: «Ta je pa že trd, mogoče je tudi on na oni strani. Ta na oni strani naj bi bil jaz, ki so me prejšnji dan tudi pretepli, a sem čez noč le prišel spet k mojemu. Uboji Tremul, revež ni imel pri vseh naših stvari ničesar, pa je vendar plačal z življenjem. V Korošcu sta tedaj umrla tudi Angelo Kolaric

(strie Božica-Nataleja Kolarica) in pa Guštin Babič iz Grize, le da je njune smrti bila kriva tudi bolezni. Seveda, če bi ne bila v zaporu, bi mogoče lahko še zdržala kakšno leto.

Nesrečni Kolaric

O Angelu Kolaricu vam mora mo povedati, je nadaljeval Felice, še nekaj zanimivega. Kolarica se v zaporu grdo gledali, v resnici pa je bil izvet zamenjave. Pred leti je bil namreč v tržaških za porih zaprt in seveda tudi obsojen zloglasni miljski bandit Kolaric in pazniki in drugo osebo zaporov je bil prepričano, da ima opravka z banditom. Ko so me po za slugi nekoga kriminalca Giorgia zaradi številnih ran po vsem telesu, katere so mi povzročili s preteptanjem, spravili v »informerio«, me je tam neki bolničar »zdravil« boljše, dvakrat na dan mazal z jodovo tinkturo. V tem času sva postala malo manj kot prijatelja, čeprav so me vsi klicali za »partizanskega kapeta«. Začel mi je govoriti o Kolaricu, češ da je bandit, jaz pa sem začel podrobno razlagati, da ni ta Kolaric noben bandit, da je moj sovaščen, posten in delaven človek. Povedal sem mu tudi nekaj moji zaprti. Poslušal me je in ko sem končal, je dejal: «Če bi pa to vedel, bi drugje kaval z njim». Malo pred kapitulacijo Italije na je dejal: «Zdaj bomo pa mi šli v celice in vi na svobodo». Potolžil sem ga, češ da bom že rekel do božjo besedo zani in da se mu ne bo zgodilo nič hudega.

Nesrečni Kolaric, ki so ga imeli za bandita, pa je hudo bolehal za sladkorno boleznijo. Mi tega nisem vedeli in ker smo mu hoteli pomagati, smo vse sladkor, ki so ga nam dajali, mislim da je ga bilo po 10 dg na mesec, prihranili zanj, ne da bi vedeli, da smo s tem samo pomagali na drugi svet.

Se bi znal Filip Čač pripovedovati o svojih doživetjih, kakšno stvar iz njegove pripovedi pa sem tudi izpustil ali skrajšal. Toda še to, kar je povedal je živo pričevanje o poizvedljivosti in trpljenju naših ljudi v tistih težkih letih, ko so tudi v Miljske hribe prišli prvi znanilci narodnoosvobodilnega boja in našli po tamkajšnjih vaseh in zaselkih ljudi, pripravljeni na sodelovanje in mnoge tudi že prekaljene v predvojni komunistični ilegalni dejavnosti.

Po pripovedovanju Filipa Feliceja Čača 8. in 8. aprila 1971 pri Sv. Barbare zapisal

JOŽE KOREN

Od sestanka v Plavjah do aretacije Leona Kovačiča in o dogodkih v zaporu

Iz spominov Petra Viole od Sv. Barbare

Peter Viola ali «Piero», kot mu pravijo domači od Sv. Barbare (Korošec), je tudi eden tistih, ki so prišli med prvimi v stik z Oskarjem in Leonom Kovačičem.

Obiskal sem ga v Ljudskem domu in ko je zvedel kaj želim od njega je povabil k omizju še Filipa Čača (toda njegovo pripoved sem zapisal posebej) ter Antona Kocjančiča in Franca Korošca, ki sta tudi med prvimi sodelovala z Osvobodilno fronto v Miljskih hribih.

Oskar Kovačič je moral priti k nam — začne obujati svoje spomine «Piero» — novembra 1941 ali morda še prej. Pripeljal ga je Toni Čač in mi rekel: «Pripeljal sem ti tovariša. Moraš ga prenočiti in nasiliti». Njegovega imena ni povedal, dal pa je razumeti, da je važna osebnost. Spal je v zgornji sobi skupaj z menoj. Ostal je samo dva ali tri dni. Medtem sploh ni šel iz hiše, jaz pa sem mu prinašal hrano, časopise in ga obveščal, kar mi je naročil. Potem je odšel v Istro. Pred odhodom mi je že kaj več zaupal. Omenil mi je, da ima zvezo z nekim Korošcem v Buzetu, z nekim v Dinjavi in nekim hrvaškim študentom blizu Pule. S kom je odšel na pot ne vem, vem pa, da je bil v Istri več časa. Potem sem zvedel, da se je spet vrnil v Trst, toda jaz ga nisem več videl razen še v zaporu, sicer pa je bil tudi kmalu aretiran.

Tudi Peter Viola se Oskarja spominja kot malobesednega in resnega človeka, izobraženca, bolj bolehnega izraza in v vsakem pogledu silno vpljudnega in skromnega.

Preko Antona Čača so aktivisti pri Sv. Barbari dobili kmalu potem zvezo z Leonom Kovačičem. «Čač nas je poslal v Plavje — nadaljeval svoje pripovedovanje Viola — na sestanek in tam naj bi dobili zvezo z Leonom. To je bilo prvo nedeljo v februarju. V Plavju je naj bi šli trije: Kocjančič, Korošec in jaz, toda po premisleku sibi skupaj, da je boljše če grem samo jaz, z menoj pa je odšel v Plavje potem še Branjnik - Brani Bruno iz Campor. Zbrali smo se v gostilni pri Stanku Ooku, kamor je prišel tudi Plavčan Miklavčič Jože z vzdevkom Rehtlen, Leon je bil že tam. Od tam smo se potem odpravili na sestanek h krojaču Jamšku (pri Jamšku se je že prej sestajal z domačimi aktivisti tudi Oskar Kovačič, op.ur.). Kjer smo se zbrali poleg Leona, Branjnika, Miklavčiča in mene še Aniceta Loredana, Branjnik Avguštin, učitelj iz Plavij, Pepi krojač iz Plavij in seveda Jamšek. Sestanek je trajal nekako od 4.30 do 8.30, potem pa sva z Branjnikom Brunom odšla nazaj k Sv. Barbari, kjer so naju že čakali Toni Čač, Kocjančič in Korošec in drugi tovariši. Obrazložila sva jim sklope sestanka v Plavjah in akcije, ki naj bi jih izvršili, pa tudi odločitve, da po prihodnji sestanek v Trstu v tedaj gostilni «Due colone» na Trgu Goldoni. Tja naj

bi prišel tudi neki predstavnik hrvaškega narodnoosvobodilnega gibanja, katerega bo pripeljal in predstavljal inž. Marcello, ki je delal pri Aegatu. Ta inž. Marcello je namreč vzpostavil zvezo z Miklavčičem vsakom Jakobom Babičem iz Štrmarja, Babič pa je Miklavčiču povedal, kaj mu je inž. Marcello pripovedoval o zvezi s tovarišem iz Hrvaške.

Na ta sestanek v gostilno «Due colone» na Trgu Goldoni, ki je bil najavljen za ponedeljek, naj bi šel tudi jaz. V resnici sem tudi šel, toda prišel sem na svojo srečo prepozno, kajti medtem so vse, ki so se zbrali v gostilni, t. j. Leona, Miklavčiča in nekatere druge že aretirali po izdajstvu, ki ga je pripravil inž. Marcello. To je bilo 2. februarja 1942. Žal smo se prepozno zavedli inženjerjeve ovadbe dejavnosti. (Po pisanju Jože Židanič v Primorskem dnevniku 24. dec. 1968 naj bi isti policijski ovaduh inž. Marcello pripravil tudi aretacijo Oskarja Kovačiča 10. dec. 1941, op.ur.).

Viola je potem, ko je ponovno zbral in uredil misli, nadaljeval: «Na Trgu Goldoni sem se pomeril med ljudi in prisluškoval. Slišal sem nekoga, ki je pripovedoval drugemu, da so aretirali ribelje. Dolgo se nisem smel zadrževati, toda kam naj grem? Domov seveda ne. Zatekel sem se k nekemu prijatelju in pri njem ostal do nedelje pred pustom. Na nedeljo okrog 11. ure zvečer smo se odpravili k drugemu prijatelju Mariu Bonazzi, kjer smo poslušali radio do 3. ure zjutraj. Seveda smo se tudi malo pozabavali, saj je bil pustni čas. Končno sem se odpravil domov v prepričanju, da hudega ne bo več, toda že ob 5.30 so prišli policisti in karabinjerji z dvema ali tremi avtomobili, obkrožili hišo in me aretirali. Odpeljali so me v Milje, kjer sem videl, da so aretirali tudi vse ostale: Babiča, Jamška, Loredana, med potjo v Korošec pa so v Žavljah pobrali še Dolfeta Štrajna, ki je bil sicer Dolčan, a je stanoval v Žavljah. V Korošcu so nas najprej spravili v sobo, kjer so vpisovali nove zapornike in ker je bilo v sobi že več drugih ljudi, so nas pustili za trenutek same brez straže. To smo hitro izkoristili in se med seboj domenili, da bomo vsi enako govorili o sestanku v Plavjah, kjer da smo govorili samo o kulturi, o slovenskih knjigah in o zbiranju denarja za nakup knjig, da se bomo lahko učili našega materinskega jezika.

Potem ko so nas popisali, so nas kot «sorvegliate speciali» zaprli vsakega v svojo celico. Meni so namenili celico št. 186, v eni od sob pa sem zagledal tudi suhega fanta z brki. Meni, ker ga nisem poznal in ker je bil kot izrekan Italijan, sem posumil da gre za kakšnega vohuna, zato sem druge opozoril, naj se ga pazijo. Ko je videl moji nezaupljivost je kar naravnost povedal da je Boris Kovačič iz Trsta, da je imel stike

z Oskarjem in Leonom, skratka, da je naš. V zaporu pa je bil kot kaznjeneec tudi neki znanec iz Campor. Obsodili so ga na leto zapora, ker je napadel neke fašiste. Postavili so ga za jetniškega pometalca in ker je lahko hodil od celice do celice, nam je tudi prenašal pisma od enega do drugega, da smo se medsebojno obveščali. Kmalu nato se je začelo zasliševanje. Postavili so me v kot sobe in zahtevali naj povem, po kaj sem šel v Plavje. Natvezel sem jim zgodbo o kmetu iz Plavij s katerim sem se domenil za nakup drv, ko pa sem prišel v gostilno v Plavjah so bili tam neki ljudje, ki so se pogovarjali o kulturi. Ker me njihov pogovor ni zanimal, sem šel proč... «Verjeli mi gotovo niso, posebno še, ker je Rehtlen pri zaslišanju ušlo, da je povedal, da sem jaz pripeljal Branjnika Bruna na ta sestanek.

Sedem dni so me potem vsak dan tepli, moram pa povedati, da je bil med jetniškimi policaji tudi neki Slovenec, ki je bil še kar dober in mi je včasih prinesel tudi kakšno cigareto in dodatno odejo. Svetoval mi je tudi, naj ničesar ne povem. Po sedmih dneh so me nameravali prenesti v celico št. 36, ker pa je bila ravno menjava paznikov, so nameno opravili samo na pol. Trenutno negotovost sem izrazil in zaprosil paznika, naj me ne premešijo in paznik, ki je držal z nami, bil je doma iz Firenc, me je odpeljal nazaj. Ker je odpeljal drugega paznika proč čez, da bo z menoj še sam uredil, sem se lahko pomenil z drugimi fanti in jih preprečeval naj ničesar ne govorijo.

Naslednjega dne pa so me končno le spravili v celico št. 36 poleg nekoga vohuna, ki se je izdal za španskega borca. Ko so nas peljali za eno uro na zrak sem počel sporočiti krojaču Jamšku iz Plavij, da so mi dali v celico vohuna. V enakem odgovoru mi je tudi Jamšek dal razumeti, da so tudi njemu obesili nekoga vohuna. Tako sva se sporazumela in obej me je bilo jasno, da se morava še bolj paziti. V petek pa so vohuna, ki je bil z Jamškom v celici, zapustili. Pred odhodom je Jamšek vprašal, če želi, da se oglasi pri njegovih doma, da mu kaj pošljejo, če potrebuje. Jamšek se je sprva branil ponujene usluge, potem pa je le pristal in mu še naročil naj povejo Pepiju krojaču in Guštinu Branjniku, da je vse v redu. Ta nepredvidnost je bila vohunu seveda dovolj in tako so že naslednjega dne zaprli še Pepija krojača in Branjnika, ta dva pa, ki nista vedela za naš dogovor v zaporu, da ne izdajo ničesar, sta povedala, da smo imeli sestanek v Plavjah in kdo je bil prisoten. Seveda so me potem spet pestili in tepli.

Dolgo in pestro je Violovo pripovedovanje o doživljajih v zaporu, zame pa je le bolj zanimivo, da je nekdo v sobo št. 36 prišel k Violi sam Oskar Kovačič. Ker je

Viola žena prinesla kakšen priboljšek, ga je delil z njim. V tej zvezi pa je treba zabeležiti še drug dogodek, ki se ga spominja Anton Kocjančič. Ker je imel Oskar spravljeno nekaj osebnega perila pri Nadiju Semrlu v Ul. Molin a vento, je Viola naročil ženi, naj gre iskati in nese domov, da bo potem kos po kosu prinesla Oskarju v zapor. Na Semrlu dom v Ul. Molin a vento, nizko hišico, ki še danes stoji nekaj korakov višje od stopnišča, ki vodi na nižjo ulico Ragutti, sta se res odpravila Viola žena Lidija in pa Anton Kocjančič in povedala po kaj sta prišla. Toda Semrlu ji je niso hoteli dati ničesar, ker ju niso poznali in jima zato tudi niso zaupali. Izgovarjali so se, da nimajo nič, da ne vedo nič, da Oskarja ne poznajo itd. Tako sta se

Violova žena in Kocjančič vrnila praznih rok.

Peter Viola in Oskar Kovačič sta se nato lahko še kdaj sestala v zaporu, potem pa so ju ločili in nista se več videla. Oskarja in Leona so skupno z nekaterimi drugimi odpeljali v Rim in pred posebnim tribunalom obsodili na 30 let zapora, Viola in druge pa so pred posebno komisijo v prisotnosti federala, kvestorja in drugih fašističnih veljav obsojili na 5-letno konfinacijo v Terranova di Polino pri Potenzi.

Zapisal Jože Koren

Vir: Pripovedanje Petra Viole, 6. in 8. aprila 1971 pri Sv. Barbari. Jazet Kramar: Oskar Kovačič, organizator NO gibanja na Primorskem (Primorski dnevnik 24. dec. 1968).

V Ivancičevi hiši (na sliki) v Mencingerjevi ulici šte. 29 v Ljubljani, je bila 1. in 2. junija 1941 konferenca Komunistične partije Slovenije z namenom, da se pripravi oborožena vstaja v Sloveniji. Kmalu po tej konferenci so začele nastajati prve skupine partizanov

DRAGOCEN DOKUMENT IZ ZAPUŠČINE VELIKE ŽENE-BORKE

Mara Samsa o svojem pobegu iz kvesture in o organizaciji partizanskega šolstva

Mara Samsa (levo) z Lidijo Šentjurčevo (desno) in partizanskim kurirjem, v jeseni leta 1944 verjetno v Cerknem ali v Čepovanu

Mara Samsa se našli ljudje dobro spominjajo, nekateri iz vojnih let, drugi, številnejši iz prvih povojnih časov, ko je učiteljevala pri nas. Tako kristalno čistega človeka, kot je bila Mara, je težko najti. Vsa je gorela za slovensko

narodno stvar in za boj proti fašizmu, katerega žrtve je bila že z mlada. Nihe, niti najbolj zlobna duša, ne bi mogel najti na njej madeža. Garala je in se žrtvovala do zadnje trohice svojih fizičnih moči, ki so ji mnogo prežgalo poše.

Iz njene zapuščine je na Oseku za zgodovino in etnografijo pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu ohranjen original pisma, ki ga je kmalu po svojem pobegu iz prostoro tržaške kvesture pisala 9. marca 1944 tedanjemu pokrajinskemu šolskemu nadzorniku Henriku Zdešarju. Objavljamo ga v celoti da bo naš mladini še eno pričevanje o velikih ljudeh velikega časa:

9.III.1944

Dragi!

S težavo zbiram misli za to pismo. Pribežala sem včeraj, deloma peš in deloma na vozu na Goče. Tu sem obležala. Imam vročino in eno nogo vso potolčeno in zateklo v kolenu. Predčerašnjim popoldnem me je italijanska kvestura aretirala, ko sem šla pod predorom. Sama si nisem popolnoma na jasem, kaj izvirata aretacija. Pretekli teden me je srečal dopolne na cesti znan belogardist Smrnu. Popoldan je prišel nekdo k neki tovarišici vprašati, če sem tam. Ko mu je odgovorila, da ne, je bil precej uskok. Pomažala sem si tako, da sem splezala na drevo, ki je bilo poleg njega. Ko sem preskočila zid zadnjega vrta, me je zapazila neka služkinja in pri njej se našli ljudje so me teško spoznali. Ko sem prišla v Trst, sem ustavila v neki mizarski delavnici. Tam sem prosila, da mi spravo nekaj literature, dokler ne dobimo skrivališča. Ko smo imeli učiteljski sestanek, me je tovariš, ki je zastopal okr. šol. referenta, opomnil, da ne smem literature sama nositi, da naj si dobim kakega otroka. V teh dneh sem našla skrivališče. Hotela sem dvigniti literaturo in neka tovarišica bi jo odnesla na določeno mesto, pa govoriti glede kurirke. Če bi se morala umakniti iz Trsta, Računala sem tudi, da bo moje delo v glavnem.

NAŠ NASVET REFLEKTORJU BORBE

Prejeli smo četrto letišno številko mariborske revije «Dialogi», kjer je Milan Ževart pod naslovom «O vstaji v Slovenskem primorju, na Štajerskem in Koroškem» zapisal tudi sledeče:

«1960. leta je bil ustanovljen muzej revolucije narodov Jugoslavije, ki je pripravil veliko razstavo «Pol stoletja revolucionarne borbe ZKJ». Ta razstava je bila odprta 9. maja 1970 v Beogradu na Trgu Marxa in Engelsa št. 11, v stavbi, kjer je bil od 1948 do 1965 sedež ZKJ. Razstava začenja čas od sedemdesetih let 19. stoletja do današnjih dni. Pred kratkim smo sprejeli od muzeja revolucije narodov Jugoslavije prospekt razstave, memorandum

o organizaciji obiska razstave za vse šole v Jugoslaviji ter Reflektor Borbe z dne 26. maja 1970 o omenjeni razstavi, ki ga je pripravil Ljubljana Djordjević. Na 18. strani je med drugim zapis: «Slovenija v osvobodilnem boju». Tu med drugim beremo: «Vstaja je leta 1944 zajela tudi Slovensko primorje, Štajersko in Koroško. S tako trditvijo se ne moremo strinjati. O nevedrnosti svoje trditve bi se avtor kar lahko prepričal na osnovi zgodovinske literature o NOB v Sloveniji, pa tudi na osnovi že objavljenih dokumentov partizanskega in okupatorskega izvora. Ker navedena trditev ni povsem v skladu z ostalimi zapisom o osvobodilnem boju v Slo-

veniji, menimo, da gre za pomoto, ne pa za resno trditev». Gornje besede ponatiskujemo zato, da bi povedali, da se tudi mi ne moremo strinjati z omenjeno trditvijo beograjskega Reflektorja Borbe, Ljubljani Djordjeviću pa priporočamo, naj si ogleda vsaj dotedanje jubilejne številke našega dnevnika in tudi njegovega predhodnika Partizanskega dnevnika (1943-1945), ki je bil edini partizanski dnevnik v vsej okupirani Evropi, zlasti pa knjižico «Iz knjige Aula IV.», ki je izšla v Trstu in ki vsebuje obsojbe italijanskega fašističnega sodišča od leta 1927 do leta 1943.

S. T.

Ustanavljanje slovenskih šol po vaseh Beneške Slovenije med osvobodilno borbo

Iz poročila takratnega šolskega nadzornika PNOO za zapadno okrožje (Brda in Beneška Slovenija) tov. Oskarja Venturinija

Narodnoosvobodilnemu gibanju na Primorskem je bila skrb za Beneško Slovenijo vedno pred očmi. To tembolj, ker se je tudi Benečija začela sama narodnostno prebujati. Beneški fantje in moške so se začeli vključevati v partizanske vrste, ljudje po vaseh in zaselkih pa sodelovali na najrazličnejše načine. Pokrajinski NNO je še posebno pozornost posvetil ustanavljanju slovenskih šol, namesto italijanskih po tujevalnic. Kako je ustanavljanje slovenskih šol potekalo lepo opisuje tov. Oskar Venturini v pismu, ki ga je napisal sicer po osvojitvi vendar na osnovi koncepta, ki ga je pripravil že med vojno na terenu v Beneški Sloveniji septembra 1944. Zaradi dolžine smo prvi del poročila, ki govori o prihodnosti Beneške Slovenije in o nekaterih splošno znanih zadevah glede takratnega položaja, izpustili, poglavje v katerem govorimo o šolah, pa objavljamo zaradi njegove važnosti prvič v celoti po prepisu originala.

stvom. Ze v teh par dneh sem ugotovil, da so potrebe tako kriče, da je popolnoma nemogoče, da bi sedaj, ko sem komaj prišel, nisem vedel, kakšne šole bi bile najprimernejše in sprejemljive za tamonejše prebivalstvo. Smatral sem za potrebno stopiti v stik in spoznati miselnost učiteljev - domačinov. V načrtu sem imel tudi dobiti seznam kakorvrednih in njihove karakteristike, sestaviti kader do brnih nadzornikov in šolskih upraviteljev, dobrih pedagogov in vse šoli obah jezikov, izdelati učni načrt, udati po fašizmu tudi na ideološkem področju, uničiti vse šolske knjige, pisane v fašističnem duhu in oskrbeti zamenjavo za te. V ta namen smo se že lotili sestavljanja slovenske slovnice, ki naj bi služila prvenstveno učitelstvu. Ze smo izdelali prve odbile na ciklostil, vendar vse odbile drugih poslov nismo z delom končali. Prav tako smo se lotili s tov. Ogarevom in tov. Pepco sestavljanje zgodovino NOB, ki je sicer izšla v šestih primerkih, se pa verjetno ni ohranil niti en izvod. Po teh pripravah je bil namen ukiniti dotedanje šole, ki so se vedno delovale po direktivah fašističnega didaktičnega ravnanja M. Kocjančiča v Čedadu. Pri vsem tem me je gnala ena sama misel: v Slovensko Benečijo spadajo nedvomno slovenske šole.

Presekati s preteklostjo!

Preveč je bilo dela in premalo nas je bilo, da bi bil kos vsemu temu delu. Pred dokončno ukinitvijo šol ozkoma pred pričetkom naših ljudskih šol, je bilo potrebno izvesti nekaj učiteljskih konferenc in tečajev, na katerih bi se dalo učitelstvu, ki bi pokazalo dobro voljo sodelova-

Tu se koncept mojega prvega pisma tov. Meneceju Martinu neha. Ne spominjam se, ali sem tu original s tem zaključil, ali sem še kaj dodal.

Sestavljanje slovenske slovnice

Delo je v glavnem potekalo po predvidenem načrtu. Niso me skrbele tolmarske, kobarske, bovske in hrliške okraj. Skrbela me je Benečija in zato sem se v delo in načrte za Benečijo še posebno zagrebel. Ob vzpostavljanju ljudske oblasti v Benečiji, se mi je

Beležka iz partizanske torbe

Se imam spravljeno karakteristično torbico vsakega partizanskega aktivista. Po njej sem te dni brskal in obujal spomine na one težke, tolikrat preklete in vendar tako lepe dni. V rokah imam zvezek, v katerega sem pisal beleške. Na zadnji strani je del koncepta, namenjenega tovarišu Martinu, ki me je poslal v Benečijo. Pismo ni popolno. Z ob časa in torbica sta mi zgledala kos strani. Pa to ni važno. Kolkor ga je, ga bom objavil. Moje goče ga bo tudi tov. Martin prvič čital, ker ne vem, če je tega danes prejel. Ni mi odgovoril. Mogote mi bo sedaj. Tako sem pisal ob svojem prihodu na novo službeno mesto. Ne tudi se. Polnih 24 dni smo hodili, včasih plezali, se drsali, plazili, se sevali in hodili po prestih bost mizmo fašističnih bunkerjev, preko zastraženih prog in cest itd. Nečistočar sem se spraveval: «Kaj sam storil, da ste me tako kaznovali». Nečistočar sem bil prepirčan, da bo ostal Dušan popolna strota. Trdno sem bil odločen, da Ti bom podrobneje po-

Tvoje vabilo me je ušlo prav v trenutku, ko sem se odpravil po terenu z namenom, da se spoznam s priklkami, terenom, učitelstvom in tukajšnjim ljud-

stvom. Ze v teh par dneh sem ugotovil, da so potrebe tako kriče, da je popolnoma nemogoče, da bi sedaj, ko sem komaj prišel, nisem vedel, kakšne šole bi bile najprimernejše in sprejemljive za tamonejše prebivalstvo. Smatral sem za potrebno stopiti v stik in spoznati miselnost učiteljev - domačinov. V načrtu sem imel tudi dobiti seznam kakorvrednih in njihove karakteristike, sestaviti kader do brnih nadzornikov in šolskih upraviteljev, dobrih pedagogov in vse šoli obah jezikov, izdelati učni načrt, udati po fašizmu tudi na ideološkem področju, uničiti vse šolske knjige, pisane v fašističnem duhu in oskrbeti zamenjavo za te. V ta namen smo se že lotili sestavljanja slovenske slovnice, ki naj bi služila prvenstveno učitelstvu. Ze smo izdelali prve odbile na ciklostil, vendar vse odbile drugih poslov nismo z delom končali. Prav tako smo se lotili s tov. Ogarevom in tov. Pepco sestavljanje zgodovino NOB, ki je sicer izšla v šestih primerkih, se pa verjetno ni ohranil niti en izvod. Po teh pripravah je bil namen ukiniti dotedanje šole, ki so se vedno delovale po direktivah fašističnega didaktičnega ravnanja M. Kocjančiča v Čedadu. Pri vsem tem me je gnala ena sama misel: v Slovensko Benečijo spadajo nedvomno slovenske šole.

Iskreno pozdravlja vse

Mara

Popularni koncert GM

ORKESTER GLASBENE MATICE BO NASTOPILO POD VODSTVOM DIRIGENTA OSKARJA KJURDA PRIHODNO NEDELJO OB 17. URI V VELIKI DVORANI KULTURNEGA DOMA

Sporod bo obsegal vrsto priljubljenih skladb za orkester in arije iz znanih oper ter prav gotovo zadovoljil vse ljubitelje glasbene umetnosti. Med drugim bo izvajal tudi popularni Varšavski koncert s solistom Adjem Bertonom, ki je prav s tem koncertom postal vinar no odobravanje občinstva. Operne arije Dvořaka, Gounoda, Mozarta in Puccinija pa bosta predstavila sopranistka Ileana Bratuš-Kacijan in basist Ivan Sanci.

Sopranistka Ileana Bratuš-Kacijan, ki je po rodu Tržačanka, bo sodelovala na koncertu orkestra Glasbene matice prihodno nedeljo v Kulturnem domu. Bratuševa spada med najboljše slovenske koncertne pevke ter je tudi na inozemskih glasbenih festivalih dosegala izredna priznanja in velike uspehe.

V DESETH LEPO OPREMLJENIH KNJIGAH

Henrik Sienkiewicz v slovenščini

Nova izdaja izbranega dela velikega poljskega pisatelja pri Državni založbi Slovenije v ureditvi Janka Modra

Poljski pisatelj Henryk Sienkiewicz (1846-1916), ki sodi v sam vrh svetovne klasične slovenske književnosti, ni neznani. Njegova pisateljska dela so v slovenščini prevajali že v preteklem stoletju in že leta 1884 je izšla prva Sienkiewiczova novela v slovenskem prevodu v samostojni knjižnici. Čeprav sicer še do danes nimamo prevedenih vseh del tega velikega pisatelja in čaka na prevod zlasti pisateljeva krajša proza, lahko rečemo, da so se njegova dela trdno zasedla med slovenskimi prijetljivi knjigi. In zato nas tudi ne preseneca, če je Državna založba Slovenije sprejela v svoj program novo izdajo izbranega dela tega priljubljenega pisatelja, izdajo, ki naj danesnjemu bralcu predstavi najboljše Sienkiewiczove stvaritve. Ta izdaja je sedaj pred nami in deset knjig izbranega dela, enotno opremljenih, s spremno besedo urednika Janka Modra, predstavljajo odlično Sienkiewiczovih del na slovenskem knjižnem trgu.

Ko predstavljamo Sienkiewiczovo delo slovenskemu bralcu, prikazuje Janko Moder v spremni besedi najprej zgodovinsko okolje, v katerem je rasel in živel pisatelj. Bil je to čas razdeljene Poljske, čas upora, pa tudi čas kmečke odveze in narodnostnega prebujanja, ki so ga netili tudi pisatelji in pesniki. Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki in Zygmunt Krasiński so bili prvi glasniki in voditelji svojega naroda v boju za politično osamosvojitost. Veliki trojki poljskih romantikov je sledila trojka pozitivistov in realistov, a v katerih so bili Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus in Henryk Sienkiewicz. Slednji je kot pisatelj ustvaril največ, postal najpomembnejši poljski pisatelj in tudi največji pripomoček, da je poljski problem spoznal svetovna javnost. Dosegel je svetovno slavo, sam je nekaj časa živel in delal v tujini, v zahodni Evropi in Ameriki, dobil je Nobelovo nagrado za literaturo in že za časa svojega življenja dobil vse priznanja, ki jih lahko dobi velik pisatelj.

Napisal je veliko število del, ki so postala last vsega kulturnega sveta, saj so njegovi prevodi izšli v milijonskih nakladah tudi v tujih jezikih. Sprva se je lotil krajše proze, pisal najprej novele, nato pa prešel na povesti. Skoraj štiriletno bivanje v tujini je dalo povod za nastanek potopisov. Po vrnitvi v domovino pa je v nekaj kratkih letih napisal troje zgodovinskih romanov, najetih iz burlih obdobij poljske zgodovine. Tako so nastali romani Z ognjem in mečem (leta 1883), potem roman Potop in slednjič še Mali vitez. Prvi roman obravnava poljske boje s kozaki v letih 1648 in 1649. Potop prikazuje boje s Švedi, Mali vitez pa boje s Turki. Romani sestavljajo trilogijo, v kateri nastopajo deloma iste osebe. Kritika je ugotovila zlasti v prvem romanu številne zgodovinske netočnosti in krivice, ki jih je pisatelj storil na pr. Ukrajincem, kar je pisatelj tudi sam skušal kasneje popraviti. Čeprav trilogija ni bila narodna epopeja, se je vendar zasedla v vseh plasteh poljskega ljudstva in postala pravo nacionalno branje. V svojem kasnejšem literarnem ustvarjanju je Sienkiewicz napisal roman iz starega Rima Quo vadis, ki obravnava Neronovo dobo. Med večjimi deli je omeniti še roman Kriza, roman o bojih Poljakov z nemškimi viteškimi redom. Med zadnjimi deli naj omenimo roman Na polju slave, roman o rešitvi Evrope pred Turki, Janu Sobieskemu pa za mladinski roman V puščavi in goščavi.

Sedanja izdaja Sienkiewiczovega dela v redakciji Janka Modra prinaša kot rečeno deset knjig. Gre predvsem za zgodovinske romane. Najprej imamo trilogijo: Z ognjem in mečem v dveh knjigah, roman Quo vadis v eni knjigi, roman Kriza v dveh delih, izdajo pa zaključuje ena knjiga mladinskega romana v puščavi in goščavi. Za novo izdajo je Janko Moder na novo pre-

KOPRSKO KULTURNO PISMO

Marec v znamenju kulturne pomladi

Večer opernih arij - Ruska pianistka Jablonskaja - Koncert moškega zbora iz Izole - Baletna šola iz Pirana - Galerijska dejavnost

Tudi v mesecu marcu je bilo na koprskem obalnem področju precej živahno kulturno življenje.

Društvo prijateljev glasbe je organiziralo kar dva koncerta. Prvi, "Večer opernih arij", je bil 4. marca. Na sporedu so bile arije iz opernih del Glucka, Mozarta, Donizettija, Rossinija, Verdija, Saint-Saensja, Masseneta, Bizeta, Puccinija in Smetane. Izvajali pa so jih solisti ljubljanske opere Sonja Hočvarjeva, Milka Eftimova, Rajko Korotnik in Ladko Korosec; na klavirju jih je spremljal pianist Marjan Lipovšek. Najbolj je poslušalce pritegnil Ladko Korosec s svojo značilno operno naravo, ki niti na koncertnem odru ne more zatajiti igralskega duha. Ta se je stopnjeval od arije Figara iz istoimenske Mozartove opere, preko arije Bartola iz Rossinijevega Seviljskega brivca in dueta iz Donizettijeve opere "Don Pasquale" na široko sprejel v znamenju dueta s tenorjem iz Smetanove Prodane neveste. Vsem za nevesto, ta je bogata... Globoko doživlja tožba pa je odjeknila v ariji Sanča iz Masseneteve opere Don Kihot. Ladko Korosec je močna umetniška osebnost, ki si je po svojih izredno prepričljivih kreacijah opernih junakov, po svoji igralski kakor pevski kulturi, pridobila posebno mesto v razvoju operne poudarjalnosti pri nas. Saj je izoblikoval vrsto tako svojih zasnovanih likov, da so skoraj nepopeljivi po značilnostih, po pevsko-igralski uobrazi in po duhoviti domiselnosti. Tako nam je tudi na tem večeru z nekaterimi najbolj popularnimi arijami dal slutiti moč svoje kreativnosti. Za Korosecem je bila nepričljivejša altistka Milka Eftimova. Odlikuje jo lep, sonoren in toplo obarvan glas, ki je tudi v svojem obsegu solidno izenačen. Zapela je arijo Orfeja iz istoimenske Gluckove opere, arijo Dalile iz Saint-Saensove opere Samson in Dalila, arijo Carmen iz istoimenske Bizetove opere in arijo Azucene iz Verdijevega Trubadurja.

Občutek rahle nerazpoložnosti smo imeli pri tenoristu Rajku Korotniku, ki je zapel arijo Alfreda iz Verdijeve Traviate, arijo vojvode iz Rigolleta, arijo Cavaradossija iz Puccinijeve Tosce in s Korosecem že omenjeni duet iz Smetanove Prodane neveste. Sonja Hočvarjeva je solidno izvajala arijo Kerubina iz Mozartove Figarove svatbe, s Korosecem duet iz Donizettijeve opere Don Pasquale, arijo iz iste opere in arijo Rosine iz Rossinijevega Seviljskega brivca.

Na drugem koncertu je 16. marca nastopila ruska pianistka Oksana Jablonskaja iz Moskve. Na sporedu je imela dve sonati Ludwiga van Beethovna in sicer Sonato št. 27 v e-molu, op. 90 in Sonato št. 21 v C-duru, op. 53, imenovano tudi Aurora, dalje Sonato gruzinskega sodobnega skladatelja Revasa Gabriadzeja, Hačaturjanovo Sonatino, Brahmsov Intermezzo v A-duru, op. 118 in Chopinov Scherzo št. 2 v b-molu, op. 31. Mlada umetnica je pokazala izreden talent in izvrstno igrano znanje svoje šole, iz katere je izšla kot pianistka zrelih umetniških nazorov in bleščeče, virtuosne doseglosti klavirske igre. Njen temperament in silni udarec, krepak in zdrav, plastičnost njene jasne gradnje in neka svežina, ki veže iz njene kreacije, na mah osvoje poslušalca, da z nezmanjšano napetostjo sledi do konca. In bil je res lep, doživljajsko razkošen večer, ki je v marsikaterem poslušalcu zapustil globok vtis. Toda zanimivo pri tej umetnici je, da se kljub nedvomno močni umetniški osebnosti, ki se očituje v muzikalni prijaznosti kakor v izredni poslušalnosti, od nje ne odstopa niti ena misel, da umetnica še ni izpovedala vsega, kar je živo prisotno

v njenem razgibanem čustvenem svetu in čaka svoje prave umetniške sprostitev. Kadar se umetniku sprosti trenutek, da se lahko popolnoma odpre umetniški resnici v vsej njeni globinski sproščenosti in skuša pristno slediti njenim estetskim zakonitostim, takrat nam je najbolj in najkrajše. Hočem reči, da sprito talenta, ki smo ga spoznali in muzikalnega bogastva, ki smo ga zaslužili ter sprito temperamentne zagnanosti, lahko pričakujemo od pianistke še večjega vzpona v muzikalno izrazni poglavitnosti. Med izvajanimi deli je bila najboljše dojeta in tudi najbolj nazorno oblikovana Beethovnova Sonata v C-duru št. 21, op. 53 in toplo doživet Brahmsov Intermezzo v A-duru, op. 118. Sicer pa je bil celoten program izveden na izredno visoki ravni. Škoda, da v Kopru nimamo pravega koncertnega klavirja.

Praznik žena, 8. marec, je izrazil v vseh treh mestih kulturne prireditve. V Izoli je bil dva dni prej koncert tamkajšnjega mešanega zbora pod vodstvom Mirka Slovarja. Pokazal nam je dve značilnosti: pogum pri izbiri zahtevnejšega sodobnega sporeda in kvaliteten dvig. Med rečnimi se je poprijel del, ki zahtevajo popolnejših vokalnih usposobljenosti in večje poglavitnosti pri oblikovanju — kakor skladbe Martja Kogojca, Antona Lajovica, Emila Adamiča, Vilka Ukmarija in Alojza Srebotnjaka. Ni ne de, če niso vse pesmi prišle še do svojega popolnejšega izraza, vendar so nekatere že več ali manj izzevle preprečljivo. Med najbolj dovršenimi je bila "Večer na pesem". Interpretacija, zasno-

vana na razpoloženi osnovi, je v svoji napetosti vzdržala do kraja. Podpirala jo je vzorna glasovna uravnovesenost, skladno delovanje in discipliniranost zbora. Pri tej pesmi sta se nam odkrili za stopni višje pridobljena kultiviranost zbora na eni in vokalna uvežbanost na drugi strani. Plastična izvedba je takorekoč potisnila v ozadje razne pomanjkljivosti pri izvajanju ostalega sporeda. Izvedbo narodnih pesmi obelodružuje neposrednost in prisrčnost. Očitno so bile pevcevm najboljše. Peli so jih s pravo ljudsko zavzetostjo in priredbi E. Adamiča in Znika mi v gosti gre v priredbi Z. Prelovca. Seveda je bilo intonativnih spodlajev, rahlih neskladnosti, izstopanj in drugih napak, vendar je razveseljivo pri tem zboru dejstvo, da se v zadnjih dveh letih dejstvo, da bi se glasovno čim bolj usposobil: istočasno se trudi, da bi čim boljše prodi ključu umetnosti in osvobodilo njeno bogastvo. Baletna šola iz Pirana, ki je gostovala s svojimi gojenci v koprskem gledališču, je prav tako posvetila svoj nastop prazniku žena, le da so te bile, žal, sorazmerno redko zastopane v dvorani. Bil je pač izbran manj primeren datum, ko domače intimo proslavljanja vokalnih usposobljenosti in večje poglavitnosti pri oblikovanju — kakor skladbe Martja Kogojca, Antona Lajovica, Emila Adamiča, Vilka Ukmarija in Alojza Srebotnjaka. Ni ne de, če niso vse pesmi prišle še do svojega popolnejšega izraza, vendar so nekatere že več ali manj izzevle preprečljivo. Med najbolj dovršenimi je bila "Večer na pesem". Interpretacija, zasno-

vala celoti prisrčen in pristen čar. Delovanje te baletne skupine je na amaterski osnovi, vendar je, po tehničnih in plesnih uspehih sodeč, izvršilo v dobrih šestih letih obstoja velik vpliv v pogledu estetske vzgoje mladine in — mimo vsakdanje poplave plaže raznih zvrsti — odrgnilo zaveso tudi v svet plemenitejših doživljajskih zagnanosti. Celoten nastop je zapustil vtis discipliniranosti in delavne baletne skupine, ki zasluži vso pozornost družbene moralne in materialne podpore.

Tretja pomembna kulturna manifestacija ob tem prazniku je bila otvoritev likovne razstave v Piranski galeriji, na kateri so bila razstavljena dela štirinajstih umetnikov, med temi tudi že znano ime primorske slikarske naike Grete Pečnik. Zanimiva so tudi prispevki Nikolajev Zega v raznih tehnikah, prav tako vezanje Eda Sedejeve in drugih avtorjev iz vrsti v prvem razstavnem prostoru. Razstava je opozorila, da tudi na likovnem področju v tih domaćih intimnosti tih in se razjara umetniško hotenje. Poleg imenovanj so razstavile svoja dela še Stanka Jenko, Marjeta Pogačar, Marija Pustotnik, Ilika Huszar, Marta Reiser, Ivanka Brancelj, Nežka Doris, Edi Sedejeva, Jurkočević, Rozi Ražem, Danica Gombač in Štefka Požnič.

V galeriji Loža v Kopru je bila otvoritev razstave umetniške fotografije umetnostnega zgodovinarja Janeza Mikulca, čigar podoba so morda najbolj izrazite pri portretih značilnih obrazov, ki jih je izoblikovala trpkost, porojena v izprosnih življenjskih usodnosti. Iz nekaterih podob pa veje kakor poetični dihi preproste vsakdanosti s kraških dvorišč, iz bližine tihih domov in zajetih tipičnih situacij življenjskega razgibanega, očajnega človeka. Sicer pa je celotno prizadevanje obširno razčlenil in ocenil ter poudaril pomen tega dela Janez Kramar na uvodni strani vabila na razstavo.

Nadaljnji zanimiv kulturni dogodek je bilo gostovanje italijanske gledališke skupine "Carro di Tespi", ki je pripravila večer poezije in podala prežet iz ustvarjalnih obdobij od antičnih časov do sodobnih avtorjev.

Sledila je revija primorskih pevskih zborov "Primorska poje", o kateri pa smo že natančneje poročali na tem mestu.

Za tem je prišlo v goste Primorske gledališče iz Nove Gorice z uprizoritvijo Ustinovskega dela "Romeo in Julija".

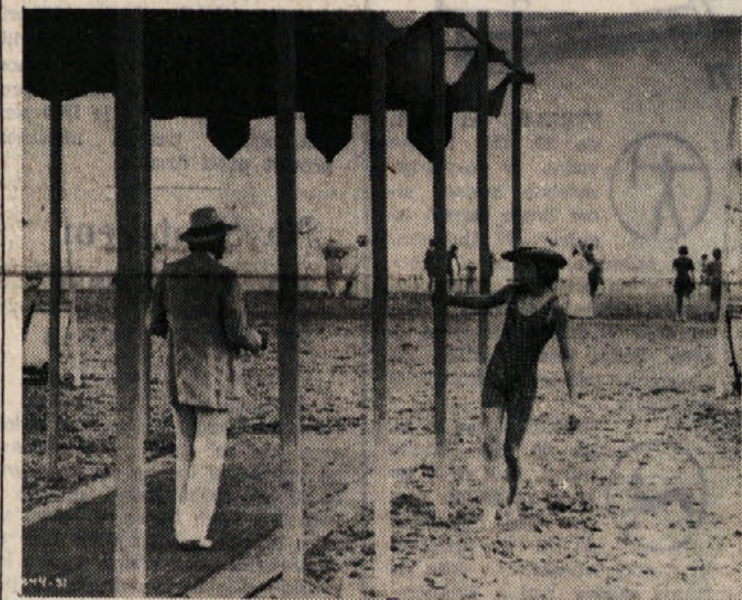
V Kopru je gostovala tudi Italijanska drama reškega gledališča "Ivan Zajc" z delom Scarnicchia in Tarabusijske "Cavale e lenticchie". Na svoji turneji po Istri je naše mesto obiskal tudi "Teatro stabile" iz Trsta. Uprizoril je Furia Bordonova "Le avventure di Fiordinondo".

In če dodamo še otvoritev likovne razstave avtorjev, ki izhajajo iz umetniške šole Avgusta Černigoja, v galeriji Loža v Kopru na zadnji dan marca (odprta bo do 15. aprila t. l.), potem lahko ugotovimo, da je bila v preteklem mesecu kulturna dejavnost v Kopru in v bližnjem obalnem področju zares precej razgibana.

Ivan Silič

Kadar film postane poezija

ČUDOVITA SMRT

Vtisi o najnovejšem filmu Lucina Viscontija, "SMRT V BENETKAH" (posnetem po istoimenskem romanu Thomasa Mannja), s katerim je genialni italijanski režiser ("Zemlja arha", "Senso", "Gatopardo", "Padec bogov...") zapel na svoje najbolj delikate in pretežitve strune. Idealni in nadomestljivi interpreti tega novega bisera svetovne kinematografije so: Dirk Bogarde, Silvana Mangano in — prvič na filmskem platnu — mladi švedski igralec Björn Andresen.

"SMRT V BENETKAH" sem prvič videl pred dnevi, na svečani premieri v Milanu. Priznam, že dolgo se mi ni dogodilo, da bi zapustil dvorano — po končanem predavanju filma — tako ganjen in prevzet. Morda sem podobne občutke zadnjič doživel pred dvema letoma, in tudi takrat prav z Viscontijevim filmom ("Padec bogov"), toda s to čudovito "Smrtjo" mi je dal Visconti mnogo večje emocije, zato sem se povrnil, SAM, v kino "Ariston". To pot nisem bil "svečanost" občinstva, s seboj pa sem ponel dva znojna cigareta (sem, da ne nehalno kašlaj v kulturnih dvoranih, še vedno kajenje drugih me nadleguje), a se kljub temu ne morem otresti te grde navade), sedel med zadnje vrste obloženih sedežev in se z vsem srcem predal dogajanju na filmskem platnu...

Sedaj sem tu, v sobi mojega hotela. Pred menoj leži pismo, ki ga bom jutri odposlal Viscontiju, in v meni gori velika želja: opozoriti tudi naše bralce na "Smrt v Benetkah" (kmalu na sporedu v Trstu), ker iskreno mislim, da je treba ta film videti in o njem govoriti; kajti "Smrt v Benetkah" je resnična poezija, lepota, umetnost. Za čase, v katerih živimo — verjemite mi — to slednje ni malo.

Zgodba filma
Skladatelj Gustav v Aschenbachu, v zatonu življenja in glasbene ustvarjalnosti, pride na počitnice v Benetke, kjer upa najti sonca in — čeprav si tega celo sam noče priznati — novih moči za svoj umetniški prerod. Ustavi se na famoznem beneškem Lidu, v razkošnem hotelu "Des Bains", sredi pisanege vrveža bogate mednarodne družbe. Družbe — imenujmo jo "Belle Époque" — ki preživlja v Benetkah, okuženih s kolero, zadnje brezskrbne ure svo-

kem romanu "Der Tod in Venedig". Prenešati tako delikaten in poetični "rom-roman", katerega lepota je zgolj psihološka analiza glavnega junaka, na filmsko platno, je predznan zamisel. Režiserju Lucinu Viscontiju je uspelo.

"Kritika" filma
VISCONTI (Ej, dobri, stari Visconti! Kolikokrat se bomo še morali pomniti le tebi, mi žaladi... ki hočemo kar preko noči postati režiserji in igralci, koliko nas boš še moral učiti!) je v svojem filmu zvest Thomasu Mannu, čeprav je filmsko pripoved prepletel z nekaterimi detajli, ki jih v originalni zgodbi ni. Največja (in nevarna) prostost, ki si jo je vzel Visconti, je prav v osebi von Aschenbacha. Von Aschenbach je v romanu vstalel, v filmu postane skladatelj. Čemu ta sprememba, Visconti sam pojasnjuje:

"Posneti roman "Smrt v Benetkah" predstavlja za režiserja velik napor, najprej zaradi dejstva, ker nima zgodbe pravega in resničnega intriga. Mannova pripoved je opis notranjega doživljanja in razburjenja, ki odlično živi na papirju, toda prenesena v podobe, bi postala preveč retorika in morda celo dolgo-

časna. Kako hitro postane von Aschenbach glasbenik, najde njegovo duhovno trpljenje na filmskem platnu večje možnosti razraza: kjer zmanjkajo besede, prisloži na pomoč glasba..."

Razumemo, in bi tudi mirno sprejeli to "zamenjavo poezije", če bi Gustav von Aschenbach bil v filmu anonimni skladatelj (kakor je Mannov pisatelj čisti plod fantazije),

a ne razumemo, zakaj je Visconti orisal vzajemno skladatelja s poetični "rom-roman", katerega lepota je zgolj psihološka analiza glavnega junaka, na filmsko platno, je predznan zamisel. Režiserju Lucinu Viscontiju je uspelo.

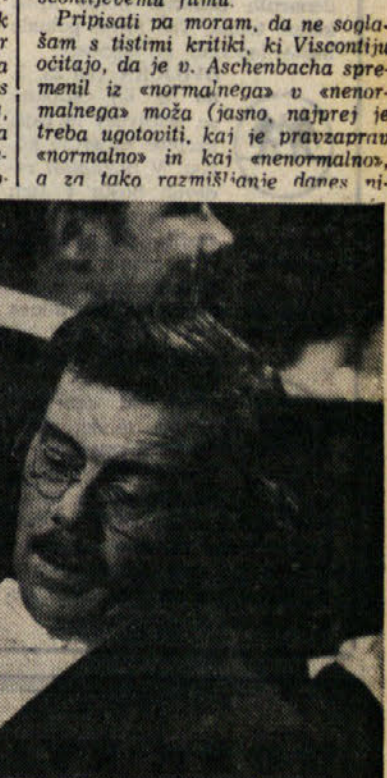
Pripisati na moram, da ne soglašam s tistimi kritiki, ki Viscontiju očitajo, da je v Aschenbachu spreminil iz "normalnega" v "enormnega" moč (jasno, najprej je treba ugotoviti, kaj je prava prava "normalnost" in kaj "enormna", a za tako razmišljanje danes ni

mam časa). Po njihovem, je Gustav von Aschenbach samo spiritualno zapleden v zapeljivo puvertetiko. Ne zanikam, da ni tako. Toda učeni kritiki najbrž niso brali Mannovega romana, ker bi sicer vedeli, da oari na dnu tiste spiritualne ljubezni, tudi homoseksualna pozeleži.

Zato je toliko bolj pohvale vredna pretežitva interpretacija ameriškega igralca Dirka Bogardeja, ki je Aschenbacha odigral s topino, bolečino, strastjo. Čudovito lepa je Silvana Mangano, v svoji zgolj arhivirani vlogi, in čudovito lep je Björn Andresen, zapeljivi Tadzio. Film "Smrt v Benetkah" bo zastopal Italijo na prihodnem festivalu v Cannesu: usaj ena zlata palmova vejica (za režijo, za kostume za fotografijo ali za najboljšo moško vlogo) mu ne bi smela uiti.

Branko Vatovec

Na naših fotografijah (ki nam jih je vjudno poklonila tiskovna agencija filmske družbe Warner Bros., Inc.), trije nepoznani interpreti "Smrti v Benetkah": mladi švedski igralec Björn Andresen (Tadzio), očarljiva Silvana Mangano (Gustav von Aschenbach), in Dirk Bogarde (Gustav von Aschenbach). V filmu nastopajo še: Renzo Valli, Nora Ricci, Mariša Benzon. Režija: Lucino Visconti, naša ocena filma: odlično.

OB UPRAVIČENEM VPRAŠANJU PESNIKA M. KLOPČIČA

O Zbranem delu S. Kosovela

Slavni slovenski pesnik Mile Klopčič je objavil v ljubljanskem "Delu" od 23. marca letos na str. 5 pod naslovom "Dve vprašanji" tudi naslednje vprašanje, ki zadeva sloer vso slovensko javnost, še prav posebej pa Primorci:

"Tik pred 45-letnico Kosovelove smrti ugotavljamo, da se zdaj nimamo natisnjene vsega njegovega dela. Zbirko Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev pri Državni založbi Slovenije je sicer začel prav I. del Kosovelovega Zbranega dela (1946, druga izdaja 1964), na nadaljevanje pa čakamo še zdaj. Ne poznam slovenskega klasika, čigar dela — pri Kosovelu gre tudi za javnosti še neznane spise — bi morala čakati pol stoletja na objavo v celoti. Mislim, da je zato prav, če javno vprašam (verjetno ne le v svojem imenu): Ali lahko vsaj zdaj zveemo kaj zanesljivega, kdaj bomo zares dobili celotnega Kosovega?"

Objavljamo gornje vprašanje tudi zato, ker smo ga postavili v našem dnevniku pred leti tudi mi, toda odmeva ni bilo nobenega. Zato se pridružujemo ogročenim ugotovitvi, da mora ravno naš Srečko Kosovel čakati pol stoletja na objavo zbranega dela. Mnenja smo, da bi moral urednik Kosovelovega Zbranega dela po tolikih obljubah in po tolikih letih svoje obljube izpolniti vsaj letos, ko se je oglašal tudi Kosovelov sovrstnik in so-mišljenik, pesnik, katerega pesmi so prišle med dvema vojnama skupaj s Kosovelovimi in s pesnimi številnih tedanjih mladih naprednih pesnikov iz vseh krajev Jugoslavije — pred sodišče v Veliki Kikindi, ker so bile objavljene v znanj knjigi "Pesmi tovarišev", zaradi katere so nekateri morali celo v preiskovalni zapor.

S. R.

Pred desetimi leti

Na jutranji dan pred desetimi leti — bilo je 12. aprila 1961 — je poletel proti zvezdam prvi človek. Bil je to sovjetski kozmonavt Jurij Gagarin, človek, ki je prišel v zgodovino, ker je bil prvi, ki ga ni več vezala privlačnost Zemlje. Njegovo potovanje je bilo kratko. Zemlja je obšel le enkrat in se srečno vrnil na tla. Uresničil je s tem davni sen človeka, ki se kaže tudi v zgodbi mitičnega Ikarusa. In po tem velikem dogodku, kaj vse se ni na področju astronautike zgodilo, kaj vse ni prinesla ostra tekma med glavnimi tekmovalci Sovjetske zveze in ZDA. Po vesolju kroži sedaj na stotine umetnih satelitov in človek

je že stopil tudi na Luno. Še več, doslej je bilo na Luni že šest ameriških kozmonavtov, vsem ko se trenutno spremlja po naši «sedes» sovjetski Lunohod, ki je v petih mesecih napravil že malone deset kilometrov poti. Astronavti pa je doslej zahtevala tudi svoje človeške žrtve, v ZDA in v Sovjetski zvezi. In tudi sam Gagarin spada med žrtve človeških težav po novem. Pri preizkušnji nekega novega tipa letala se je s svojim tovaršem smrtno nesrečil in je torej tudi njega zadel ista usoda, kot Ikarusa. In vendar bo ostal v zgodovini kot prvi človek, ki je poletel k zvezdam.

TUJI POPEVKARJI V ITALIJI

Ansambel Aguaviva sestavljajo študenti

Uveljavili so se na sanremskem festivalu

V Italiji se je uveljavil ansambel Aguaviva. Širšemu občinstvu so se njegovi člani predstavili na sanremskem festivalu, znani pa so tudi v Franciji in v Španiji. Zasloveli so s ploščo «Poetas Andaluces», z glasbeno verzijo poezije Rafaela Albertija, andaluzijskega pesnika, ki živi v izgnanstvu v Rimu.

Članov tega ansambla je kar 40, vsi so študentje, študentke ali profesorji z univerze v Madridu. Najstarejši je star 28 let, najmlajši pa 22. Že štiri leta delujejo skupaj: pojejo, razpravljajo, igrajo in recitirajo skupaj. Navadno nastopajo v dvanajstih, toda niso vedno isti. Če ima kdo izmed članov ansambla izpite, ga kdo nadomesti. Dobivajo približno milijon lir za nastop. Ta denar razdelijo na 14 delov, 12 delov za pevce, ostalo pa za tiste, ki pripravljajo mikrofone ali za vokala.

Manager ansambla je Paloma Pardo, žena enega izmed članov. Sama pravi, da pravzaprav niso ansambel, pač pa skupina, ki želi razširjati svoje ideje. Prav zaradi tega jih ne zanima denar kot edini cilj. Besede njihove pesmi «Creemos hombre nuevo» pravi: «Ustvarjamo novega človeka na svetu s pesmjo». Tudi ta pesem nosi podpis Rafaela Albertija.

Jose Antonio Munoz 28-letni absolvent filozofske in ekonomske fakultete pravi, da jih združuje socialna ideja. «Politično smo vsi antifasisti. Toda naša osnovna ideja je širša: obramba

človeka». V začetku so iskali navdih pri poeziji «generacija 27», to je kulturnega gibanja nekaterih španskih pesnikov, ki so doživeli in obsodili začetek Francove diktature in so bili zaradi tega izgnani. Besede pesmi, ki jih poje ansambel Aguaviva, navadno ima vsaka pesem tudi govorni del, obsojajo zatiranje, krivice in vojno.

Njihovo pesem «Abortus» so v Španiji prepovedali. Starši razlagajo otroku, ki se ne rodi: «Svet je revno ognilišče, revna plača, diskriminacija, smrt, bolezen, strah, trudnost, vojaška obveznost, pot, orgazem, mamila, vojna, napalma». Besede je napisal Munoz, glasbo pa 25-letni Manolo Diaz, ki je poročeni s nekim švicarskim dekletom ruskega porekla.

Raznovrstnost Diazove glasbe je vidna pri zadnji plošči long-play z naslovom «Apocalipsis». Pogled na apokalipso je moderen: lakota je zatiranje, smrt je pomanjkanje svobode, kuga je jedrsko žarčenje. Tekste so napisali razni pesniki z vsega sveta kot na pr. Bertold Brecht ali turški pesnik Nazim Hikmet. Glasba pa je včasih podobna afriškemu ritmu, drugič kavbojskim baladami ali celo vesoljskim motivom.

Kot smo že dejali, so se Aguaviva najbolj uveljavili v Italiji. Po lanski glasbeni prireditvi v Benetkah so se uvrstili v finale v Sanremu s pesmijo «13, storia d'oggi» Vita Pallavicina in Al Bana. Pravzaprav bi bili morali na festivalu zapeti pesem Giorgio Gaberja z naslovom «Dobri kralji», to je satiro, za katero so se Aguaviva takoj navdušili, ker jih je spominjala na satiro na Franco, toda komisija, ki naj bi izbrala pesmi za festival, je to povelje izločila. Ker so že pripravili svoj nastop, so se odločili, da bodo zapeli pesem Al Bana toda le pod pogojem, da ji spremljenjo besede. Tako je ljubezenska zgodba postala nekakšen protest proti družbi.

Na Škotskem lov na pošast iz Loch Nessa

LONDON, 10. — Kljub temu, da so Britanci znani kot ljubitelji živali, je tokrat prišla iz Londona vest, da so začeli s pripravami na velikanski lov na pošast. Skoraj bi ne bilo treba dodati, da gre za pošast iz Loch Nessa, o kateri ves svet že veliko let govori. Lov sta organizirali zavarovalna družba londonskih «Lloyd» in družbe za proizvodnjo whiskeyja. Seveda bi lov ne bil zanimiv in bi ne pritegnil pozornosti ljudi, če bi ne obljubili nagrad za uspešne lovcve. Pogajanja za te nagrade so trajala več časa, v začetku so namreč družbe predlagale zavarovalnici, da bi lovca, ki bi ujel pošast, nagradili z milijonom funtov šterlingov, kar znaša nad polnoročno milijardo lir. Zavarovalnica pa tako visoke nagrade ni sprejela. Končno so se pogodili, da bo najvišja nagrada znašala 76 milijonov lir. Tekmovalci pa bodo morali plačati kavčijo štirih milijonov lir in pol.

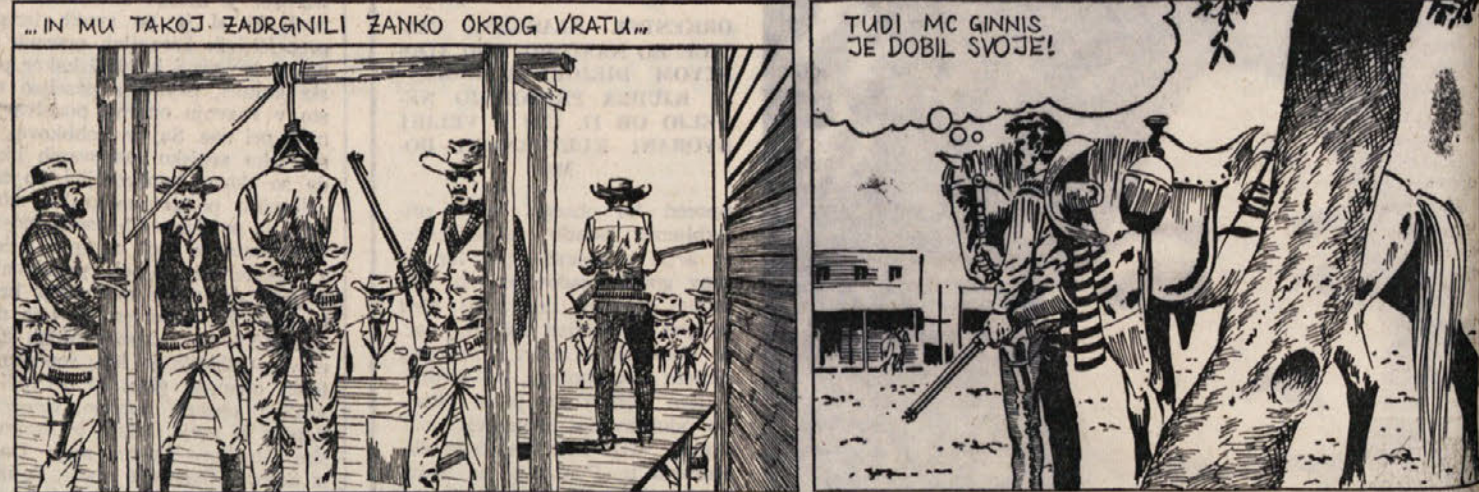
Nagradili pa bodo tudi tekmovalce, katerim ne bo uspelo ujeti pošasti, n. pr. tiste, ki jim bo uspelo pošast fotografirati. Tem bodo zagotovili za leto dni vsak dan kozarec whiskeyja.

Kdor bi se začudil, da dajejo tako visoke nagrade za lov na pošast, naj pomisli, da je verjetno večina članov zavarovalnice skoraj prepričana, da je pošast le sad fantazije.

CIRIL GALE

DESPERADO JOAQUIN MURIETTA

VLADIMIR HERCEG

VODRAVNO: 1. zemeljska smola, 7. del pičje glave, 12. soli klorove kisline, 14. ime pevke Pintaric, 15. slov. film. igralec (Ali), 16. staroperzijski kralj, 18. arbiška družina, 19. amer. filmski igralec (Burt), 20. švedski naravoslovec (Carl), 21. žar, 22. amer. drsalec Wood, 23. sojenica v grški mitologiji, 24. gozdna žival, 25. veznik, 26. draga kovina, 27. listnato drevo, 28. letalo, 30. obdelano polje, 32. odvažanje, 34. gl. mesto bal-kanske države, 36. spodnji del roke, 37. mesec, 39. Koper, 41. popravilalec ur, 42. režiser Vadim, 43. mednarodna organiz. za begunce, 44. industrijska rastlina, 45. glas pri glasovanju, 46. pristanice severno od Amsterdamu, 47. rodil, 48. trokter, 49. palearski otok, 50. imovina, 52. za delo nezmožen človek, 54. vstopnica, 55. vrsta skladeb.

NAVPIČNO: 1. granicarji v Bizancu, 2. preklejana svinjska maščoba, 3. glasovna vrhina, 4. grški bog vojne, 5. varuh ognjišča pri Rimljanih, 6. slov. tednik, 7. nemški slikar, ekspresionist (Paul), 8. romunski denar, 9. junij, 10. reka Bosni, 11. nem. filmska igralec Tiller, 13. bebec, 14. ital. reka, slov. geograf Melik, 20. travni ravan v Juž. Ameriki, 21. staro dveh mesecev, 23. cirkuški kornar, 24. siv konj, 26. obrtnik gradbeništva, 27. vola mra, 29. avtomobilsko krmilo, 31. priprava za vprašanje, 32. zaboda, 35. razstrelivo, grški denar, 38. južnoameriški dalec, 40. dišeče mazilo za lasi, 41. zadnji deljski -rof, 42. tuja ime, 43. plepsana podoba vaške življenja, 45. trening, 46. izraelski zunanji minister, 48. jugoslov. po podjetje, 49. m. ime, 51. e. Novi Sad.

REŠITEV PREJSNJE KRIZANOV: 1. breskva, 8. trat, 14. rekvim, 15. Norina, Agram, 17. Pt, 19. Savin, 20. 21. Bern, 23. jata, 24. dan, 25. sival, 27. at, 28. Pan, 29. gin, 32. karakter, 35. Goa, 36. 38. torr, 39. Sard, 40. rent, SA, 43. polir, 44. antika, 46. veta, 48. stavec, 49. Trianon.

HOROSKOP

Veljaven od 11. do 17. aprila 1971

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) Ne bodite ljubosumni, raje pokazite ljubeznost in nekoliko brezbrizno plat svojega značaja. Pomagalo vam bo, da si boste prihranili živčne sile in v jezcu, v stikih s prijatelji se ne pustite zavajati od trenutnih nesporazumov, bodite raje odločni.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Zabaava vas zelo privlačuje, toda trenutno dajte prednost dolžnostim. Ta teden je odločilnega pomena v poklicnem in finančnem pogledu. Posebno srečo v denarnih zadevah boste imeli konec tedna. Vse svoje pobude boste izpeljali do konca.

DVOJČKA (od 21. 5. do 22. 6.) Oglabljate se vsiljivo in rajši skrbite za svojo korist. V poklicnih zadevah boste v tem tednu doživeli važne trenutke. Doma pa bodite po možnosti mirni in se ne razburjajte. Če bo prišlo do nesporazuma, ne obupajte, s tem ne bo konca vaše sreče.

RAK (od 21. 6. do 22. 7.) Trenutna zmožnost, ki vam po vzroča mnoge težave in preglavice, bo kmalu mimo, ne da bi vi kaj storili za to. Službeno boste imeli veliko opravkov, vendar to vam ne bo škodo. Na vsak način poskrbite, da razjasnite morebitne nesporazume.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) V tem tednu boste preživeli nekaj prijetnih uric, toda morali se boste potruditi zaradi možnih muhavosti bližnjih oseb. Če ne boste zadovoljni z uspehi, ki jih imate v službi in doma, dajte krivdo svoji živčnosti.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Stare želje se vam bodo izpolnile, posebno tiste, ki so zasebne značaja. Kljub temu se ne vdaajte sanjarjenju in izpolnite svoje dolžnosti v določenem roku. Predvsem pazite na zdravje in tudi sicer boste previdni. V sentimentalnih zadevah se bo nekaj spremenilo.

TEHTNICA (od 23. 9. do 23. 10.) Od vaših pobud je odvisen odnos, ki ga boste imeli z ljubljeno osebo. Veliko oseb vas ima v simpatiji. Pazite, da se ne boste prenegali. Pri zelo važnem družbenem razmerju z neko pomembno osebo. Pri finančnih zadevah boste ugodno rešili vse zadeve.

SKORPIJON (od 24. 10. do 22. 11.) Ni vse zlato, kar se svetli. Poskušajte človeka spoznati ne le po zunanosti. To vam bo prihranilo mnogo skrbi in žalosti. Obe se vam ugodno potovanje. Pri nakupih boste previdni in varčni. Morate boste trpeti zaradi oddaljenosti drage osebe.

STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.) Imajte vedno v ospredju zasebne koristi, sicer boste utrpeli izgube. V ljubezenskih zadevah bo nastal prekrak in bo prišlo do resnih odločitev. Obetajo se vam srečni trenutki v družbi ljubljene osebe. Sedaj imate priliko, da napravite načrte za skorajšnje potovanje.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) Bodite mirni, tudi če v zakonu pride do sporov. Ne dopustite, da bi se prijatelji in znanci vmešavali v vaše intimne zadeve, niti v finančne. Izpeljte svoje načrte, ker boste samo na tak način imeli korist. Dobili boste obiske.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Nikar ne jemljite vsakdanjih vprašanj preveč resno. Držite se rajši načrtov, ki si jih boste napravili v začetku tedna. Dobili boste obisk in vabilo na sestanek. Ponuja se vam prilikost, da se seznanite z osebo, ki se bo v bodoče zelo navežala na vas.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Ne imajte strahu pred prihodnostjo. Zgodilo se bo samo to, kar sami hočete. Zaradi tega se morate natančno odločiti za tisto, kar nameravate storiti, ali pa vse opustiti. Finančne in službene razmere se bodo izboljšale.

54. TONE SVETINA

UKANA PRVA KNJIGA

Na cesti v Cerkljo je bilo živahno. Lazar je ogledoval vojsko in ni več razmišljal. Partizani so bili podobni tistim na Dolenjskem, še kar dobro oblečeni, največ v italijanskih uniformah, včasih tudi nemških, nekateri so bili še v civilu, oboroženi pa so bili z vsakovrstnim orožjem.

V Cerklju mu je presenetil živahen vrvež borov zalednih enot in tistih, ki so bili tu na tedi, v vojaški in politični soli. Kurir, ki je poznal mnogo ljudi, je kar naprej pozdravljaj in odzdravljaj. V gostilni sta se ustavila. Komanda mesta jo je preuredila v menzo. Tu sta se odločila nekaj pojesti. Lazar se je čudil brezskrbnemu vzdušju med ljudmi osvobodjenega mesta in prisrčnosti civilnega prebivalstva. Ljudje so se zavedali, da so na obronkih hribovja okoli kotline razporejena vse tri brigade. Lazar in kurir sta se sredi živahnega omizja okrepčala s toplo juho, ko je vstopil partizan in se zvedavo razgledoval po ljudih. Ko je zagledal kurirja, se mu je obraz razlezel v nasmeh. Prerinil se je do njune mize in udaril kurirja po plečih. «Zdravo sabljaj!» Zrnil se je na lesono klop in preklinjal gnečo v sobi.

Lazarju je obledel obraz, ki je kazal znake predznosti in nekaj tihga zaničevanja, takoj padel v oči. Radovedno ga je opazoval, ko se je mož spustil v razgovor s kurirjem. «Imas čik? Ti, ki se družiš s štabnimi, gotovo ne boš brez tobaka. Ne bo te vzel hudic, če mi daš vsaj polovico,»

je pomežiknil fantu, ki se mu je veselo režal. Še pred pol leta je bil stari mitraljezec, kurir pa njegov pomočnik. Ko pa je postal vodnik, je dobil fant od njega mitraljez.

«Nimam. Dal bi ti zadnjo mrvico tobaka, ko bi ga imel. V brigadi sva vedno kadila skupaj, včasih moje, včasih tvoje cigarete, in tudi kruh, ki sva ga dobila, sva si delila.»

«Pa nič, če nimas,» se je užloščeno zresnil možakar. Iz navade je začel obupano brskati po praznih žepih.

Lazar je vzel dozo, v kateri je imel še štiri cigarete, ponudil vsakemu eno in jima prižgal. Mož je začuden pogledal, se zahvalil z besedo in očmi. Zadovoljno je vzdihnil, kot že dolgo ne bi kadil. Za nekaj trenutkov se je pomudil na ostro klesanem obrazu mladega komandanta. Potem pa so mu oči zdrtile na znake položaja na rokavu. Kot bi šele zdaj ugotovil, s kom je v družbi, je prišel pojasnjevati: «Na teren grem. Pogledaj!» Dvignil je nogo, trdo v kotenu. «Za brigado nisem več, tu imam odpustnico.» Segel je v žep, razgrnil po mizi papir in je enkrat preletel pisanje, kot ne bi verjel vsebini pisma. «Pošteno so me preklunjale švabske svinje. Mesec dni sem bil v bolnici in še dobro, da mi niso odrezale noge. Staknil sem jo po neumnosti komande. Ponoči smo prišli v neznan vas. Vse premočene in prestrašene so nas natlačili po hlevih. Bil sem tako utrujen, da so se mi oči zaprle tisti hip, ko sem legel. Proti jutru pa je pokalo na vseh straneh. Skočil sem pokonci. Na vratih sem se zalezel v Nemca, ki je streljal v hlev med nas in živino. Spel me je v nogo, jaz pa sem ga kresnil s puškinim kopitom po betici, da se mi je zvrnil pod nogo. Nato sem se plazil nekaj sto metrov daleč in se zavlekel v grmovje, kjer sem čakal do noči. Potem pa sem se z zadnjimi močmi vlekel naprej do prvih hiš, kjer so me dobili ljudje. Bili smo izdani.»

«Ti si visoka funkcija,» se je nato obrnil k Lazarju in gledal trikot na rokavu. «Čeprav te ne poznam, ti bom povedal, ker si, kakor je videti, delavec in imas poštene oči, da boš lahko kaj ukrenil. Glejte, komu dajate ljudi v roke. Rad sem bil v brigadi. Nor sem bil na veliko vojsko. Danes pa grem z veseljem in žalostjo na teren. Jaz grem s pro-

pušnico. Uhajajo pa vam zdravi. Dvakrat se vprašajte, preden kogar koli, ki uide, ustrelite, zakaj je ušel. Nekateri surovo delajo z ljudmi, poleg tega pa za mojo vojaško pamet delajo zelo neumno. Za majhne pregrehe streljajo svoje, namesto da bi se s pametjo spopadali z Nemci in udili vojsko. Dan prej, preden sem bil ranjen, sem bil priča takšni ustrelitvi. Vse nas je minilo.»

Lazar ga je pozorno gledal v žalostne oči in postarani obraz, kjer so se poznali sledovi zimskih vetrov in prestrašanih dni in čakal, kaj bo mož, ki je nekoliko omahoval, še povedal. Zato ga je spodbudil:

«Morda imaš prav. Niso mi znane razmere po vaših brigadah.»

«Mislim, da imam prav. Dovolj sem poizkusil,» je dejal grenko, nato pa ježno dodal: «Nekaj lumpov se je privleklo med nas, hudicevo se znajo s komolci prerivati naprej in hoditi rajši s čevlji po glavah. Teh sem se bolj bal kakor Nemcev. Pa kaj, ko jim nič ne moreš. Preden ga odkrijejo in odstranijo iz vodstva, te lahko že dvakrat zmanjka. No, kaj praviš na to, da ne boš mislil, da govorim kar v tri dni. Pred kapitulacijo Italije, tokrat, ko smo šli na Dolenjsko, sem bil z mitraljezom v zasedi ob cesti. Ta tvoj kurir je za pričo. Pripeljal je avto, poln nemških oficirjev, in za njim še eden s policisti. Jokal sem se na mitraljezu in tresel sem se kot bolan pes, ker sem dobil povelje, da ne smem streljati nanje. Le kdaj jih dobiš tako blizu? Nekaj metrov pred cvo! In kako lepo so sedeli eden poleg drugega, kot bi jih posadil v škatico. Samo pritisnil bi na petelina in preručal bi jih kot sito. Govorili so nam o nekakšnih pogajanjih, o višji strategiji, ki ne seže v naše glave. O čevljih, hrani in orožju. Kaj pa je bilo na Zirovskem vrhu, kjer sem bil dva dni zakopan v gnoju,» je dejal mož užloščeno in zamahnil z roko. Potem je povedal še nekaj prihod iz brigade, ki jih je Lazar pozorno poslušal.

Ob slovesu sta Lazar in kurir stisnili možakarju roko in mu zaželela na terenu veliko sreče. Sprehodila sta se

po mestu, potem pa sta zajahala konja in se napotila česti ob rečici navzgor proti divizijskemu štabu.

Srečanje s prvim borcem divizije, ki jo bo prevzel, zarju vso pot ni šlo iz glave. Zdrnil mu je spoznanje, so se porajala tudi v njem, čeprav v drugačnih okoliščinah. Možakovo govorjenje, ki je bilo pravzaprav slučajni izraz nakopičenega nezadovoljstva, je povezal z Novljanovimi zori, in sklenil je biti dvakrat previden.

Po napadu na nemške postojanke v Selški dolini, ki zaslugi izdaj in hitre nemške intervencije ni uspel, so brigade vrtnile na položaje po cerkljanskih hribovih in na močje Blegoša. Tudi divizijski štab je bil spet na staro mestu. Nemci niso sledili enotam in zasmeženo hribovje, se niso čutili dovolj močne in so imeli dovolj opravka utrjevanjem postojank. Zato je bilo po hribovih mirno in dan tudi iz daljav ni bilo slišati ne strela ne eksplozije.

Duleta sta našla v razgovoru s stariim očancem hišo, kjer so bili nastanjeni obveščevalci. Krekpo sta strela roke, se nekaj časa smejala in ogledovala druga gega. Videla se nista že, odkar je Dule prevzel brigado. Franceta Prešerna in jo peljal na Turjak. Sicer pa sta Dule in Lazar stara znanca še izpred vojne, ker sta blizu skupaj doma, še bolj pa sta se spoznala v partizanski Peš so se napotili po gazi proti štabu. Obujala sta spomin na tiste dni, ko je Lazar prve mesece 1942 prišel v vojsko, ki jo je vodil Dule, kasneje pa sta bila skupaj v odru katerega komandant je bil Dule.

Z občutkom zadovoljstva in vznemirjenosti je Lazar pil skoraj nizka vrta v izbo, kjer sta slonela nad specialni major Hrvat in komisar Metod.

«Predstavljam vam novega komandanta, tovariša Lazarja,» je dejal Dule, ko so vstopili.

Major Hrvat se je vpravil, tlesnil z novimi škornji rdečega usnja in se lahko priklonil. Bliskovito je premetel mladega moža, ki se je neprisiljeno in prikupno smeh in ponudil močno, lopatasto roko. Širokopleč in visok manj kot dva metra je segal skoraj pod zakajeni strop.

PREGLED OSEMLETNE DEJAVNOSTI BOROVE MOŠKE ODOBKE

Bo «plavim» v prihodnjem letu uspel prodor v najvišjo ligo?

Po letošnjem častnem mestu, za izredno močno Petrarco, meri Bor v prihodnjem prvenstvu na napredovanje

Pred kratkim se je končalo moško odbojarsko prvenstvo B lige. V tej kategoriji se vrsto let uspešno nastopa tudi šesta SZ Bor. Letošnje prvenstvo je bilo po vrsti že 8., odkar ima slovenska šesta status drugoligaša.

Da nam bodo uspehi slovenskih odbojkarjev bolj jasni se moramo ozreti nekoliko nazaj.

V sezoni 1961-62 ekipa združena prvih pritegne pozornost odbojarskih športnih delavcev z zmago v C ligi. V desetih nastopih osemkrat zmaga in samo dvakrat ostane prazen rok. Na kvalifikacijah v Padovi pa Jurkiču, Sergiju in Valterju Veljaku, Drašču, Mijotu, Vitezu, Skrijarju in Orlu ne uspe napredovati v višjo ligo. To se je posrečilo CIAM iz Modene, ki je tudi letos igral v skupini z Borom, toda pod imenom UNIPOL. Borovci so tekmo proti Modencem izgubili, premagali pa so SCI Miani iz Trevisa.

Fred devetimi leti so vsi poznali odbojke prerokovali Boru lepo bodočnost. Danes pa lahko mirne duše trdimo, da se niso zmotili.

Kot tretjega Bor v naslednji sezoni zasede na končni lestvici drugo mesto, za takratnim tradicionalno neugodnim nasprotnikom AGI iz Gorice.

Po novih ukrepih odbojarske zveze se lahko tudi drugouvrščeni Bor udeležijo kvalifikacij, ki so bile ponovno v Padovi. Poleg AGI in Bora se v Padovi potegujejo za napredovanje v B ligo še Sicedion iz Mantove in nasprotnik iz prejšnjega leta SCI Miani iz Trevisa.

Na igrišču pa se niso predstavili odbojkarji Polissportive Studentesce iz Ferrare. To pot pa nas na nas fantje (prejšnjim se pridružuje še Cej in Neubauer) niso razočarali. Vse svoje tri nasprotnike so pre-

pljučivo premagali in samo Treviso jim je odvzel en niz. Njihov neposredni tekmeč, ki se je ponasjal prvim mestom v C ligi — AGI iz Gorice — je v Padovi ostal prazen rok. Ne bo odveč, če se enkrat obudimo te lepe spomine z rezultati in s končno lestvico: Mantova-Miani 2:1, Bor-AGI 2:0, Bor-Miani 2:1, Mantova-AGI 2:0, Miani-AGI 2:1 in Bor-Mantova 2:0. Končna lestvica:

Bor	3	3	0	6:1	6
Mantova	3	2	1	4:3	4
Miani	3	1	2	5:4	2
AGI	3	0	3	1:6	0

Kot novinec v B ligo je v sezoni 1963-64 Bor zasedel na končni lestvici odlično 4. mesto. Zmagal je predhodnik današnjega prvligaša Casadia iz Ravenne, Robur. Koliko je bilo vredno to 4. mesto nam potrdi to dejstvo: mestna tekme Libertas in CRDA, ki sta imela uspešno in dolgotrajno odbojarsko tradicijo, se morata posloviti od te lestvice. Pripomniti pa moramo, da je splošno vrsto zapustil sedanj trener ekipe Sergij Veljak, ki je napravil verjetno edinstven športni podvig. S prikazano igro v B ligo si je izbojeval mesto v izbrani «azurni» vrsti.

Sezona 1964-65: borovci zdrknejo na končni lestvici le za mesto nižje. Nedvomno pa je važna druga ugotovitev tega prvenstva. Ta sezona prinese prodor mladih in obetavljive moči: Uršiča, Vodopivca, Plesničarja in Fučke. V tej skupini zmagajo Gasilci iz Ravenne.

Po spodbudnem začetku v naslednjem prvenstvu (prvi na lestvici po štirih zaporednih zmagah) v nadaljevanju preživljajo Tržačani majhno krizo s petimi zaporednimi porazi in obično na 6. mestu. Zmagal je CSI Milano. Druga mestna šesta CRDA spet nazaduje.

V sezoni 1966-67 pa se Bor spet povzpe za dve mesti višje. Prvo mesto gre Casadiu iz Ravenne, kateremu sledijo Bovoli, Menegola in Bor.

Naslednje po vrsti 5. Borovo drugoligaško prvenstvo pa prinese dotakratni največji uspeh: 3. mesto. Čeprav je bil zaostanek za zmagovalcem Bovolijem iz Bologne in Ravalicom iz Trsta 10 oziroma 8 točk, tej uvrstitvi ne jemlje nobene vrednosti. To leto je zapustil Bor Valter Veljak, na obzorje pa je stopil njegov brat Klavdij, ki je v tem prvenstvu pričel svojo izredno uspešno in bogato športno kariero.

V tem prvenstvu se morajo posloviti od B lige tri ekipe: Libertas Trst, Intrepida in Robur.

Sezona 1968-69 pa prinese Boru doslej najslabšo uvrstitev, 7. mesto. Če pa natečemo imena šester, ki so bile na končni lestvici pred njim, ne smemo šteti 7. mesta za neuspeh. Zmagal je predhodnik današnje ARC — Linee, Ravalic, pred Celano, Pagninom, Minelliem, CIAM, Mazzonijem in Borom. V Modeni je 8. marca 1969 odigral poslovinno tekmo v «plavi» vrsti njen dolgoletni kapetan in trener Učo Jurkič. Prav njemu gre največja zasluga, da je s svojim prizadevanjem in neutrudnim delom pripeljal Bor v 2. ligo, žel obilo uspehov ter vzgojil celo vrsto odličnih odbojkarjev, ki so nastopili celo v izbrani vrsti Italije. To leto je bilo poslovinno tudi za dolgoletnega, zvestega borovca Vojka Mijota.

Po odhodu Jurkiča je prevzel vse njegove dotedanje zahtevne naloge Sergij Veljak. Pod njegovo strokovno roko se ekipa povzpne na tretje mesto, kot v sezoni 1967-68. Tržačani so bili v tem prvenstvu stisnjeni v «skrajse» dveh res odličnih ekip Minelli in Petrarce. Preko 3. mesta se res ni dalo iti.

Zadnje, pred kratkim končano prvenstvo, pa je prineslo Boru največji uspeh in obenem najboljšo uvrstitev. Drugo mesto za Petrarco iz Padove je res izredno. Odbojkarji iz Padove so letošnje prvenstvo odigrali pod strokovnim

vodstvom Čeha Humhala brez poraza. Poleg tega so zgubili samo štiri nize, od katerih dva proti Tržačanom. Te številke so torej več kot zgovorne.

Po vzratnem šteju zadnjih dveh let je torej na vrsti številka ena. To bi pomenilo v prihodnjem prvenstvu osvojitve prvega mesta za Bor in napredovanje v tako zasedeno in že osmem let pričakovano A ligo. Za ta podvig so naši fantje resnično sposobni in jim že sedaj želimo obilo sreče za prihodnje prvenstvo.

F. G.

Še o porazu Ignisa

ANTWERPEN, 10. — Nadaljujejo se odmevi v tisku o sinočnjem porazu Ignisa proti TSKA. Trener Nikolič je dejal, da je na igro njegovih vplivalo srečanje, ki so ga pred kratkim igrali proti Simmenthalu za prvo mesto v italijanskem prvenstvu.

Belgijski tisk, za katerega je Ignis bil favorit, poudarja, da je TSKA nastopila celo brez svojega najboljšega igralca Vladimira Andrejeva (215 cm) in da je ekipo v odsotnosti trenerja vodil kapetan moštva Sergej Bjelov.

On tekmi se ustavlja tudi španski tisk, ki pravi, da je Ignis igral prav gotovo mnogo slabše kot proti Real Madridu. Na poraz je nedvomno vplival zelo slab dan Raga, ki je grešil celo pri prostih metih.

CLERMONT FERRAND, 10. — V finalu ženskega pokala državnih prvakov in košarki je sovjetska ekipa Daguaava iz Rige premagala petico Clermont — Ferrand Université 72:59 (40:42).

Vesele velikonočne praznike vsem športnikom

POMLAD JE... PRIŠLA!

Kontrolirajte učinkovitost svojega vozila in poskrbite, da bo lepše

z novimi modernimi prevlekami
z neuničljivimi preprogami «moquette»
z varnostnimi pasovi «KLIPAN»

Oskrbite se tudi z vsemi nepogrešljivimi in koristnimi pripomočki, da si zagotovite prijetno in mirno vožnjo.

OBIŠČITE NAS IN DALI VAM BOMO KORISTNE NASVETE !!!

ZANCHI
AUTOFORNITURE

TRST — ULICA CORONEO št. 4

KAROERIJA

«PROSEK»

Lastnik ALBIN PERTOT
PROSEK 1 — Telefon 225-367

IZVRŠUJE VSAKOVRSNA
POPRAVILA
CESTNA POMOC

BARVANJE V PEČI PRI 80°

želi vesele velikonočne praznike svojim
klijentom, prijateljem in znancem

DOMAČI ŠPORT

DANES

Nedelja, 11. aprila 1971

NOGOMET

1. AMATERSKA LIGA

15.30 v Pieris

Pieris — Vena A

2. AMATERSKA LIGA

10.00 v Trstu, Sv. Sergij

CRDA — Primorje A

3. AMATERSKA LIGA

10.30 v Trstu, stadion «1. maj»

CMM — Devin

10.30 v Bazovici

Breg — Esperia

15.30 v Bazovici

Zarja — Bar Veneto

15.00 v Podgori

Piedimonte — Juventina

15.30 v Sovodnjah

Sovodnje — Brazzanese

JUTRI

Ponedeljek, 12. aprila 1971

ODOBJKA

MOŠKA D LIGA

10.00 v Trstu, stadion «1. maj»

Breg — Turriaco

ŽENSKA PROMOCIJSKA LIGA

09.00 v Gradišču

Torriana — Sovodnje

09.00 v Dobrodo

Hrast — Corridoni B

NOGOMET

MLADINSKO PRVENSTVO

10.00 v Podgori

Juventina — Virtus

SPLOŠNA PLOVBA
piran-jugoslavija

Zupancičeva 24

66330 Piran, pp 1

Telefon 73-470

Telegram: Plovba Piran

Mednarodni pomorski prevoz
z modernimi ladnjami nosilnosti 8.000 — 19.000 ton
— LINJA OKOLI SVETA
— LINJA JADRAN — ZAHODNA AFRIKA — JADRAN
— PROSTA PLOVBA
— POTNIŠKA SLUŽBA
— SIMEX Ljubljana — samostojna enota za uvoz-izvoz, groistično trgovino in zastopanje tujih firm

Za vse informacije se, prosimo, obrnite na upravo podjetja v Piranu ali na naša predstavništva v Jugoslaviji in v inozemstvu.

ŠAH

Uljanik osvojil 1. mesto na turnirju v Trstu

Na 1. mednarodnem šahovskem brzoturnirju, ki ga je organiziralo tržaško šahovsko društvo (SST) je bilo prisotnih 8 jugoslovanskih in 9 italijanskih ekip. Prvo mesto je osvojila ekipa Uljanika iz Pulja, ki je zbrala 59,5 točke, od skupnih 64 možnih. Na drugo mesto se je uvrstila 1. ekipa domače SST.

Italija-Nizozemska
«under 21» v Trstu

TRST, 10. — Mednarodna nogometna tekma med reprezentancama «under 21» Italije in Nizozemske bo 5. maja ob 20.30 na stadionu Grezar v Trstu.

OBVESTILO

Slovensko planinsko društvo Trst obvešča, da mladinski izlet na Grmado, ki bi moral biti v ponedeljek, 12. aprila odpade iz organizacijskih razlogov.

SLOVENSKO
PLANINSKO DRUŠTVO
TRST

organizira 1. in 2. maja
SMUČARSKI IZLET
NA MARMOLADO (3.230 M)

Krasna smučišča tudi za začetnike
Vpisovanje v Ulici Geppa št. 9

Alpinistični odsek SPDT obvešča, da se v nedeljo, 18. APRILA prične

PLEZALNI TEČAJ V GLINŠČICI

Začrtani so lahko vpisejo v Tržaški knjigarni do 10. aprila.

Ostali podatki bodo pravočasno objavljeni v dnevnem tisku.

S svojim prodornim pogledom je zbudil pri majorju zanimanje in spoštovanje.

Tudi Lazar se je kratko pomudil pri majorjevi ugaletnosti, ko se je predstavil v svoji polni moškosti, s tipično vojaško samozavestjo, ki je bila tako popolno odigrana, da je nehoti zbudila pozornost. Toda kljub obojestranskemu dobremu vtisu je Lazar ušel v sivih, preveljanih obeh skrite oholosti in preziranja, ki ga vsa navidezna vdanost ni mogla prikriti.

Hrastu pa je nezaupljivo tipajoči pogled prišleca zbudil neugodje. Vendar se je ta bežni vtis kmalu razgubil v razgovoru med možmi, ki jih je usoda povežala v skupno vodstvo divizije.

Lazar se je z lahkoto vživljal v spremenjeno okolje, zato se je v novi družbi kmalu dobro počutil. Udobno je sedel k peči in postregel so mu s čajem, kruhom in gorenjsko zasko. S slastjo je jedel in jim pripovedoval dogodivščine s poti iz glavnega štaba na Primorsko. S tovarišem Perom, ki je bil pred kapitulacijo Italije komandant alpske cone, sta krenila s petnajstimi možmi z Dolenjske, skoraj brez nezgod in streljanja prekoračila Notranjsko in se na večer pojavila v prvi primorski vasi.

Primorci so nas nepozabno sprejeli. Dekleta so nam privedle dobrodošlico. Znale so več partizanskih pesmi kot midva, bila sva presenečena in počaščena z gostoljubnostjo. Po dolgem času sva spala v mehkih posteljah. Zjutraj pa smo vsi skupaj doživeli novo presenečenje. Napadli so nas švabi in vlasovci, ki so od vseh strani drli v vas. Med hišami so švabi našli padli. Na nasprotnem koncu vasi, kjer se je začel spopad, smo se skušali izmuzniti in doseči gozd. Za ohranitev na hribčku sva s Perom in kurirji naletela na kolono Nemcev. — Halt, halt, — so se drli kot nori, se spustili v strelce in nas skušali obkoliti. Pera so zadel v nogo. Ko so kurirji odnašali ranjena, sem zadrževal Nemce, da niso mogli skleniti obročja. Hudičovo na gosto so streljali. Kar pogledati!

Lazar je snel plašč in pokazal tri luknje, ki so jih na-

pravile krogle.

«Pera bi moral prevzeti 31., jaz pa 30. divizijo. Ker pa je bil ranjen, je Novljan mene poslal k vam. Pero se je zelo bal iti na Gorenjsko.»

Dule in Metod sta se spogledala in se zasmejala in tudi major Hrast je rahlo ukrivil ustnice.

«Seveda, Lazar, tudi ti bi se bal, če bi bil v njegovi koži. Kot komandant cone se je pogajal z nemškimi majorjem, pooblaščenec generala Rössenerja. Najprej so se menili o nevtralnici coni v Poljanski dolini, potem pa o odhodu brigade na Dolenjsko. Nemški major je ponujal v zameno, da se ne bi napadali, čevlje, obleko in orožje. Iz vsega pa ni bilo nič drugega kot obkolitev in pokol brigade na Zirovskem vrhu. Ali ni bilo tako, tovariš major?» se je Metod obrnil k Hrastu.

«Seveda je bilo nekako tako. Pero ni znal izkoristiti nemških slabosti pred italijanskim zlomom. Od Nemcev je zahteval preveč, zato ni dobil nič, pravzaprav je precej izgubil. Namen nemških pogajanj je bil pridobiti na času. Tako so Nemci preliščili njega, namesto da bi on nje. Njegova zamisel je bila izvrstna, vendar pretirana, da bi mu Nemci nasledili, je zaključil Hrast neljubo temo.

Hrast si namreč ni bil na jasnem, če morda ne vedo, da je bil on tisti ilegalce, ki je zrežiral po Wolfovi zamisli sestanek Nemcev s partizani. Majorja Wolfa je prek zaupnika v pokrajinskem komiteju povezal s komandantom cone, ki je bil bolan na pogajanj. Priklil je vznemirjenost in se zagledal v Lazarja, ki se je sproščeno zasmajal:

«Ta se je pogajal že z Lahi na Dolenjskem. Ni ga izučilo, da jo je dobil pod nos od glavnega štaba. Nekaj mi je pravilo o tem,» je Lazar zamahnil z roko in se obrnil k Duletu. «Ali ne, Dule? Mi smo pa za razgovore s puškami in topovi.»

«Tako je. Bil švabo, kjer koli da vidiš. Jaz se še z mrtvim Nemci ne bi pogajal, kaj šele z živimi, ker ni prav nič zaupati,» je dejal Dule, Metod pa je pritrdil in nadaljeval:

«Gorenjem je napravil Pero uslugo, da ni prišel v divizijo, ker ni pri njih dobro zapisan.»

«Saj tudi oni niso pri njem. Pravi, da je vsak drugi sumljiv. Tistega večera, preden je bil ranjen, mi je v postelji razlagal, da jih bo dal štirinajst ustreliti takoj, ko bo prevzel divizijo.»

«Pa ja nimam spiska s seboj,» se je zasmajal Dule.

Major Hrast pa se je nevedoma zresnil in se le prisiljeno smejal, ker so se vsi krohotali.

«Ni bilo časa. Preveč so ga preresetali, in sem ga moral nemudoma poslati v bolnišnico.»

Metod, ki je vedel, da se je Pero s svojimi fantastičnimi načrti kaj rad napihoval in več govoril, kot je naredil, pa je dejal:

«Ne vem, če je še kaj ostalo, kar je imel on na seznamu, ker smo že sami precej počistili, odkar je zapustil naše področje.»

Zapletli so se v razgovor o bojih, ki so jih bili po Dolenjski, Notranjski in Gorenjski. Nehote so se dotaknili agenture gestapa in izdaj, kar je na Hrasta, ki je sedel v kotu, zavil v oblake dima, vplivalo, kot je ga nekdo kar naprej drezal v živo rano. Sicer se je že nekoliko navadil na te vrste razgovorov. Sprva, ko je prišel mednje, jih je še sam spodbujal, da je dobil občutek gotovitosti, da ne leti nanj, temveč na druge. Počasi pa mu je to govorjenje pričelo presaditi. Najprej je vplivalo nanj kot streljanje iz daljave, zdaj pa je dobil občutek, da krogle vse bolj pogosto sekajo v bližino. Zato se je potuhnil in se ni spuščal v razgovor. Njegova pozornost je veljala novemu komandantu. Iz vsake njegove geste in besede je skušal odkriti, kaj vse se skriva za bistrim, nezaupljivim pogledom, ki so ga prekrivale tople besede in prijeten smeh. Kot dober poznavalec ljudi je instinktivno spoznal, da je zanj zelo nevaren. Ze orjaška postava in krepke pesti so ustvarjale videz biološke moči in napadalnosti.

Prav gotovo bo njegova prisotnost prinesla nekaj usodno novega, si je mislil Hrast, kar ga bo prisililo, da bo moral ravnati hitreje in bolj temeljito, kot je mislil. Z občutkom tesnobe je ugotavljal, da bo ta človek slabšal njegov položaj

in slutil je, da si ga bo težko pridobil. Zadovoljen bo lahko, če mu vsaj ne bo sovražek. Ze Dule in Metod sta ga vedno bolj gledala postrani, dokler ju ni od časa do časa zopet uspal in odvrnil njunih nezaupljivih nosov. Da ni tu še Pemca, ki je itak že po naravi nezaupljiv in oprezen.

Zato je Hrast sklenil, da bo storil vse, da si novega komandanta pridobi. Medtem se bo položaj spremenil njemu v prid in njim v škodo. Njegov cilj in neposredna naloga, ki je ni mogel opraviti v štirih mesecih, da bi spravil Duleta s poti in postal sam komandant divizije, se mu je ob Lazarju še bolj odmaknila. Zdal je komaj še upal misliti nanjo, čeprav je major Wolf še vedno računal na to, da mu bodo, kot edinemu višjemu oficirju-strokovnjaku, le zaupali divizijo. Potem bi jo spravil v gotovo propast, kar bi pomenilo konec njegove vloge in pot k drugim, še nevarnejšim nalogam.

Razgovarjali so se pozno v noč in se domnili, da bodo naslednjega dne analizirali položaj divizije, njene boje v zadnjih mesecih in se domnili, kako bodo vodili divizijo.

8

Pod večer, ko se je v drevju zgostil mrak in so se v redkih hišah prižigale prve luči, so se sestali na divizijskem štabu, da bi analizirali položaj in seznanili novega komandanta Lazarja z nalogami. Poleg Lazarja, Duleta in Metoda so poklicali še Hrasta kot operativnega oficirja, ki je izdeloval načrte za napade, in obveščevalca Bliska, ker je Pemca odšel na Gorenjsko, da bi z vodstvom varnostno obveščevalne službe ugotovil Hrastovo zadržanje pred vojno in njegovo delo v prvih dveh letih boja. Dule je Hrasta namenoma povabil na sestanek, na katerem bodo obravnavali varnostne zadnjih porazov. Nameraval ga je obremeniti z negotovostjo in zavreči v delovanje. Opazil je, da major v zadnjem času postaja živčen in ni nič več tako samozavestno miren kakor prve tedne, ko so ga potegnili iz brigade v divizijo. Tudi to ga je opozarjalo, da najbrž nekaj ne bo v redu z njim.

(Nadaljevanje sledi)

ZARADI DRŽAVLJANSKE VOJNE V VZHODNI BENGALIJI

Pakistanska država na robu popolnega finančnega bankrota

Pogajanja visokega pakistanskega funkcionarja v Washingtonu - Nejasno stanje na bojiščih

WASHINGTON, 10. — Visoki funkcionar pakistanskega ministrstva za finance je v teh dneh v Washingtonu, kjer se pogaja z ameriško vlado za večje posojilo, ki naj bi preprečilo Pakistanu popolni finančni bankrot. Vest sta sporočila ameriška lista «Evening Star» in «Washington Post». V tem trenutku smešajo pakistanski zunanji dolgovi okoli 4 milijarde dolarjev, zaradi državljanske vojne pa je zelo težko pridobiti dodatne izjave.

Po pisanju lista «Washington Post» so države upnice mnenja, da se ne odobrijo Pakistanu novi odloži za kredite, ki bodo zapadli 30. junija. Države upnice se namreč bojijo, da bi jih odlog kreditov izpostavljal obtožbam, da financirajo pakistanske vojaške operacije v Vzhodni Bengaliji.

List «Evening Star» pa poudarja, da bo pakistansko finančno stanje postalo brezupno čez poltisoč mesece, če se vladi ne bo posreželo dobiti kjerikoli nova posojila. List trdi tudi, da skuša Nixonova vlada prisiliti pakistanske oblasti, da prenehajo z boji v Vzhodnem Pakistanu, ker bi jim sicer ne odobrila novih posojil. Po teh vestih, naj bi bil ameriški zunanji minister Rogers sicer pripravljen, da izplača Pakistanu posojilo 87 milijonov dolarjev, ki je bilo sklenjeno že prej, počakal pa bi s pogajanjmi za odobritev novih kreditov v znesku 20 milijonov dolarjev in tudi z drugimi pogajanjmi, ki zadevajo odobritev kreditov na daljše roke.

Vesti s bojišč v Vzhodni Bengaliji so še vedno zelo protislovne. Pakistanski radio je sporočil, da so se uporniki v pristaniškem mestu Čitagongu vdali in da državljanska vojna ni več. Katerim je poverjena naloga zaščite javnega reda, Pakistanski radio je nadalje izjavil, da je več političnih osebnosti v Vzhodnem Pakistanu izjavilo, da želijo sodelovati s osrednjo pakistansko vlado. Med temi sta baje bivši ministri predsednika Ajub Kana Qader Caudhury ter poglavar pravovernih muslimanske skupnosti Farid Ahmed.

Indijska časopisna agencija «PTI» pa sporoča, da so uporniške čete zavzele tri letališča na področju Rangpura in Sylheta, nadalje da se te sile uspešno upirajo pritisku pakistanskih sil ter še vedno vodijo silovite boje v okolici Čitagonga.

Pakistanski radio skuša prikazati stanje v Vzhodni Bengaliji kot popolnoma normalno. Med drugim je sporočil, da je stanje v Daki popolnoma mirno in da so oblasti celo že vrnille zasebnikom orožje, ki je bilo zaplenjeno na podlagi zakona o izrednem stanju. Tudi v Čitagongu je menda dejavnost v pristanišču popolnoma normalna. Podobno je tudi v nekaterih drugih krajih. Gotovo pa je, da so se pakistanske čete umaknile iz Rajshajha. Značilna je tudi vest, da so pakistanske oblasti zaprle mejo z Indijo, ker se bojijo infiltracije ljudi, ki so naklonjeni osvobodilni vojni.

NA PROCESU PROTI ANGELI DAVIS IN RUCHELLU MAGGEEJU

Branilci zahtevajo naj sodnik odstopi

Sodnik Lindsay, prijatelj guvernerja R. Reagana, je znan rasist

NEW YORK, 10. — Branilci temnopolte revolucionarke Angele Davis in njenega tovariša Ruchella Mageeja, ki ju pravkar zaslišujejo na kalifornijskem sodišču v San Rafeleju, so se enkrat potrdili, da bodo absolutno zahtevali odstop sodnika Lindsayja, ki je znan rasist. Po krajšem premoru se je večeraj spet sestalo sodišče in predsednik sodišča je povedal, da ne namerava sprejeti zahteve branilstva v zvezi z njegovim odstopom. Lindsay je dalje poudaril, da ekvatorno znanila, da bi bil rasist ali da bi bil kadar koli zagovarjal rasizem. Branilci pa vztrajajo, češ da je Lindsay zelo dober prijatelj guvernerja Ronald Reagana, ki je znan rasist, in da tudi sam ne bi mogel biti nepristranski v procesu, kjer sta oba obtožena temnopolte in še revolucionarja.

Branilci so medtem že predstavili priziv vrhovnemu sodišču. Lindsay je tako bil prisiljen na osnovi kalifornijskih zakonov, da spet preidne razpravo in dovolji branilstvu ter drugemu sodniku, ki ga je sam imenoval, da razpravlja o možnostih imenovanja novega sodnika. V primeru, da bi se stranki ne sporazumeli, bo sodnik imenoval sodni svet.

Zatišje v Kolombu

KOLOMBO, 10. — Oblasti so začasno ukinile davi ob 6. policijsko uro, da bi omogočile državljanom nakup vsakdanjih potrebščin. Policijska ura je stopila ponovno v veljavo ob 16. uri popoldne. Po trditvah

mu gibanju «Bangla deš». Agencija «PTI» sporoča še, da vzhodnopakistanske osvobodilne sile ustavile s pomočjo civilnega prebivalstva močne enote pakistanske vojske, ki so prodirale proti Rajshajhu. Nadalje sporoča, da so pakistanske sile pobile v mestu Dzsore celotno posadko tamkajšnje policijske postaje.

Calley kuje dobiček z mylajsko zaloigo

NEW YORK, 10. — Neodvisno od tega, kar se mu bo zgodilo v zvezi s procesom zaradi dogodkov v My Laiu, si je poročnik Calley že sedaj zagotovil finančni uspeh s svojo knjigo «Calley: ameriška tragedija», ki jo bodo objavili prihodnjega 15. septembra pri založbi «Viking Press».

Založnik Thomas Guinsburg je povedal, da sta Calley in njegov leposlovni sodelavec častnik John

Sack že prejela predujem v višini 100.000 dolarjev za knjigo od katere je bilo objavljenih nekaj odlomkov v mesečniku «Esquires». Guinsburg je še pojasnil, da prihajajo od vseh strani naročila za knjigo. Založnik je baje že sklenil, da bo natisnil s prvo izdajo vsaj 50.000, če ne celo 100.000 izvodov. Calley in Sack si bosta razdelila honorar na pol. Predvidevajo, da bo rokopis pripravljen že do junija skupaj z raznimi dodatki, ki zadevajo sedanji sodnijski postopek.

Po 19 letih najdeno truplo na Everestu

KATMANDU (Nepal), 10. — Član mednarodne gorske odprave na Everest, Italijan Carlo Mauri, je danes odkril v enem od ledenikov truplo gorskega raziskovalca, člana neke švicarske odprave, ki naj bi ga plaz zasul pred 19. leti.

V FILIPINSKEM DRŽAVNEM ZAPORU PRI MANILI

Spopadi med jetniki terjali deset mrtvih

Ravnatelj prispeva vzroke spopadov pomanjkljivostim zopora in osebja ter prevelikemu številu jetnikov

MANILA, 10. — Zaradi hudih neredov, do katerih je prišlo v filipinskem državnem zaporu jugovzhodno od Manile, je izgubilo življenje deset jetnikov, precej več pa je ranjenih. Podatke je posredoval ravnateljstvo zopora, ki je podrobneje sporočilo, da je devet mož bilo ubitih večer, enega na so naši mrtvega davi pri vходу v kapelo.

Pred nekaj meseci je v istem zaporu med podobnimi neredi in spopadi izgubilo življenje 29 oseb. S preiskavo je policija ugotovila, da so vsi umrli zaradi strelcev ali zabodljivcev. Namestnik tajnika pravosodnega ministrstva Catalino Marcarig, ki se je svoj čas že bavil s preiskavami o nereditih v omejenem zaporu, se je danes spet podal v zapor, da bi tudi tokrat vodil preiskavo in zasliševanja.

Po vestih, ki jih je posredovalo ravnateljstvo zopora, sta se večeraj spoprteli dve nasprotni skupini jetnikov, medtem ko je bila večina jetnikov pri velikonočnih verskih obredih. Ozračje je danes še vedno zelo napeto, ker kroži vest, da ena od skupin jetnikov pripravlja nove nerede, ker hoče masčevati umrle tovaršice.

Ravnatelj zopora Alejo Santos prispeva vzroke nerediti raznim pomanjkljivostim zopora, prevelikemu številu jetnikov, preomejenemu številu čuvajev in podobno. Zapor med drugim ne razpolaga z zdravniki

in psihiatri, ki bi se ukvarjali in ki bi zdravili duševno neuravnotežene jetnike. Da bi odpravil vsaj eno pomanjkljivost zopora je ministar za pravosodje Vicente Abad Santos ukazal, naj približno 1000 jetnikov odpeljejo iz zopora v tri kazenske kolonije na južne otoke.

Potres v Jugoslaviji

BEOGRAD, 10. — Aparati seizmološkega zavoda v Beogradu so zabeležili danes jutraj ob 3.58 potresni sunek srednje jakosti na področju 245 km južno od Beograda. Po podatkih zveznega zavoda je bila jakost potresa v njegovem središču okrog šeste stopnje. Potresni sunek so najbolj občutili prebivalci Dajakoviće, Plava in Gusinja v Črni gori. Po do sedaj prispelih vesteh potresni sunek ni prizadejal škode.

Izšlo je

novih pet knjig
iz edinstvene
knjižne zbirke

NAŠA BESEDA

Izbrano delo

IVANA POTRČA
(2 knjigi)

IVANA PREGLA
(3 knjige)

OBISČITE NAS
ČIMPREJ!

Tržaška knjigarna

TRST — Ul. sv. Franciška 20
Tel. 61-792

Pokvarjeni ventili

na «Apollu 15»

KENNEDYJEV RT, 10. — Iz odgovornih krogov ustanove NASA se je zvedelo, da bodo morali tehniki zamenjati več ventilov v matični ladji in v servisnih modulu vesoljske ladje «Apollo 15». Domnevajo, da zaradi te nevarnosti ne bodo prisiljeni odložiti poleta.

NASA je pojasnila, da se je pokvaril ventil v matični ladji in da je dovajal zaradi tega preveč kisika v notranjost kabine. Na drugi strani pa so tehniki podjetja «North American Roc Well» svetovali, naj zamenjajo številne pokvarjene ventile pri dobavi kisika in vodika v servisni modul.

Trgovina jestvin in zelenjave

ZDRAVKO KANTE

PROSEK 152

KONFEKCIJA

I RENE

PROSEK 141

RESTAVRACIJA

VLADI LUXA

PROSEK 539 — Tel. 225-398

RIBARNICA

MARČELA PERTOT

TRST (Barkovlje)

Ul. S. Bortolo 2 — Tel. 410-330

TOBAKARNA in
PRODAJALNA ČASOPISOV

PROSEK 151

TRGOVINA POHIŠTVA

PUPIS

SESJAN — Tel. 20-269

Velika izbira sodobnega pohištva — Najboljše cene in ugodni plačilni pogoji — Odprto tudi ob nedeljah.

GOSTILNA

UMEK PETER

GROČANA 47

GOSTILNA

FRANC GUŠTINČIČ

JEZERO 7

DROGERIJA

VASILIJ GULIČ

OPČINE, Narodna 48

Trgovina ženske in otroške konfekcije

«MINI MODA»

BOLJUNEC 42

FRIZERSKI SALON

VANJA

BOLJUNEC 44/A

Starim in novim klientom voščil veselo veliko noč nova

TRGOVINA CEVLJEV

GRAZIA DI LENARDO

SV. KRIZ — KRZADA

SLOVENSKO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE
ZA FURLANJO — JULIJSKO KRAJINO

prideji 1. in 2. maja 1971
ob priliki 25-letnice ustanovitve

družabni izlet
z avtomobilsko
ocenjevalno vožnjo
v hotel Uvala Scott
pri Kraljevi

V vpisnici je vključena srečka za izžrebanje motornega kolesa «graziella», ki je že na ogled v Tržaški knjigarni. Udeleženci izleta in tekmovalci bodo seveda deležni tudi vrste drugih nagrad, ki jih SGZ še vedno prejema in katerih seznam bomo v kratkem objavili.

TRST, Ulica Carducci št. 15
Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov, šestil, računal in potrebnih za višje šole, toplomerov in fotografskega materiala.

GOSTILNA in TOBAKARNA

MILIČ

BRISČIKI — Tel. 221-490

Pekarna in slaščičarna

GUŠTINČIČ

SV. KRIZ 204

MANUFAKTURNA TRGOVINA

«DA ANITA»

BAZOVICA, Ul. I. Gruđen 68 — Tel. 226-147

KMETIJSKA ZADRUGA

TRST

Ul. Foscolo 1

ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA

ANDREJ TERČON

SESJAN 27/A — Tel. 209-259

Trgovina jestvin JOSIP ŠKABAR

OPČINE, Narodna 42 — Tel. 211-026

ZADRUŽNA PRODAJALNA

OPČINE, Alpinska 85 — Tel. 211-054

SAMOPOSTREZNA TRGOVINA JESTVIN

EDVARD GRUDEN

NABREŽINA (center)

KROJACNICA

SILVESTER MARKUŽA

SESJAN 10/E

Restavracija «RUBIJSKI GRAD»

Lastnik Bruno PETEAN

SOVODNJE 5

RADIO - TV - ELEKTROGOSPODINJSKI STROJI

BRUNO BRESCIANI

OPČINE, Narodna 47 — Tel. 211-711

GOSTILNA

«POD TABROM»

Lastnik LUDVIK GUŠTIN

COL (Repentabor) št. 8
Tel. 227-120

— Kraški pršut

— Klobase

— Domača vina

Pekarna in slaščičarna

ELVIRO JERMAN

BAZOVICA, Ul. I. Gruđen 64 — Tel. 226-147

KMEČKA BANKA

R. Z. Z. O. Z.

GORICA — Ul. Morelli 14

Tel. 22-06

KMEČKO - DELAVSKA POSOJILNICA

SOVODNJE

Tvrda

ELIJA ČUK

GORICA - Trg Cavour 9
Telefon 35-36

KMEČKA ZVEZA

GORICA, Ul. Malta 2

Društvena gostilna Prosek

(center)

Tel. 225137

MALLARDI & Co.

Mednarodni prevozi

TRST, Ul. Roma 15 — Tel. 37-823, 36-370, 61-082

Telex: 46-078 MALLSPED

Vse carinske operacije — vkrčavanje — izkrčavanje — kontrola blaga

TECHNA Import - Export

TECHNA

TRST, Ul. Ghenga 2 — Telefon 35-907

RONCHI (Gorica), Viale Serenissima 18

Opravlja vsakovrstne uvozne in izvozne operacije

FIMAR

MOŠKA IN ŽENSKA KONFEKCIJA

● ELEGANCA
● KVALITETA

TRIESTE TRST
Corso Italia 1 Telefon 29043

NOVI POMLADANSKI MODELI

DANES na veliko noč in JUTRI na velikonočni ponedeljek bo stalna razstava v Ul. Settefontane 58-62 ZAPRTA

Cenjenim odjemalcem voščimo prijetne velikonočne praznike